

Collectio dissertationum medicarum Marburgensium.

Contributors

Philipps-Universität Marburg.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Marburgi : In officina Noua Libraria Academiae, 1793.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/tex2jy2e>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

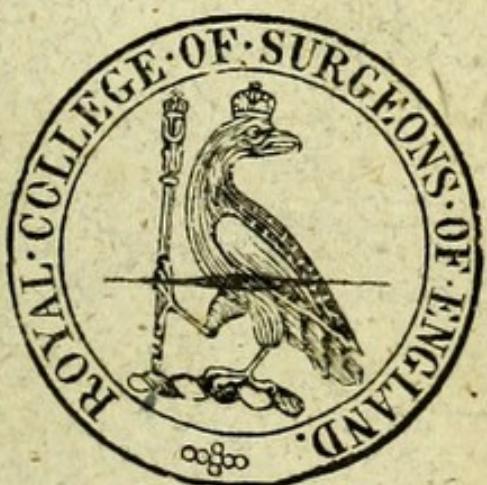
This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

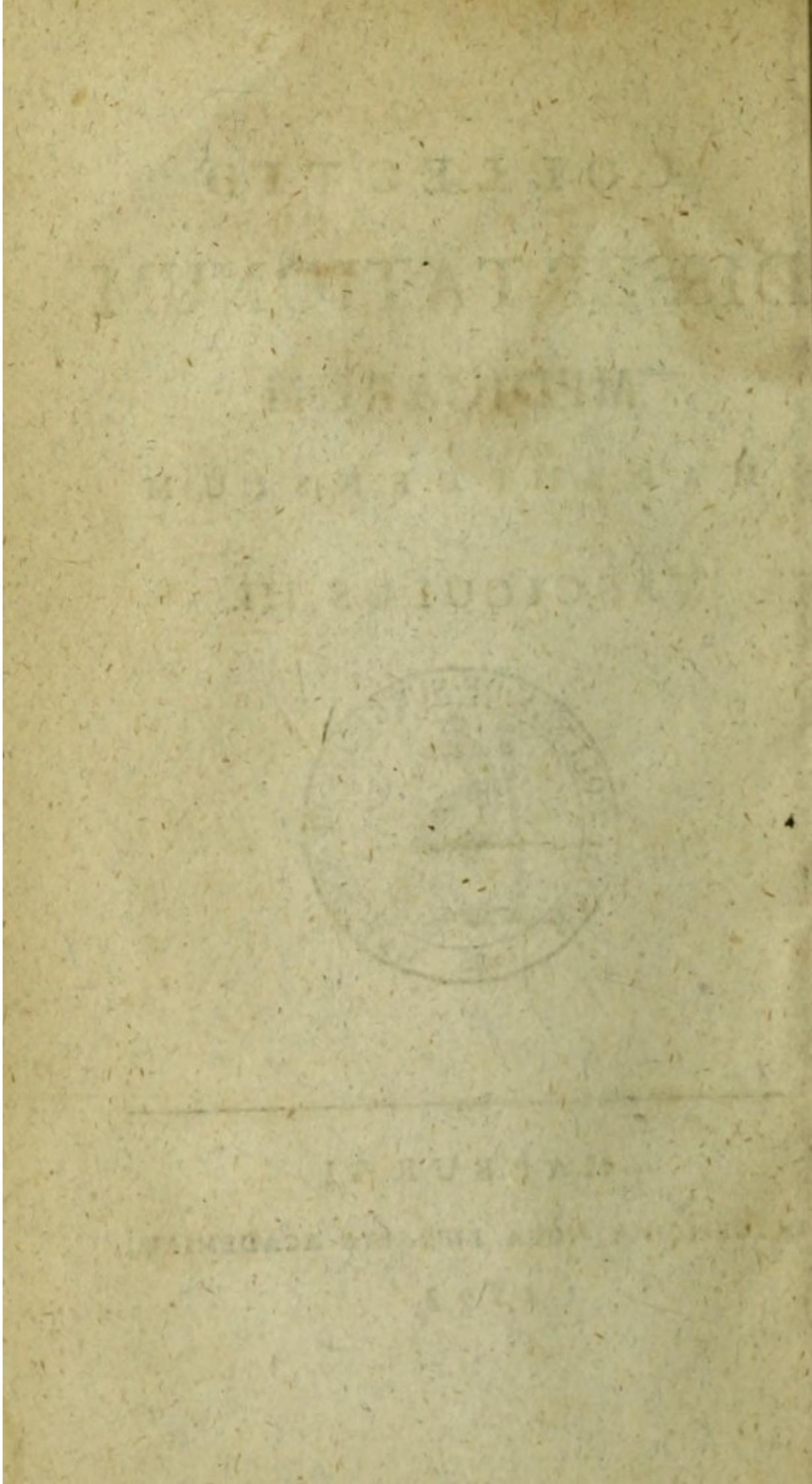

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

C O L L E C T I O
D I S S E R T A T I O N U M
M E D I C A R U M
M A R B U R G E N S I U M
F A S C I C U L U S III.

M A R B U R G I
IN OFFICINA NOUA LIBRARIA ACADEMIAE.
1 7 9 3.

Dr. Caroli Frederici Clossius

T r a c t a t u s

d e

Ductoribus

Cultri Lithotomi Sulcatis.

Marpurgi Hessorum,

Literis novae typograph. academ.

1792.

Terentianus Maurus de syllab. v. 46, sqq.

Corrigenda si qua fane uisa uobis hinc erunt,
Non ero stulte repugnans, aut amans prae mea,
Quin statim culpanda delens, praebeam rectis locum.

V i r o

I l l u s t r i E x p e r i e n t i f f i m o

D o m i n o

C. C. S i e b o l d,

Phil. et Medic. Doctori, Reuerendiss. ac Celfiss. S. R. I. Principi
ac Episcopo Bamberg. ac Wirceb. a Consiliis Aulicis, Eiusdem-
que Archiatro, Anatomiae, Chirurgiae, Artis Obstetriciae

P. P. O., Rel. Rel.

Chirурго Dexterrimo

P r a e c e p t o r i S u o V e n e r a n d o

A n t i q u o P i e t a t i s R i t u

L. M. Q. D. D. D.

A u c t o r.

o t i

o m i l l i o n s q u a r e f u l l

square feet

B L o d g e D S

gives a very clear idea of the amount of space available for
the various departments of the school and its surroundings.

Area of

outdoor space 60000 sq ft

Building area 6000 sq ft

Area of open ground

1000

qui dicitur
1900 s. m. i. p. 100
Si quid est in me dexteritatis, si umquam aegris cultrum bono successu admoui, *Tibi, Vir Illustris*, debeo. Non enim discipulos obiter tantum docere, sed ex immenso experientiae *Tuas* penu solida, optima, utilia promere, et cum auditoribus candide communicare soles. Omnes *Te fidelissimum agnoscent Praeceptorem,*

nemo *Tuis institutionibus* se sine
fructu tradidit. Mihi etiam conti-
git esse tam felici, ut *Te Optimum*
Praeceptorem uenerari possem, inti-
ma enim **Chirurgiae** sacra lubentissi-
mus aperuisti, multa me docuisti,
quorum insignis utilitas quotidie in
me redundat, et olim redundabit.
Tu mihi dux fuisti ac moderator
certissimus in perardua lithotomiae
operatione addiscenda, *Tu* erran-
tem in uiam deduxisti.

Quare habe, *Optime Magister*,
quidquid hoc libelli est qualemque,
quo publicum alumni in *T*e
pietatis existet monimentum. Exi-
guum quidem est, sed a grato animo
positum, daturo amplius, si potuif-
set. Perge in posterum, quod huc
usque fecisti, eruditis ac doctis
Tu is scriptis de re publica littera-
ria bene mereri, et

Semper honor, nomenque Tuum
laudesque manebunt.

Vale, Vir Illustris, Praeceptor

Optime, meque amare perge.

P r a e f a t i o .

*Mirabere forsan, quod thema πολυθευλα-
λουμενον, ut prima quidem fronte uidetur, ad-
paratus nempc lithotomici partem spectans ele-
gerim, dum tot uolumina super lithotomia
scripta, omnia ad hanc operationem rite insi-
tuendam necessaria, a uiris hac in Chirurgiae
parte exercitatissimis proleta contineant, deque
optima methodo atque instrumentorum optima
forma inter plerosque iam dudum nulla am-
plius lis agiterur. —*

Ego

Ego uero partem tantum adparatus lithotomici elegi, et quidem, ut credere fas est, grauissimam, et maxima adtentione dignam. Aegre inuenies in unum collecta, quae buc spētant, multis in libris sparsa jacent, et rationum, quas auctores, cur hanc potius quam illam ductoris formam putarent adhibendam, aliae non satis firmae, aliae parum idoneae uidentur, alii suas alto silentio praeterierunt.

Prae reliquis methodis adparatus, ut aiunt, lateralis arridebat Chirurgis Lithotomis methodus Cb esfeldenii, egregii, nec nisi multis nominiibus celebrandi uiri, tamquam simplicissima, regulisque anatomicis ac chirurgicis quam maxime respondens, usuque confirmata.

Hanc methodum plures, iidemque periti Chirurgi sunt secuti, Nannoni Goulard,

*lard, celebratissimus Pouteau aliique,
aut stricte ad Cheseldenii normam, aut
pluribus paucioribus mutatis.*

Hanc methodum b. Voitus Professor Berolinensis, immortalis memoriae uir, carissimus mihi praceptor, (cujus praematuram mortem cum omnibus ejus discipulis lugeo, cujusque manibus bene precor, dum gratus recordor, quot et quanta ab illo didicerim), singulari dexteritate calculosis administrauit, hanc methodum ex ore huius Viri didici, gauifus insuper praceptor b. Schmuckero abs quo per biennium, quo Ejus institutionibus uti mibi licuit, multas, easdemque grauissimas utilissimasque regulas practicas, cum quoad uniuersam Chirurgiam, tum praecipue quoad Lithotomiam didicisse, laetus recordor.

Nec

Nec defuit mihi etiam occasio, propria manu hanc operationem super cadaueribus instituendi, ex singulari enim benevolentia uenerandi Theden eam in nosodochio cohorts tormentariae Borussorum saepius exercere mibi licuit.

Commemorandus, etiam uenit Ill. Siebold, Professor Herbipolitanus, Vir de uniuersa Chirurgia meritissimus, Praeceptor plurimis nominibus aetatem mibi deuenerandus, cuius quanta in me sint merita, uerbis enuntiare uequeo.

Humanissimus Vir, ut exercitatio in operatione instituenda fierem, non solum suam ipsius methodum mibi monstrauit, sed et, quamuis Cheseldenianam sequor, tamen adfistere mibi, encheiresque meas consiliis suis dirigere non est dignatus.

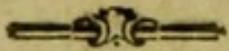
Quae-

*Quaecumque igitur cum ex ore magistro-
rum, tum lectione librorum, tum anatomica et
chirurgica exercitatione didici, heic in unum
collecta profero, persuasus, me nil dixisse,
nisi nixum ipsa corporis structura. et auctori-
tate Virorum, artis calculum secandi, et rei
anatomicae peritorum.*

*Intime optarem, ut puriore dictione con-
scriptus esset libellus, sed partim in culpa est
rudis in scribendo manus, ac elegantiarum la-
tini sermonis non adprime gnarum ingenium,
partim ipsa materiei, quam pertracto, natura,
quae sicca, ac vocabulis technicis obruta ac in-
describendis mechanismis uersans, aegerrime li-
mam admittit. Iudices aequi mihi ignoscant,
nec ornamentum, sed rem ipsam respiciant.*

*Quod restat, enixe Te rogo, L. B. placide
oblata accipias, nec nimis seuero ac censorio*

su-

*superculo intugaris, basce meas primitias, con-
siderans, opus esse iuuenis, qui uirium tenui-
tatem, iudiciique inmaturitatem lubens ag-
noscit.*

— *In magnis et uoluisse sat est.
Vale, mihique, si mereor, faue.*

I.

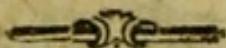
Introitus.

§. I.

Ardua ac difficilis est Chirurgia, quae calculo uexatis administratur; hinc non mirum, omni fere seculo Chirurgos hūic operationi operam nauâsse, nec sine successu, labores enim Chirurgorum Summum Numen faustos esse jussit, quod Chirurgiae hodiernae auxiliorum uarietas ac copia hac in parte, ueteris inopia luculenter demonstrat, nec *Avenzoaris* a) sententia curatur, nec

La n-

a) I. Henr. Meibomii *Comment. in Ius iurand.* Hippocr. Cap. XVI. nr. 32. p. 162. Ioann. Freind *Histor. Medicinae, Venet.* 1735. p. 112. Halleri *Bibl. Chirurg.* T. I. p. 136. „*Contra medicorum suis*

Lanfranci a), nostra enim religio, anatomici et chirurgici studii status perfectior meliora nos docent.

§. 2.

Historia medica nos docet, multos huic operationi incubuisse, quin et totos sese dedisse b), ut tantum illustre familiae *Colotto-*

xiiii

„ *sui aeui morem, cum suo aequo perit;*
 „ *Chirurgi rarissimi essent, et Medici*
 „ *V. S. et manuales operationes serui-*
 „ *toribus suis reliquissent, ipse manu*
 „ *sua curauit, ossa restituit, ut solam*
 „ *calculi sectionem auersaretur, cum*
 „ *ex legis praeceptis impium putaret,*
 „ *partes genitales intueri.*

- a) Freind l. c. p. 174. „ *Lanfrancus ex-*
 „ *tractioni calculi uebementer aduersa-*
 „ *tur, quia se quosdam nosse inquit,*
 „ *in quibus generandi facultatem sustu-*
 „ *lerit. Cf. Hallerus l. c. p. 151.*
- b) *Hic oculos, alius dentes curabat, et al-*
ter clarus erat scalpro, lapides caede-
bat,

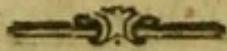
rum b) ac Fratris *Come*, Lithotomorum facile principis, exemplum adducam, nec hodiernum exercitatis in hac in operatione in-

sti-

bat, — Hebenstreit de homine sano ac aegroto, praef. p. 7. Iam apud Aegyptios singularum partium corporis humani morborumque in iisdem certos olim fuisse medicos litteris mandauit Herodotus *Hist.Lib.* Εὐτερη, Cap. LXXXIII. p. 169. ed. Borheck „Η δε ἵπτειν κατατάδε σφι δεδασαι. Μηνς νουσος ἐκαστος ἵπτεος εἰσι, καὶ ό πλεονων. Πάνται δ' ἵπτεως εἰσι πλεια. Οι μεν γαρ ὄφεις αλιων ἵπτεος κατεργεσσι. Οι δε, κεφαλης; οι δε, ὁδοντων. Οι δε, των κατανηδουν. Οι δε, των ἀφανεων νουσων. Cf. ad hunc locum Hieron. Mercurialis *Var. leett.* p. 95 Non uero apud Aegyptios solum, sed et apud alias gentes id usu uenisse, medicosque ex partibus curae sibi traditis nomen accepisse, et bac in classe etiam lithotomos s. medicos calcularios illius aei ponendos esse, solide, uti semper solitus est, nos docuit I. H. Meibomius, uir graece eruditissimus, ac criticus sagacissimus, in *Comm. ad locum Iuris jurand.* Hippocr. Ον τεμεω δε εδε μην λιθιωντας, ἐνχωρησω δε ἐργατησιν ἀνδρε-

B

61

stituenda uiris caremus, quare id, quod
Vitus Patinus a) de suo, nos de no-
stro aeuo maximo jure enuntiare possumus.

§. 3.

τι περὶ τοῖς τηνδαῖς. Praeter ea nos docet,
hos non nisi empiricos, deque hac sola
sua operatione dextre institueuda, soli-
citos, ideoque ἐγγενέστες uocatos fuisse. Vi-
desis praeter ueteres Auctores Celsum,
Martialem, Tullium, le Clerc Hist.
de la Medecine, P. III. Lib. I. Cap. II.
Vinck Amoenit. Philol. med. Sect. III.
Cap. IX. §. 4. p. 483. sqq. et auctores
ibi citt. Fred. Boernerii Noctes Guelphic.
p. 135. sqq. „Super loco Hipp. in jure
juraudo maxime uexato meditationes,
quas uero, uti aperte constat, non
nisi κατὰ πόδα Meibomii uestigia
Cap. XVI. Comment. quantum id nempe
ad hunc locum spectat, secutus con-
scripsit.

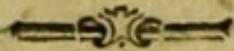
- (a) *Ultimus familiae Colotorum fuit Fran-*
ciscus Colot, cuius opus posthumum de
Lithotomia prodiit Paris. 1727. Hic
Colotus a Nic. Claud. le Cat uocatur le
Patriarche de la Lithotomie de son
tems. Cf. Hallerus l. c. p. 113.
- (a) *Lettres de Mr. Gui Patin a Mr. Spon,*
Tom. II. p. 162. „L'adresse de nos
tail-

§. 3.

Aditum ad uesicam et partes cum ea cohaerentes in quibusdam locis perarduum esse; nec facile et sine molestia partes cultri acie tangi posse, anatomia monstrat, tectae enim latent et multa sub carne reconditae, partes nobiliores uiçinas habent, quarum laesio, tantum abest, ut sine noxa sit, ut potius mortem saepius, aut certe morbos molestos adferat, hinc non est, quod mireris, qui factum fuerit, ut ab omni inde tempore Chirurgi operam dederint, ut artificio quodam aditum ad scindendas partes faciliorem redde-

B 2 rent,

*„ tailleur est si grande, que les maledic-
„ es n'ont plus tant la grande horreur,
„ qu'ils auoient autrefois de cette opera-
„ tion, la quelle a été autre fois fort
„ cruelle. Non dumtaxat propter im-
„ peritiam artificum, sed etiam propter
„ organorum, quibus utebantur, rudi-
„ tatem ac inefficaciam.*

rent, quo commodius, maioresque securitate
audacique animo operatio queat institui.

§. 4.

Hinc nulla nostrae operationis methodus
hoc commodo caret, unusquisque adparatus
propria gaudet, quo id instituatur, cum ua-
ria uesicae ac partium cum ea cohaerentium
loca hisce diuersis methodis saucientur, inde
non uno eodemque modo aditus instrumenti
secantis ad uesicam facilior reddi possit.

§. 5.

Si summain sp̄cētes, omnia artificia eo
redeunt, ut ope corporis, vel in vesicae cavo-
nati, vel a Chirurgo in illud introducti, ve-
sicae aut meatus urinarii pars secanda sic pro-
trudatur, vel firmetur, ut a partibus non sau-
ciandis discreta acie cultri facile tangi possit.

§. 6.

§. 6.

Triplici gaudemus ductore; vel est calculis ipse vesicam torquens, vel est urina in vesica collecta, vel aqua siphonis ope iniecta, vel derique instrumentum metallicum, ad normam partium, per quas infertur, formatum. Varii hi ductores pro diuersis methodis, vel pro genio operationis, vel pro lubitu operatoris adhiberi aut debent aut poscunt.

§. 7.

Quam maxime vero methodi, quae perinæo adplicantur, opem ductoris efflagitant, dum partes, de quibus ibi agitur, vel profunde latent, multa carne teætae sunt, parum resistunt, difficiles igitur ab aliis non sauciantis partibus sunt distincti, vel tam exiguae cavitatis habent diametrum ut sine laetione ac dilaceratione partium non laedendarum vesicam introire secureque ac dextre eam a calculo liberare, plane fieri non posse, pateat.

§. 8.

§. 8.

Omnes, qui sectionem altam administrant, utuntur ductore, qui potissimum est vel urinæ in vesicæ cauo collecta, vel fluidum iniectum. Notum enim est ex anatomicis, vesicam extra cauum peritonaei sitam, urina vacuam in eauo pelvis absconditam latere, aegre igitur cultro, illaeso peritonaeo, tangi posse; urinam vero, vel fluido iniecto plenam e fundo pelvis eleuari; musculis abdominalibus adpresam cultro nudam obiici, operationemque sine metu laedendi peritonaei, — quæ tamen laesio non semper, experientia teste, funesta est, a) — institui posse. Quisnam vero modus, vesicam fluido replendi, minoribus difficultatibus prematur, utrum naturalis per urinam, an qui iniiciendo peragitur, meum non est, heic disquirere.

§. 9.

a) Morand Tr. de la taille au haut appareil. p. 50. 134. Satis, credo, super-

§. 9.

Fuere, qui hanc sectionem absque ullo
quido, in vesica contento, instituerunt, no-
vaque haec methodus sectionis hypogastricæ
instituendæ, auctorem habet Fratrem *Cōmē*,
quam peculiari libello descripsit a). Multum
conuenit cum methodo, qua *Ioannes
Sermesius* minus fausto successu usus est,
et quam ipse b) et *Heister* c) descri-
pse-

*perque notum est exemplum Proebischii,
Chirurgi Borussici dexterrimi, ubi, uul-
nerato licet peritonaeo, res feliciter
est gesta. Hunc casum ipse scedias-
mate peculiari de operatione alta, lin-
gua germanica scripto, publici iuris fe-
cit. Wilhelm Heinr. Proebisch von der
Operation des Steinschneidens über dem
osse pubis, Königsberg 727, 4to.*

- a) *Methode nouuelle d'extraire la pierre
par dessus le pubis, Bruxelles 779.
p. 32-48. et 64-68.*
- b) *Sermes Litbot. Douglassiana, ofte een
niewe wijze van Steensnyden. Utrecht
726, p. 192. sqq.*
- c) *Diss. de alto adparatu, Helmst. 728,
Cap. I. §. 17.*

pserunt. Fratris Côme methodus affatim nota est, quare solum modo, qua ratione e Sermesii mente instituatur, paucis dicta. Vesica fluido non impletur, sed super ductore cultri lithotomi sulcato meatus urinarius in perinaeo aperitur, per hanc aperturam immittitur aut stylus, aut ductor forcipis lithotomiae σωληνοειδης, cuius ope vesica eleuata commode in regione pubis incidi potest.

§. 10.

In adparatu minori faciendo, cuius elegantissimam descriptionem Celsus a) debemus, ductor fuit calculus ipse. Ita res agebatur. Demissis in intestinum rectum digitis calculus quaerebatur, inuentus ad externas partes urgebatur, quo pacto vesicae pars incidenda minus a partibus externis remota, facile

a) *Lib. VII. Cap. XXVI, p. 398, ed. Lugd. B. 785.*

cile scalpello peti potuit. Non enim cervix, sed ipsum vesicae corpus inciditur, nexus enim prostatae cum collo vesicae, isthmo, situs prostatae, musculi, quo minus ceruix partibus externis proprius adcedat, prohibent, prostatae structura, musculus sphincter vesicae introitum calculi, mole nullo modo excedentis, vetant, quod experimenta satis superque demonstrarunt.

§. II.

Non uero in sectione alta sola lotium aut aqua iniecta, cultro scindenti viam monstrauit, sed et ad adparatum, ut aiunt, lateralem, quidam sibi fluidum, ductoris instar elegere. *Chefledenus ac Bamber*, Medicus Anglus, hoc ductore usi sunt, et haec methodus primus *Chefledenii* modus audit. Hac operationis methodo ipsum vesicae corpus tangitur. Methodus, hanc sectionis lateralis speciem instituendi, descripta legi potest

potest apud *Heisterum* a) ac *Douglasium* b).

§. 12.

Non soli autem *Chefledenus* ac *Bamber* operationem lateralem hoc modo exercuerunt, sed fuere alii, qui nouas methodos in perinaeo instituendas excoitarunt, quibus ipsum vesicæ corpus instrumento secanti tangitur, eodemque ductore, quo *Chefledenus* ad primam suam methodum, aqua ncmpe injecta, usi sunt. Methodos *Fouberti* ac *Thomas*, Lithotomorum Franco-Gallorum indicatas uolo. Descriptiōnem vero harum specierum, iam dudum, et summo quidem iure, explosarum tradendam
heic

a) *Instit. Chirurg. P. II. Sect. V. Cap. CXLIII.*

b) *Lateral. operat. hist. p. 96 sqq. Cf. Chefleden Anatomy of the human body, the VII. edit. p. 328, 329.*

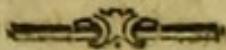
heic esse, non censeo, cum ab multis iam
iam sint descriptae a).

§. 13.

Iis igitur in casibus, in quibus corpus vesicae ipsum acie instrumenti tangitur, e metallo facii ductores non adhibentur, sed sunt vel calculus, vel urina, vel fluidum iniectum, excepta methodo, qua *Sermesius* ac *Come* adparatum altum instituerunt, et artificio *le Catii*, quo methodum *Ravii* sicutam imitatus, corpus vesicae tribus calculofis studio fecauit b)

§. 14.

- a) *Memoir. de l'Acad. royale de Chirurg.*
T. I. p. 610 sqq. et T. III. p. 653 sqq.
Le Dran Parallelle de la Taille p. 4-19.
Kesselring de methodo Foubertiana diss.
Halae 738. Pallas de uariis calculos
secandi methodis, Leidae 754. p. 22.
Gunz Obff. chir. de calculum curandi
uiis, Lips. 740. p. 8-37.
- b) *Recueil de la Taille I. p. 76. 77. Tab. III.*
Fig. I. II.

§. 14.

Missis vero hisce omnibus de iis solis sermo erit, quibus utimur, si solum meatum urinarium vesicae adhaerentem incidimus, in adaptatu magno nempe ac laterali. Praecipue vero differam de rite conficiendis iis ductoribus, qui ad instituendam sectionem magnam, ut aiunt, lateralifatam, qua pars isthmi ac prosta finditur, corpus vesicae intactum manet, adhibentur.

§. 15.

Tale instrumentum iam diu in usu fuit. Est specillum sulcatum, *Holsonde*, vel melius *gerinute Sonde*. In omnibus enim operationibus chirurgicis, si canalis longus et angustus est incidendus, culter secans super specillo sulcato, in fistulam ante demisio, ducitur. Optime hoc facit. Cum urethra sit longus, angustus, curvatus canalis, in aliis locis cuti externae propinquior, in aliis ab ea remotior, cum fistula igitur incidenda adprime

con-

conueniat, eadem methodo, qua fistulae, urethra incidi potest. Stylus sulcatus igitur, ad normam urethrae curuatus, adhibetur; maxima difficultas sic e medio tollitur, et incisio, sine hoc auxilio difficillima, huius ope facilis institutu redditur.

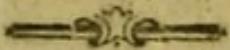
II.

Etymologia instrumenti.

§. I.

Omnis, quae a ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet a definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputetur. Quare, quid sit nostrum instrumentum, quibusque nominibus salutetur, erit dicendum.

Instrumentum de quo hic tractatus agit, est, quod, ante sectionem ipsam, in urethram et vesicam immergitur,

eo quidem sine, ut instrumentum scindens,
quod calculo e vesica educeendo liberam parat
uiam, tuto partibus adplicetur, nec nisi
partes secundae incidentur. Sulcatum est,
et ad partes, quas permeat, compositum.

Variis nominibus nostrum hocce instrumen-
tum Chirurgi donare. Vocatur quippe Catheter,
Catheter sulcatus, specillum sulcatum, Iti-
nerarium, Ductor, Syringa a), Germanice,
Steinsonde, Schneidestab b). Quae nomina,
quo jure, et num apte instrumento dari
possint, inquiram.

§. 2.

a) Fabricii ab Aquapendente Opp. chirurg.
ed. Frf. 620. p. 266.

b) Petr. Uffenbach iu ed. german. Opp.
Ambr. Paraei, Frf. 635. p. 557.
nostrum instrumentum uocat, ein Wund-
eysen, so inwendig hol, und vornen
außerhalb weggeschnitten ist. (Specil-
lum sulcatum.)

§. 2.

Catheter, graece καθετηρ, a καθετωσι, infundere, inimittere, demittere, uic uocis significat immissum quid, uerum scholis chirurgicis a priscis inde temporibus audit fistula oblonga, caua et recurua, qua per urethram immissa in vesicam urinam retenta elicetur, ueficae uitia inuestigantur, et ea, quae iniicienda sunt, in eam iniiciuntur a).

§. 2.

- a) Gorraei *Definit. medic.* p. 153. Foesii *Oeconom.* Hipp. p. 182. Stephani *Thesaur.* L. gr. T. II. Castelli *Lex. med. gr. lat.* p. 148. Caelius Aurel. *Tordar. pass. Lib. V.* p. 133, ed. Basil. 529. „*Injectio per ferramentum, quod „Graeci cathetera uocant.*“ Galenus et Paulus Aegin. II. mox citandis. Erasistratus ex quorumdam mente primus fuit, qui hoc instrumentum nomine καθετηρ donauit, citantque locum ex libro, cuius auctor Galenus uulgo dicitur ex *Isagoge nempe, s. Medico.* *Locus exstat Cap. περι χυμων.* „*Τη δε „πληρωσιν κινου τω Εξαστρεψει καθετηρι. „Ετς*

§. 2.

Hoc nomine plures nostrum instrumentum donarunt. A Beuerouicio a) vocatur ; Catheter gibba parte in longum paulo latiore rima fissum. Waltherus b) definitionem instrumenti exhibens his uerbis utitur: „Est quoque fistula carens catheter, „plurimum incuruus, et gibba parte in „usum lithotomiae fulcatus.” Blan-
cardi

„Ἐσι δε ὅτος προσεοικως τῷ φαυαίκῳ τιγ-
„μα.“ An reuera id sic sese habeat,
uertique locus possit, ut ja Ioanne An-
dernaeo factum est, Opp. Galeni lat.
edit. Lugd. 550, T. I. p. 183. „Pleni-
„tudinem uacuare ferramento, quod
Erasistratus καθετηρα nominat, Romano-
rum literae S. simili“ lectors, graece
periri, iudicent. Cf. Hallerus l. c. p. 17.

- a) Beuerouicius de calculo rennum ac uesti-
cae p. 201.
- b) Waltherus Diff. de collo virilis uesticæ,
cathetere, et unguentis inferendis, Lips.
745, p. 27.

cardi a): „Catheter est instrumentum re-
 „curuum et fistulosum, quod vesicae per
 „urethram immittitur, ad urinam suppres-
 „sam euacuandam, et calculum in uesica
 „haerentem explorandum; est et solidus
 „cum crena, qui in incisione adhibetur,
 „excipiendo cultro dicatus in sua crena.
Heisterus b) descriptionem methodi, qua
 urina e vesica educitur, tradens, ex mente
Galeni c) et *Pauli Aeginetae* d) eam-
 dem catheteris, quae supra exhibita est, de-
 finitionem tradit, nostrumque instrumentum
 catheterem uocat sulcatum. Decreta uero
 definitione catheteris. esse fistulam oblon-
 gam-

- a) Blancardi *Lex. med. sub uoce Catheter.*
- b) *l. c. P. II. Sect. V. CXXXVII. p. 877.*
- c) Galen. *Method. med. libr. V. p. 456.*
46. a. ed. Aldin.
- d) Pauli Aegin. *Libr. VI. Cap. LIX.*

— — —

gam, cauam; catheter sulcatus explicandus erit, esse fistulam oblongam, cauam, sulcatam. *Heisterus* uero describens methodum *Cheeldenni* primam, *Iacobum Douglassium* carpit dicentem: „Operam ferreum eumque cauum ac sulcam, tum catheterem in uesicam immittere,”^{a)} notamque addit: „Optandum esset, ut „*Douglasius* hunc catheterem delineari curasset, dum sine figura ex sola hac „breui descriptione vix concipi queat, quo „modo catheter cauus et simul sulcatus esse „queat. b). Non liquet uero, quo iure *Heisterus* *Douglassium* carpere potuerit, cum ipse definitionem catheteris supra datam recipiens, nostrum instrumentum catheterem sulcatum uocauerit. Dum uero fistula et sulcus multum ab inuicem, cum
quoad

a) l. c. p. 98.

b) l. c. p. 971. not. b.

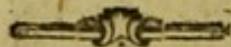
quoad fabricam, tum quoad usum, differant, diuersisque ab iuuicem adplicantur instrumentis, oppido liquet, unum idemque nomen duobus hisce diuersis instrumentis imponi non posse.

§. 3.

Objici quidem posset, uocabulum $\kappa\alpha\theta\epsilon-$
 $\tau\eta\zeta$ propre nil nisi demissum aliquid significare, eodem igitur iure, quo instrumentum urinae eliciendae aptum, nostrum instrumentum hoc generali uocabulo notari posse. Verum quidem jam antiquiores medici, excepto Hippocrate a) usus fulcati nostri instrumenti plane ignari, uocabulo $\tau\alpha\theta\epsilon\tau\eta\zeta$

C 2 usi

- a) *Hoc instrumentum Hippocrates $\alpha\omega\lambda:\sigma\kappa\omega\varsigma$ uocauit, περι των θεραπειών βιβλ. α. p. 448. „Eis κυνιν αὐδίσκον καθίεναι. Καθετης Hipp. audit omne linamentum, ulceri alte demissum. „Μοτγν ὀμολινω καθετης, τηριω.“ Περι γυναικειων βιβλ. β. p. 279. v. Foesium in Oeconom. sua Hipp. sub uoce καθετης.*

usi sunt, instrumentum cauum, quo liquida
in uesicam iniiciuntur, urinaque educitur,
indicaturi, ut liquidissime ex locis citatis
Galeni, Pauli, ac Caelii Aureliani
patet. Nec auctorum recentiorum fuit, qui
hoc uocabulo proprie alio sit usus modo,
ac prisci medici, primam significationem uo-
cabuli *νεφετης* nequaquam secuti. Inde ve-
lut sponte fluere mihi uidetur, minus apte
hoc nomen nostro instrumento conuenire.

§. 4.

*Hieronymum Fabricium ab Aqui-
pendente nostrum instrumentum syringam
uocasse, jam dictum est (Sect. II. §. 1.)*
Verba ejus haec sunt: „Primo syringam ma-
„gnam, quam uulgari uoce vocant syringo-
„nem ex gibba sui parte fissam, et per lon-
„gitudinem apertam in uesicam denittunt,
„tunc — incidunt supra syringae iam demis-
„sae fissuram.” Vocabulum *συρίγχος*, fistula,

αὐλος, αὐλισκος, ui uocis notat instrumentum,
concauum, oblongum, instar arundinis ex-
cavatum a). Recentiorum cito *Ioannem*
Scultetum b), qui strictam uocabuli συρίγζης
etymologiam secutus inquit: „Sectione facta
„lithotomus itinerarium retrahit, et per
„uulnus perinaei catheterem immittit, ut di-
„latatorium super syringam c) in uescicam
per-

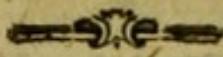
a) Castelli *Lex.* p. 340. Hesychii *Lexic.* ed.
Schreuel. p. 162 et 882. Συρίγζης, orga-
num apud ueteres musicum, quod, nar-
rantibus poëtis, Pan, Syringos Arca-
diae Nymphae, amore captus, cum ue-
ro illa uim eius effugere non posset,
in cannas palustres mutatae, inuenit,
Atque ita disparibus calamis compa-
gine cerae

Inter se iunctis nomen tenuisse puellae.

Ouid. *Metamorph.* Lib. I. v. 609-712.

b) Sculteti *Arnam. chirurg.* p. 159.

c) Est Mariani Sancti *exploratorium*, v. Ej.
libr. C. VII. in *Collect. Uffenbachii*
uel *Gesneri.*

„perueniat.” Vocabulis hisce duobus — catheter, syringa — unum idemque instrumentum intellexisse, ipsissimis *Sculpteti* uerbis confirmatur. Catheteris enim descriptionem exhibens, inquit: „Est catheter, seu syringa „tentativa,” et ex ulteriore descriptione, ut et ex delineatione instrumenti liquidissime adparet, hoc nomine intellexisse instrumentum urinae elicienda destinatum. Facile vero, considerata structura syringae ac nostri instrumenti, collataque cum iis, quae §§. praedicta sunt, a *Fabrio* impositum nomen mancum, incongruum, ideoque reiiciendum esse, perspicitur.

§. 5.

Datum porro est instrumento nomen *Itinerarium*. Antea vero, quam disquiram, num quadret, monendum mihi uenit, *Heisterum* a) dicere: *Mariannum Sanctum*
illos

a) l. c. p. 907.

illos binos ductores a), qui dirigendae et in
uesicam immittendae forcipi inseruiunt, itine-
raria uocare. Euolui librum *Mariani*
Sancti b) et inueni Cap. IV. quod inscrip-
tum est, *de itinerario*, sequentia: „Sequitur
„ tunc altera, non longe a prima — syringa
„ tentativa s. cathetere, — dissimilis, nisi
„ quod paulum crassior solidiorque dicta esse
„ debet. Verum a dimidio sui, quod uir-
„ gam ingreditur, in sua conuexitate conca-
„ uam esse oportet. Cuius nomen itinerari-
„ um dictum est, quoniam super ipsum inci-
„ sio facienda est, quoniam ipsa, quo usque
„ protendatur, nobis fidelissime collum uesi-
„ cae patefacit, unde sibi tale nomen assu-
„ fit.

a) *Id. ib. Tab. XXVIII. fig. 2. 3.*

b) *In Uffenbach Thesaur. Chirurg. uel in-
edit. Gesneri Chirurg. ueter. p. 187.
Parum duae hae editiones quoad Marianus
Sancti librum ab inuicem differunt, uo-
cabula solum quaedam mutata inueniun-
tur.*

„ sit.” Porro Cap. VIII. inscripsit de duobus
ductoribus — mare nempe ac foemina — di-
cens: „ Sunt — ductores argentei, quos et alii
„ stylos vocant, non multum ab exploratorio
„ discrepantes, — solidiores, crassiores esse
„ debent, quando per eos aperiens siue dila-
„ tans Cap. IX. in uulnus intromittendum est,”
quod aperiens idem est, quod *Toletus* de-
lineauit a). Videtur igitur *Heisterus* erras-
se. Sed haec obiter.

§. 6.

Itinerarium, graeco vocabulo ὁδοποεῖκον,
significat descriptionem itineris seu uiae, uti
apud *Vegetium* est uidere b). *Basilius*
Faber

a) *Traité de la lithotomie Nro. IV. Fig. III.*

b) *Vegetius de re militari, ed. Schwebelii,*
Lib. III, Cap. VI p. 87. Cf. Stephanus l. c. T. III. 1163.

Faber ui deriuationis et auctoritate nifus ue-
 terum vertit itinerarium, germanice, *Marsch-
 route*, *Reisebeschreibung*, cui et *Gesnerus*
 adsentit, et varii auctores, itinera describen-
 tes, uocabulis itinerarium, hodoeporicon usi
 sunt. Per metaphoram nostro instrumento hoc
 nomen impositum esse, uidemus, auctores
 quosdam, qui hoc nomine donarunt, euolu-
 turi. En inter alios *Platneri* uerba a):
 „ Specilla ex durissima chalybe facta — debent
 „ sulcum in longum ductum habere, ut scal-
 „ pello uiam monstrent, quo factum uidetur,
 ut itineraria nominarentur. *Guilielmus*
Fabricius Hildanus b) „Recte sic ad-
 „ pellatur, inquit, — itinerarium, quando-
 „ qui-

a) *Platneri Inst. chirurg.* §. 1363.

b) *G.Fabricius Hildanus Tractat. de lithotom.
 uesicae, Basil.* 628 p. 102. Cf. *Sculptor
 tus l. c.* *Castelli l. c.* p. 439. *Blan-
 cardi l. c.* sub uoce *itinerarium*.

„ quidem Chirurgo uiam ad exactam loci inci-
„ dendī notitiam sibi comparandam monstrat.
Quamquam autem aliquo iure hoc nomine no-
strum instrumentum donari possit, non omni-
tamen punto satis sit, nec fabrica enim, nec
usus ex eo adparent, explicatisque his tandem
perspicitur, cur id nomen nostro sit impositum
instrumento.

§. 7.

Nomen specillum fulcatum itidem nostro
instrumento datum est. Sic legitur a) „Tum
„ argenteum, ferreumue et fistulosum specil-
„ lum, externa superficie rescissa apertum in
„ urethram ad uesicam usque demittet Chirur-
„ gus. Eodem nomine *Platerum* usum
„ esse, §. antecedens monstrat b).”

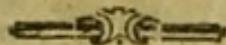
No-

a) *Theſaur. Chirurg. coll. a. P. Uffenbach p. 369.*

b) *l. c. et §. 1375. Est, quod oblata occasione moneam. Caelius Aurelianus Tardar. Pass.*

Nostrum instrumentum ad genus specillo-
rum pertinere, etymologia facile docet. Spe-
cillum enim est instrumentum chirurgicum,
ful-

*Paff. Libr. V. p. 132. de tardis uesicae
passionibus „, adhibita melotide calculum
vesicae quaerendum esse“ ait.* Μηλωτις
lat. *specillum auriculare.* Solidum fuit
instrumentum, erant enim veteribus
Chirurgis uaria specillorum genera, ut
λαυρομηλη, ρινουμηλη, σπαθομηλη, μηλη ἐντε-
μηνη. *V. hic in primis nott. cel.
Cecchii in Nicetae Coll. uett. Chirurg.
p. 94-95. Fistulosum veteribus medi-
cis audiuit καθετηρε uel αὐλος, αὐλισκος.*
*Quadrat heic locus Celsi l. c. „Non
numquam etiam prolapsus in ipsam fistu-
lam calculus—non longe ab exitu inhaere-
scit. Eum, si fieri potest, oportet euellere,
„ uel oriculario specillo, uel eo ferramento
„ quo in sectione calculus protrahitur.
„ Plura uide ib, eod. nr. 2. et Lib. VI.
Cap. 7. nr. 9. Et Hipp. περι γαστρι lib. I.
p. 130. „Ταῦτα μην διείστι κατὰ γνωμην
„ ἀπὸ θεῶν. „, Κατὰ δὲ χειρούργων τάδε.
„ Πνον ἐν ἑλκει ἔνεον, οὐ ἐν Φυματι μη γι-
„ νωσκειν, καὶ τα κατηγορια, καὶ τα
„ ἐκπτωματα μη γινωσκειν, καὶ μηλωντα
„ κεφαλην μη γινωσκειν, εἰ το ὅσεον κατεπηγε.
„ Μη*

fulcatum uel non fulcatum, ad curanda et penetranda loca, natura uel uitio caua aperta.

Spe-

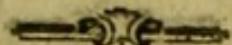
„ Μη δὲ εἰς κυστίν αὐλισκον καθειντα δύνα-
„ θατα παθεῖναι, μη δε λιθός ἐν κυστεῖ ἔνεοντος
„ γυνωσκειν“ χ. τ. λ. Minus recte igitur Aretaei locus uersus uidetur a Junio Paulo Crasso in Collect. Stephani p. 78.
„ Ην δε λιθον ἐμφράζεις ἐπιτχη την ρεπτιν,
„ ἡδε τοι ὀργανω καθετηριω ὥθειν τον λιθον,
„ ἡδε ἀγειν το ψρον, ην μη ἐωσι φλεγμονη.
„ Quodsi lapillorum interpositio miictum
„ impediatur, oriculario specillo lapis
„ amouendus est, urinaque educenda,
„ nisi adsit phlegmone.“ Urina enim
specillo oriculario non educitur, et το
ἀργυρον το παθετηριον longe alium apud
ueteres habuit usum. Congrua autem
est uersio, quae in edit. huius Auctoris,
cur. Boerhaauio, p. 110 exstat. „ Cum
„ infarctus calculorum urinae fluxum
„ prohibet, tum per instrumentum, quod
„ catheter dicitur, retropellendus cal-
„ culus, etc. Praeter ea uidemus, id,
quod Cel. Camperus hortatur, ut solida,
non cava instrumenta ad calculum ex-
plorandum adhibeantur, ueteribus jam
jam cognitum fuisse. V. et Cel. De-
fault Theses de calculo uesicae urinariae,
eoque extrahendo praeuia sectione ope
in-

Species tantum specillorum est nostrum organum, penetrat urethram, natura cauam, sulcum habet, sulcatorum autem magnum esse numerum, non est, quod longo dicam sermone. Non uero patet, quo iure nomen, quod generi tribuitur, speciei euidam imponi possit, nisi fabrica et usus exacte inde cognoscatur. Vocari quidem posset specillum sulcatum cultri lithotomi, inde fabrica quidem notaretur, ususque autem non ita esset in aprico. curatiusque id fieri posse, infra uidebimus.

§. 8.

In aprico est, eam nominis esse debere naturam, ut muneris et fabricae, si non omnem,

*instrumenti Hawkinsiani emendati, Paris.
776. p. II. Snip de lithotomia, Amst. 761.
p. 23. Bell Lehrbegriff de Wundarznei-
kunst, 2 Th. p. 27. qui omnes solidis,
non cauis instrumentis ad calculum ex-
plorandum utuntur.*

omnem, praecipuam tameu partem rite ac concinne declareret, et a reliquis, utcumque similibus instrumentum discernat.

Cultrum lithotomum ducere, ne a recta via aberret, et ut, quae scindenda sunt, scindantur, non saucianda uero evitentur, munus est instrumenti. Sulcatum est eo fine, ne culter de via declinet. Quae duo puncta iastam etymologiae ideam nobis suppeditabunt. Ductor sulcatus apte satis audire poterit. *Bererovi-*
cius iam iam, describens nostrum instrumentum, hoc nomine usus est a), non bene tamen a reliquis instrumentis, neglecto nempe *ἰπιθετῳ*, distinxit, dum duo illa instrumenta ensiformia, quorum auxilio forceps in uesicam immittitur, etiam ductores adpellat b).

§. 9.

a) *l. c. p. 206.*

b) *l. c. p. 202.*

§. 9.

It alium uero nunc offendō lapidem,
quem e medio tollere iuuabit. Est instrumen-
tum, cuius ope, facta sectione, forceps in uesi-
cām ducitur, et recepto Franco-Gallico uoca-
bulo Gorgeret audit. Conuenit igitur quodam-
modo cum nostro instrumento, iureque maxi-
mo ductor audire potest. In eo tamen discre-
pat, quod alii instrumento est ductor, ac cana-
liculatum, (sit uenia uerbo) nec sulcatum.

Adparet igitur, pluribus uocabulis opus
esse, ut, quae ad iustum etymologiam requi-
runtur, exhaustantur, nostrumque instrumen-
tum a Gorgeret distinguatur. Audiat igitur
hoc, ductor forcipis canaliculatus, nostrum,
ductor cultri lithotomi sulcatus, uel, si graeca
mauis, hodegus cultri lithotomi sulcatus a).

Pro-

a) οδηγος, iter dicens, id. quod οδηγητες,
v. Rob. Constantini Dicit. gr. lat. II.
p. 1226. Suidae Lexicon II p. 656.

Probandum mihi esse uidetur hocce uocabulum, adcuriori enim nomine nostrum instrumentum salutat, uocabulo ductor. Explicata sic essent munus, ac praecipua structurae pars, neque ulla amplius restaret confusio, neque dubium.

III.

Descriptio situs partium.

§. 1.

Nulla fere est operatio chirurgica, quae tam adcuratam partium et instrumentorum cognitionem requirit, quam operatio calculi, in primis methodus dicta ualgo lateralis, parum enim iuuant operatorem uisus et tactus in per ardua hac operatione, nil nisi exacta, mente que

que semper praesens cognitio partium laeden-
darum esse potest cynosura a).

Pauca, et solummodo scitu maxime ne-
cessaria de meatu urinario, huius situ, axi ue-
sicae ac prostatæ enarrabo, ut, quae de fabri-
ca instrumenti dicantur, facilius intelligantur.
Viam præcipue mihi monstrabit Vir Cel.
Campenus, fato iniquo nobis iam iam,
eheu! erexit.

§. 2.

Meatus urethrae est meatus incuruus, cu-
ius maxima curvatura sub arcu ossium pubis,
ubi media isthmi pars ligamento triangulari ad-

nexa

a) Rolfincii *Diss. anatomicae*, p. 14. „Quis,
„ nisi summe audax promittat sibi her-
„ niarum repositionem, calculi vesicae
„ extractionem, sine Anatomiae, huius
„ oculi Medicinae, praesidio.“

nexa est, inuenitur. Haecce curvatura non
in omnibus subiectis una est eademque sed dif-
fert pro uarietate aetatis subiectorum, et ua-
ria synchondroseos ossium pubis altitudine.
Quo minus aetate est subiectum, eo altiorem
situm habet uestica, sic ut in fetu et recens na-
to tota fere super margine pelvis promineat.
Pedetentim uero descendit et circa quartum aut
quintum aetatis annum, uesticae basis modice
expansae tota fere infra marginem pelvis sita
est, et tandem, quo proiectior aetate homo
euadit, tota in fundo pelvis absconditur. In
infantibus igitur ac pueris curvatura urethrae
maior est, ac in adultis a), quod praeter ana-

De curvatura urethrae in infantibus et pueris.

- a) P. Camperi *Demonst. anat. pathol.*
Lib. II. Cap. de Figura ac situ partium,
in calculorum curatione necessariis.
 „In recenter natis, inquit, uestica basi
 sua elatius sita, pedetentim descendit,
 unde necessario sequitur, curvaturam
 urethrae maioram esse in iunioribus,
 quam in adultis.

De

tomicas sectiones et chirurgicae obseruationes
clare docent, facilius nempe in pueris sectio
alta instituitur, quam in adultis, et cathete-
ris curvatura maior pro pueris, quam pro ad-
ultis sit necesse est b).

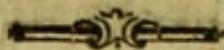
§. 3.

Ex his sequitur, in infantibus axi pelvis
inferioris axis uesicae non respondere, elab-

D 2 tio-

*De grauidis nos docet idem cel.
Auctor. in Diff sua de emolum. ac
optim. methodo insit. uariol. cum Epist.
ad D. u. Geffcher etc. p. 170. uesica
multo lotio expansa et supra os pubis
adscendente, masculinum, nequaquam
uero foemininum catheterem adhiben-
dum esse, masculinum enim altius supra
os pubis demitti posse.*

b) Camper l. c. hortatur, ut catheter
masculinus infantibus 3. uel 4. annorum
inseruiturus ad normam Rauiani, me-
diae aetatis ad Cheseldenianum, reliquis ad
Sharpiani normam flectatur.

tiorem illa esse, et fere cum axi pelvis superioris congregari, quae propter spinae rectitudinem cum linea propensionis fere coincidit, proiectioribus uero aetate, axis pelvis superioris antrorsum flecti, ueficam sensim sensimque fundum pelvis petere, et axis pelvis inferioris axi ueficae respondere a).

§. 4.

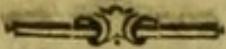
Eadem ratione situs prostatæ sese habet, cuius ac directionis absoluta cognitio quam maxime est necessaria, ut pote cum operatio circa hanc partem unice ueretur.

Con-

- a) Camperus l. c. Cap. de structura pelvis.
 „ Si ad axis directionem attendimus,
 „ eam in adultis antrorsum inclinatam,
 „ in infantibus propter spinae rectitudinem cum linea propensionis fere coincidentem comperimus.

Consideranti situm prostatae abiecta altera
parte laterali pelvis, et, qua potest fieri cura,
resecatis musculo sustentatore penis, parte
musculi leuatoris axi, musculis transuersali-
bus, et superficiali et profundo, musculo
transuerso prostatae, ut nexus huius glandulae
nullo modo soluatur, sed tecta maneat tela
cellulosa, situm naturalem tuente, et illae so-
ligamento pubis, urethram et glandulam pro-
statam synchondrosi pubis adligante a), pate-
bit,

- a) *De situ prostatae, modo hunc situm obser-
uandi, methodoque, partes apte ad causam
praeparandi optime egit I. Baptist. Mor-
gagni in Aduersar. anatomic. III Animad.
46. p. 100. Dignus est locus, quem totum
heic exhibeam. En ejus uerba: „Qui
„omnia recte atque ordine obseruare
„uoluerit, sublatis jam musculis ab-
„dominis, et omnibus, praeter rectum
„intestinum, imo, quo commodius quae-
„rere ac inspicere possit, hinc supra
„ultimam lumborum uertebram, reli-
„quo trunco amputato, hinc femoribus
„ita auulsis, ut nihil tamen, quod ad*

bit, in omnibus singulisque aetate prouectioribus subiectis axin prostatae axi pelvis inferioris respondere, id est, cum ea in unum

con-

„ anum, perinaeum et genitale pertinet,
„ neat, uitetur, tota dumtaxat intus
„ forisque integra magna pelvi, et
„ quae in hac continentur, seruatis,
„ primum eam partem ani leuato-
„ rum, de qua modo dicebamus, h. e.
„ quae ab ossibus pubis nascitur — per-
„ quirat. Deinde bac ab altero tan-
„ tum latere a sua origine separata,
„ scroto autem, et caeteris, quae buc
„ non pertinent, avlatis, serram ab
„ illo eodem tantum modo latere, prope
„ ossium pubis commissurum ita ducat,
„ ut eorum tamen media illa pars,
„ cui per ligamentum suspensorium ad-
„ nexus est penis, atque adeo hic ipse
„ in naturali sede relinquatur. Tum
„ serra, quo potius licet, acetabulum
„ et infimum processum ossis ischii ejus-
„ dem lateris translata, et ducta, os
„ illud pubis caute ei suspensa manu
„ auferat, atque ita sibi ad totius ure-
„ thrae positionem obseruandam aditum
„ aperiat. Quem quidem urethrae ac
„ uesi-

congredi, axin igitur prostatae nil esse nisi productionem axis uesicalis, et eum esse prostaue situm, ut apex, isthmum tangens inferiora, basis uero, uesicam tangens, superiora respiciat b). In pueris ac natu minoribus non minus inuenies, axin prostatee esse productionem axis uesicalis, inde, ut ex ante di-

ctis

„ uesicae positum sic inspexisse, in primis
„ ad catheterem peritus immittendum,
„ ad lithotomiam felicius instituendam,
„ plurimum proderit.“

b) Morgagni l. c. *Animaduers.* 41. p. 95.

„ Semper uidi prostatae intestino recto
„ parallelam, quae autem urethrae pars
„ inter prostatae et initia spongiosi
„ urethrae corporis intercedit, in nota-
„ bilem flexuram curuari, ibi enim
„ urethra, quae primum descenderat, sic
„ inflectitur, ut ab antica ani parte ad
„ corporum penis nervosorum concur-
„ sum adscendat, donec rursus, cum
„ ipso, cui subneicitur, pene deorsum
„ incuruetur, atque propendeat.“

Etis patet, axis prostatica his non ea est, quae
pelvis inferioris.

Haec est uarietas situs prostatae, quae ob-
aetatem locum habet, sed et synchondrosis
ossum pubis pro uaria conditione uarietatem
situs prostatae efficit.

§. 5.

Altitudo synchondroseos aut maior aut
minor naturali est, quo fit, ut angulus, qui
axis aperturae inferioris pelvis, cum axi aper-
turae superioris coniungit, mutetur. Si syn-
chondrosis ossum pubis longior naturali est,
axis aperturae inferioris cum ea superioris ob-
tusior angulus coniunget, rursus, si synchon-
drosis minore est longitudine, axis aperturae
inferioris cum axi superioris angulo minus ob-
tuso sepe coniunget, situs igitur prostatae duo-
bus hisce in casibus erit diuersus, priori in
casu magis perpendicularem, posteriori vero
magis

magis horizontalem situm habebit a). Hucusque dicta naturae congrua esse, obseruationes et anatomicae et chirurgicae docent.

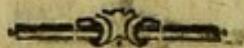
§. 6.

Eundem, quem hucusque descripsit prostatae situm docet cel. *Camperus* b), Chirurgos admodum monens, ut secundum axim pelvis sectionem instituant, ac instrumenta adigant, secus facile intestinum inter ac uesicam delabi, et uanam reddi curationem.

Pauca

a) I. L. Petit *Tr. de malad. chirurg. II.*
p. 60. „J'ai obserué, que lorsque le
„pubis est eleué, la courbure de l'ure-
„tbre est plus grande, et que, quand
„l'arcade est fort basse, la courbure
„de l'uretbre est plus petite. L'appelle
„grande courbure la portion d'un plus
„grand cercle.

b) l. c. *Cap. de directione instrumentorum.*

Pauca haec praemittenda necessum duxi,
basis enim sunt dissertationis meae, optimaque
ductoris forma eo elarius elucescet.

III.

Qualitates instrumenti generales.

Descripto situ partium, quantum ad rem
utile esse duxi, ordo postulat, ut qualitates
nostrī instrumenti adcurate perpendam. Deli-
catissima operationis pars super nostro instru-
mento instituitur, quare, quae huius qualita-
tēs spectant, minime fugitiuo pede tangenda,
sed adcurate consideranda sunt. Differam igi-
tur sequentibus paragraphis de qualitatibus ge-
neralibus, quas uoco crassitudinem, longitu-
dinem, sulcum, manubrium etc. sequente par-
te uerba latus de curuatura ac rostro instru-
menti.

§. I.

Crassitudo.

Varia esse debet secundum uariam isthmus dimensionem. Nimis pleni uel tenues ductores difficiles sunt applicatu a). Iusto tenuius enim instrumentum facile se se lacunis ac sinibus *Morgagnianis* implicat, nouasque, ui adhibita, sibi parat uias, debita uero plenitude haec obstacula superans, facile est applicatu. Ad haec adcedit, sulcum tenuioris instrumenti non ea fieri posse latitudine, ut facile culter scindens introire possit, hanc igitus operationis partem difficiliorem abque causa reddi, quare non placet *Senffianus* ductor b) qui uix dimidiā partem spatii du-

ctoris

- a) *De fistulis urinae eliciendae aptis id jam Celsus docuit l. c. p. 397. „In curuas fistulas esse aportet, ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.“*
- b) Heister. l. c. p. 284.

ctoris *Rauiani* habet, et ex argento con-
fectus est. Optimam crassitudinem ductorum
pro diuersa aetate, inueni esse VIII. VI. IIII.
Linearum, quas dimensiones etiam *Petrus
Iosephus Default* laudat a).

§. 2.

Longitudo.

Diuersa nostri instrumenti longitudo esse
debet pro diuersa subiecti aetate. Optima
longitudo, quae instrumentum ab operatore
bene dirigere sinit, erit, ut instrumentum,
adplicatum, duas circiter uncias supra ure-
thrae glandem promineat, hac enim ratione
instrumentum quouis operationis momento fa-
cile

c) Default l. c. p. 17. *Exstat tractatus
germanica lingua in der Sammlung
auserlesener zur Geschichte und Aus-
übung des Blasenstein schnitts gehöriger
Abhandlungen, Leipzig 784.*

cile erit directu- Expertus sum, tribus di-
uersae longitudinis ductoribus totum opus
absolui posse, maximamque ductoris longitu-
dinem, quoad partem rectam, — de curua
enim heic sermo non est — esse posse octo un-
ciarum, medium sex, minimam quinque. Isti-
usmodi ductores omnibus casibus responde-
bunt a).

Monenda vero quaedam sunt de determi-
natis, ac inter se coniunctis plenitudine ac
longitudine instrumenti. Esse enim potest,
minoris longitudinis penem, maiorem ure-
thrae diametrum habere, maiorisque longitu-
dinis

- a) Cel. Default sequentes commendat dimen-
siones l. c. p. 17. Primi ductoris pars
recta 7. poll. 6. lin. cum curua 12. poll.
Secundi ductoris pars recta 6. poll. cum
curua 10. poll. Tertii ductoris pars
recta 5. poll. cum curua parte 8. poll.
Cf. Bell's Wundarzneikunst, II. Tb.
p. 34.

dinis uel a natura, uel morbis organicis aut spasmis diuturnis urethram coarctantibus minorem diametrum. Quo sequitur, necesse esse posse, ut secundi ordinis ductor habeat crassitudinem primi, et u. u. Manente igitur longitudine ductoris, uaria erit crassitudo, ergo aequalis longitudinis ductores ad normam urethrae uaria plenitudo praediti esse debent. Ut autem cognoscatur, quinam ductor, et quaenam huius plenitudo apta sit, eligatur ductor, cuius plenitudo cum styli exploratori e chalybe confecti plenitudo conuenit a). Hoc modo prima facie aptus eligi-

tur

b) *Sect. II. §. 7. not. citauit cel. Camperi monitum de adhibendis stylis exploratoriis solidis e chalybe confectis, ad normam ductorum sulcatorum sese habentibus.* Id uero monendum restat, quoad crassitatem ac longitudinem partis rectae adprime inter se conuenire debere, minime uero quoad rostrum

tur ductor. Regula sane maxima ad tentione digna, fieri enim potest, ut, neglecta ea, praeparatio ad operationem nimis longa euadat, aegro multi dolores e mutatione ductorum excitentur, donec tandem aptissimus inueniatur.

§. 3.

Manubrium.

Sit firmum, latum, neque nimis longum, et ea ratione constructum, ut ductor commode, firmiter ab ipso Chirurgo teneri possit, secus enim curatio sinistra euadit, e declinatione cultri, e fulco ductoris, dum prostat, tenax, resistens corpus scinditur, quod praecipue de iis ualeat

du-

*strum ac partem curuatam, sed aliam
harum partium figuram esse debere in stylo,
aliam in ductore, quod Sect. VII.
fusius demonstrabitur.*

ductoribus, qui annulum habent, eo fine, ut et
ductorem tenere, et scrotum sustentare ipse
Chirurgus ipso operationis momento possit a).
Ardua encheiresis, non nisi ab exercitatissimo
in usum vocanda, peccatum enim aegroto fu-
nestissimum, facillime committitur, dum digi-
to auriculari ductor tenetur, super quo pro-
stata scinditur. Nec patet ratio, quare Ope-
rator ipse scrotum sustentare debeat, hoc
enim modo cutis scindenda non intenditur,
quae est ad os ischii laxissima, nec nisi cutis
perinaei ac raphe sursum trahuntur Quare
aut Chirurgus ductorem teneat, minister cu-
tem intendat, aut ductor a ministro teneatur,
cutis ab operatore intendatur.

Multum

a) *Eiusmodi est ductor Cl. Pouteau v. Ej. vermischt chirurg. Schriften, Tab. I. Fig. I.*

Multum diuque disputatum est, utrum ministro ductor tenendus committi debeat, nec ne. Multi valde id reformidant, fieri enim posse credunt, ut minister uidenda operatione occupatus, munus suum negligat a). Ad haec uenit, non semper eiusmodi ministros praesto adesse, qui hanc prouinciam rite suscipere possint. Magni igitur momenti est, ut Chirurgus eas operationis methodos discat, quae, ut ipse ductorem teneat, permittunt, constat enim, esse quasdam, quae id non per-

- a) Cl. Gouhelly in *Tourn. de Medecine*, T. XLVII. Ianu. 1777. p. 62. „Des inconveniens tres grandes, comme cest lui, de confier le catheter a un aide, qui curieux de uoir operer, oublieera, qui doit tenir le catheter, et sera la cause d'une infinité des malheurs.“ Cf. Sharp critische Untersuchung. u. s. n. p. 194. De la Faye in Not. ad Dionis Cours d'operations de Chirurg. Paris. 782, p. 222.

mittunt. Tum vero praecipue ipse ductorem teneat, dum prostata finditur, delicatissima enim est operationis pars, et ob eam solam ductore utitur. Imperitissimus enim quisque, quando cutis ac carnes diuiduntur, ductorem tenere potest, hoc enim momento ductor nullum praebet usum, et Chirurgus pro lubitu cutem ipse poterit intendere a)

§. 4.

Optimum manubrium, me iudice, erit tale fere, quale *Garengéot* b) descripsit, dicens: „Il faut, que les anneaux represen-
„tent un coeur, a fin, qu'une surface plus
„eten-

a) Sharp l. c. „Die mehrsten werden den
„äussern Schnitt fester verrichten kön-
„nen, wenn sie sich mit den Fingern
„der linken Hand auf den Damm
„stützen.“

b) Garengéot *Tr. des Operations de Chirurg.*
T. I. p. 342.

„etendue donne plus prise au Chirurgien;”
 hoc manubrium delineauit in Tractatu suo de
 instrumentis. Eam habet formam, ut firmi-
 ter ac commode teneri possit, longius uero,
 quale est depictum apud cl. *le Cat*, a) Chi-
 rurgi brachium, iusto nimis eleuandum, fati-
 gat. Constat enim ex praceptis cel. *Cam-*
peri b) aegri situm esse debere, ut peri-
 nacum aegroti superiorem pectoris Chirurgi
 partem respiciat, hoc enim situ axin peluis
 adcurate operator secando sequitur. Nec
 opus est, ut toto pugno ductor teneatur, talia
 quippe manubria, qualia apud cl. *le Cat*
 sunt uidere, eo in casu adhibenda sunt, quo
 Chirurgus methodum sequitur, quae requirit,
 ut ductor ministro tenendus tradatur, magni-

E 2 enim

b) *Recueil de la Taille I. Fig. I.*

c) Cf. Gerrit v. Wy vermischtte Schriften,
 p. 134.

enim interest, ut ab illo ductor firmiter teneatur a). Quibus uero in methodis Operator ductorem ipse tenet, cum opus sit, ut eo ipso momento, quo prostata finditur, ductor inclinetur, ut apex in uesticae cauo adscendat, quod infra fusius demonstrabo, hocque negotium magna cum dexteritate, et agilitate manuum, et inclinantis et scindentis fieri debeat, facile est perspectu, his requisitis ab operatore satis fieri nequire, toto pugno ductorem tenente. Hac igitur ratione procedat: Adplicetur superficies interna pollicis superficie manubrii conuexam curuaturae partem respicienti, alteri ductoris superficie superficies interna phalangis secundae indicis, aduersis uestigiis contra ea pollicis. Digitus medius et annularis iuxta indicem ponantur, auricularis

a) *Parallele de la Taille laterale de Mr. le Cat avec celle du lithotome caché,*
p. 58.

Iaris uero ea in superficie, in qua pollex, ita,
ut dorsum primae phalangis huius digiti du-
ctori imponatur. Pollex et index soli manu-
brio incumbunt, reliqui uero i digiti rectae
ductoris parti, sed nil obstat, quo minus fir-
miter ac commode ductor, quod ipse saepius
expertus sum, teneatur, omniaque munera
maxima agilitate peragantur.

§. 5.

Sulcus.

Omnis omnium Lithotomorum ductores
tam magni, quam lateralis adparatus, quantum
ego quidem scio, sulcati fuerunt, nec alio um-
quam usi sunt ductore, excepto *Fratre Ia-*
ques, qui super terete chalybeo non sulcato
stylo curauit. Fieri itaque non potuit, ut in om-
nibus singulisque operationibus eodem loco,
easdemque partes incideret, nec mirum fuit,

ut

ut saepissime, pertuso isthmo, superficiem anteriorem et superiorem prostatae, uasa laceraret, isthmum resecaret, uesiculas seminales ac intestinum rectum pertunderet, corpus uesicae disrumperet, quod *Dionis* a), *Lister* b), *Mery* c) aliique fuse nobis narrant. Exercitatum tamen fuisse operatorem Fratrem *Jaques*, hasque calamitates facile uitare potuisse, ex eo adparet, quod, cum suadentibus *Fagon*, Archiatro Galliarum regis, ac *Felix*, Chiriatro regio, fulcato uteretur ductore, quae periodus secunda operationum Fratris *Jaques a Morando* uocatur, rite operationem absolueret, sic ut uitiosissima prima periodus fuisset, secunda,

eodem

a) *Dionis Cours d'operations*, p. 245. 246.

b) *Listers Reisen*, *Schwabach* 753, p. 254.

c) *Mery Observ. sur la maniere de tailler — pratiquée par Fr. Jaques*, *Paris*. 700, p. 48. sqq.

codem teste, tam eximia fuerit, ut ipse *Chef de l'art* paucis mutatis eam sequeretur a).

§. 6.

Praecipuae sulci qualitates hae sunt.

Sit affatim profundus, circiter unam lineam cum dimidia totidemque latus b), ne culter e sulco declinet. In primis est adtendendum, ut supercilia sulci, quantum potest, sint praepilata, ne immissus duxtor urethram laedat, quod *Sharp* ac *Bell* multum horitantur c).

Cum

a) *Morand Opusc. de Chirurgie*, p. 51. sqq.

b) *Garengot l. c. p. 117.* „Il faut, que „la rainure de la sonde soit d'une bonne ligne de large.

c) *Sharp Tr. des operations de Chirurgie*, p. 236. „Il faut auoir, en faisant la cré-

Cum in operatione nil nisi pars isthmī posterior ac prostata diuidantur, sola ductoris curvatura sit sulcata, reliqua pars sulco careat a). Fuere, qui sulcum in ductoris latere posuerunt, eo quidem fine, ut prostatae margo sinister eo certius secari possit, curvaturae igitur latus conuexum sulco carebat b). Quod si est, manubrium ad inguen dextrum minime inclinari debet, non enim latus prostatæ sinistrum, sed superficies anterior superior scinderetur; quare, ut tali ductore utens e latere prostatae curet, necesse est

te-

„crenelure, que les bords soient bien
„lisses, a fin, qu'en trauersant l'ure-
„tre ils ne la blessent. Cf. Bell
Wundarzneikunst, 2. Th. p. 78. Heu-
ermann *Abhandl. von den vornehmsten
chirurg. Operationen*, 2. Th. p. 100.

a) Bell l. c.

b) Bell l. c. p. 34 et Tab. I. Fig. 1.

teneat cum cum linea abdominis alba parallelam. Minime uero reliquis ductoribus, sulum in superficie conuexa habentibus, est praestabilior, multorum annorum experientia nos docuit, cultrum rite applicari, prostataque findi posse, etsi ordinario ductore utamur. Necesse etiam est, eodem, quo hic ductor, modo, teneatur usitatus, dum ductoribus canaliculatis *Hawkinsiano* ac *Desaultiano* curatur, inclinato enim uersus inguen dextrum ductore, superficies superior prostatae instrumentorum acie tangitur, metusque est, ne arteria pudendalis interna laedatur. Tale infortunium, ut mihi narravit b. *Voitus* cel. *Louis* accidit, qui operationem calculi, *Hawkinsiana* methodo exercendam, dexterrimo *le Blanc* ostensurus ductorem canaliculatum scindentem protrusit, et statim magna sanguinis copia e uulperata arteria sub pubis angulo prorumpente, post duas horas aeger obiit.

§. 7.

Restant aliae quaedam sulci mutationes, quas primus, quantum scio, *le Cat*, et post eum cl. *Michaelis*, Professor Marburgensis adhibuit, quorum libros, ut, quaenam sint mutationes, et quomodo inuenientur, cognoscas, euolue a). Parum frugis adferre uidentur, nam in omnibus singulisque subiectis sulci superior pars isthmum loco apto non tangit b), iterque, quod ductori canaliculato scindenti est faciendum, nimis longum est, inde iure uerendum, ne ductui urinario ac uesicae ipsi plaga infligatur maior, quam utilis esse ac sine periculo fieri possit. Ipse *le Cat*, dexter-

rimus

a) *le Cat l. c. Tab. V. Fig. II. et Michaelis medicin. Bibliothek, 1. B. 2. St. p. 224 et Tab. adiecit. Fig. I. Hausmann Beurtheilung der Hawkinschen Methode, in not.*

b) *Hausmann l. c.*

rimus Operator, hanc sulci formam postea reiecit, absque dubio grauibus rationibus motus; uideturque is, qui lithotomiam absque his adminiculis instituere non ualet, eam et his adiutus neqnaquam rite ac praecipue perficere posse, praeter solidam enim anatomicae ac chirurgicam cognitionem adsit necesse est animus intrepidus, manus firma ac stabilis, quae duo posteriora inter praecipua quae Chirurgum operantem perficiunt,
Celsus ponit a).

§. 8.

Praeter ea ante operationem instituendam sedulo est adtendendum, ut sulco accuratissima sit laevigatio, nullae foueolae a rubigine inductae inueniantur, cul-

c) *Celsus Lib. VII. praef. Cheselden l. c.*
p. 334.

culter enim in fulco protrusus has inaequalitates offendit, facileque apex illius defringitur.

§. 9.

A p e x.

Apex instrumenti nostri a quibusdam arte peritis clauditur, ita enim culter nimis protrudi non potest. Alii uero apicem ductoris non claudunt, rati, apicem ductoris forcipis in uesicam delati aegre ab instrumenti nostri apice clauso solui posse a). Ductores adparatui magno destinati, *Dranianus*, *Catianus* apicem obstaculo clausum

ha-

- a) Sharp *Tr. des Oper. de Chirurg. l. c.*
 „ *Le bout de la sonde doit être sans arrête, autrement on auroit quelquefois de la difficulté, à la retirer, quand le gorgeret est introduit, et qu'il presse contre l'extremité de la sonde.* Cf. *Ej. critische Untersuchung*, p. 197, Bell, l. c.

habent, alii vero *Cb cfeldenianus* a), *Rauianus* b), et omnes fere recentiorum Lithotomorum apicem habent apertum. Verum, cum diuersi Lithotomi et clauso et aperto apice instructis ductoribus olim et nunc aequae felici cum successu usi sint et utantur, parum interesse uidetur, utrum apex clausus sit, nec ne, modo obstaculum bene sit laeuum. Ab inexercitato uesica laedi potest, apex clausus sit, uel apertus, optimusque conductor ductoris canaliculari manebit digitus Chirurgi.

§. 10.

Praeter ea apex ductoris sit obtusus, lacunae enim meatus urinarii, quarum ostia

an-

a) Douglas *Adpendix Fig. III.* Heister *Tab. XXXI. Fig. 7.*

b) Albini *Index supell. anat. Rauian.* *Tab. I. Heister Tab. cit. Fig. III.*

anterius respiciunt, facile apicem minus obtusum recipiunt, et, si uis adhibetur, nouus canalis facililime procreatur, quod, quantum damni adferat, non est, quod longo sermone enarrem.

§. II.

Alii ductoribus ex argento, alii ex chalybe factis, usi sunt. *Ioannes de Romanis*, qui primus lithotomiam super ductore fulcato exercuit, e chalybe confecto usus est, et celeberrimi Lithotomi eum secuti sunt, *Chefelen*, *Rau*, *le Cat*, *le Dran*, *Sharp*, *Garengeot*, *Pouteau*, qui omnes expressis uerbis ductores chalybeos desiderant. Fuere alii, qui ductoribus ex argento confectis usi sunt, e. g. *Franco*, *Scultetus*, *Senff*, *Fager*. a) *Ambrosius Paraeus* uel argenteum uel chalybeum absque discrimine com-

men-

mendat. Verum facile est perspectu, argenteo aptiorem esse chalybeum ductorem. Iam iam dictum est, sulcum ductoris bene cauum latumque esse debere, nerum argenteus tantum non patitur sinum, absque magno firmitatis dispendio, quantum ductor e chalybe; his adde, argentum mollius esse metallum, laeuitatem igitur fulci a cultri apice mox destrui, futuris igitur operationibus argenteum ductorem aptum non fore. Ratio, qua commotus *Senff* argenteo usus est, quod nempe ab urina non aequa argentum rubigine inficiatur ac chalybs a) exigui est momenti, mundicie tantum opus est, ut rubigo arceatur, quod mox indicabo. *Chefledenii* argumento motus *Heisterus* aliam adhuc et sat grauem rationem protulit, cur chalybeis utendum sit ductoribus, inquiens: „Nonnulli „etiam ductores argenteos adhibent, uerum „ferreus, dum ductore tangitur, fortiorum „edit

a) *Heister l. c. p. 986.*

„ edit sonitum, quo certiores reddimur, nos
„ reuera in sulco catheteris esse.

§. 12.

Commendandum porro est fabris cultrariis, ut ad conficiendos ductores optimo, purissimo chalybe utantur, ut pote qui bene laeugari potest a), peioris uero notae chalybs elegantem fabricam minus bene recipit. E durissimo chalybe specilla parata esse debere, inquit *Platnerus* b).

§. 13.

Rubigo ab hisce e sincerrimo chalybe confectis ductoribus arceatur, quae rodendo corrupit.

Lo-

a) Celsus l. c. p. 397. „*Laeues admodum oportet esse fistulas.*”

b) l. c. cf. Heuermann l. c. p. 99.

Lotium omnium nostrorum humorum pri-
 mum putrescere quis est , qui nesciat? a)
 Tale lotium maculas instrumentis meis induxit,
 ut quainuis summam curam paulo post pera-
 ctam in eadaueribus non calculosis operationem
 adhibuerim, rubigo tamen aegerrime potuerit
 abstergi. Urina uero calculosorum saepe fa-
 pius tam acris est, ut nasus acerrimo halitu of-
 fendatur, nec mirum, calculus enim in primis
 rarus iugiter imbibit urinae partem, quae in
 cellulis calculi stagnat, muco tenaci miscetur
 ac putreficit b). Ad haec uenit, urinae cie-
 ctionem calculosos maximis ac acerrimis dolori-
 bus torquere, unde metu mictionis percussi
 parum bibunt, sales igitur urinae non affatu-
 di-

a) Boerhaue *Element. Chymiae II. Pro-cess. C.*

b) *de Haen Rat. med. P. II. Cap. XII. ex P. III. C. IV. Obs. 1. 2. 4. urinam calculoscum acidis effervuisse docet.*

diluuntur, unde, urina acris euadat necesse est a). „In calculo fungoso in uestica uel re-„nibus haerente resorptam urinam mora et „calore putridissimam fieri posse, certissimae „docent obseruationes, ait Archiatrorum Co-„mes L. B. *de Swieten* b). Ex quo li-„quet, statim post operationem adcuratissime abstergendos esse ductores, et post pinguedine quadam, quo aëris humidi adcessus ac iniuria inhibeatur, inungendos; pinguedo autem non facile rancescit, hancce uero palmam reliquis omnibus butyrum Cacao eripit c).

En

- a) Boerhaave *I. c. p. 280.*
- b) *Comment. ad Aphoris. 89.* Cf. Brendelii *Progr. de calculi uesticae urinalis renumque natalibus, rec. in Ej. opuscul. cur. illustr.* Wrisberg. *P. I. p. 59.*
- c) Cranz *Mat. med. et chir. II. 121.* Bergius *Mat. med. T. II. p. 666.* Cel. Moench *Mat. med. p. 93.*

En generales instrumenti qualitates. Agam
nunc de illa instrumenti parte, quae maxi-
mam ac scrupulosissimam curam requirit.

V.

De curuatura ac rostro instrumenti.

§. I.

Rem nunc ago, maxima adtentione dig-
nam, describens qualitates rostri ac curuatu-
rae nostri instrumenti, super hac parte scru-
pulosissima ac periculosissima operationis pars,
sectio prostatae perficitur, aditusque ad uefi-
cam paratur. Facile patet, rostri fabricam
situi partium, de quibus in operatione agitur,
congruam esse debere, quum incisio ad nor-
mam partium fieri debeat, si uelis rite opera-

tionem absoluere, multasque calamitates, alias fieri solitas, declinationem instrumenti, laesiones partium non laedendarum euitare. Solide, uti semper solitus est, cel. *Camp erus* monstrauit, secundum esse umbilicum uersus, nulla enim alia ratione directionem axis sequi posse Operatorem a). Inferiora uersus scindens certissime e soleo declinabit, intestinum rectum, aliasque partes laedet b), prostata intacta manente.

Antea uero, quam meam sententiam proponam, quae auctores super hac materia memoriae prodiderunt, erunt praemittenda.

§. 2.

a) *Demoustrat. anat. pathol. L. I. Cap. de directione instrument.*

b) Cheselden l. c. p. 330. „*I cut upon the staff — from below upwards, to avoid wounding the gout.*”

§. 2.

Pauca nec rite determinata super hac materie in libris Chirurgorum inueniuntur. Quae-dam ex iis excerpta proferre mihi liceat.

A. F. Waltherus a) talia habet: *Est quoque fistula carens catheter, plurimum incuruus, et gibba parte in usum lithotomiae sulcatus, qui in longius rostrum desinit, eademque in uesticam illato artifices magnam corporis uesticae partem uersus latus perinaei altius deprimunt, eoque longius Iacobo ac Rauio incident. Neque admodum dissimilis est ille catheter, quem adhibent in caeteris lithotomiae methodis, scilicet cum lateri uesticae magis, quam prostatae colloque uesticae parcitur.*

Fu-

a) *Diss. cit. p. 27.*

Fugitiuo similiter pede *Garengéot* a) in tractatu de instrumentis nostrum instrumentum tetigit. En, quae patica docuit: *La sonde cannelée a sur toute sa connexité de sa courbure une rainure d'une bonne ligne de large, dans la quelle on conduit le lithotome.* Elle est figurée comme la sonde a long bec, obseruant, que la courbure fasse une grande panse, pour jettter d'avantage les tegumenta en dehors. Paucis postea uerbis describit manubrium instrumenti, methodumque tenendi operationis tempore, eademque fere alibi etiam habet b). Paucis itidem explicarunt instrumentum nostrum *Sharp*, *le Dran*, *Bell* c). Uberiora uero ac meliora docuerunt cel. *Desault* ac *Goubelly* d).

Plu-

a) *Garengéot Tr. des instr. de Chir. T. I.*

p. 177.

b) *Id. Tr. des operat. de Chir. T. I. p. 342.*

c) *ll. cc.* d) *ll. cc.*

Plurima, quae hi celebres Viri docuerunt,
iam iam adduxi, aut breui a me dabuntur,
unde, ne exscribendo taedium adferam, hic
satis esto.

§. 3.

Aegre uero inuenies apud Auctores com-
parationem ductorum, quibus Lithotomi usi
sunt, tam inter se, quam cum situ partium
scindendarum, maximi uero hoc esse momen-
ti, quis negabit? Diuersissimos ab inuicem
quoad figuram, ductores perinde, ad opera-
tionem cito, tuto et iucunde perficiendam,
abs quo quis in usum uocari posse, nemo defen-
det. Quo minus enim figura ductoris cum
situ partium conuenit, eo magis erit reiicienda.

§. 4.

Ante omnia uero dicendum mihi erit de
peculiari attributo, quod omnes fere ducto-
res

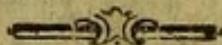
res ad nostra usque tempora habuere, puta,
de curvatura antrorum conuexa, mediaque
rectam inter ductoris partem ac curvam.

Originem haec inflexio trahit ab adparatu
magno, eaque effectum est, ut aucta inde duc-
toris curvatura propria, partes scindendae
magis protruderentur. Hac in operationis
methodo, qua partes molles, laxae, resi-
stere nesciae, bulbus nempe ac isthmi anterior
pars scindebantur, conuenit. Cur uero du-
ctoribus, adparatui laterali destinatis, quo pro-
stata scinditur, inserta fuerit, plane non con-
stat, dum partes, quae hac methodo secantur,
protrudi nequeunt, firmiter a musculis, liga-
mentis ac cellulosa densa in situ seruatae. Le-
uiter prostatam protrudere, nil ualet, fac
enim, ad aliquot usque lineas prostatam pro-
pelli, cui bono hoc esset, cum ad unum
cum dimidio pollice et amplius ab integumen-
tis communibus distat. Maior uis urethram
mul-

multum laedit, cum prostata firmiter adnexa et directio meatus urinarii longe alia sit, ac figura ductoris hoc flexu instructi. Probe hoc perspexerant immortalis nominis Lithotomî *Pouteau* ac *Chefleden*. Prior enim ait a): *Il faut eviter, d'appuyer avec trop de force la sonde contre la partie de la vessie, qui doit repondre a l'incision.* La pratique contraire fatigue la vessie, sans contribuer au succès de l'operation. *La saillie, que peut faire la sonde, poussée avec force contre la vessie, est si légere, quelle ne peut aucunement diminuer les difficultés, que pourroit trouuer l'operateur a recontrer la cannelure de la sonde en faisant les incisions.* Posterior b) magnâ curâ ministro suo inculcauit,

ut

- a) Pouteau *Oeuvres posthumes*, T. III.
p. 299. Ej. *vermischte Schriften*,
p. 191.
- b) Douglas *Appendix*, p. 10 — 11.

ut manubrium catheteris uersus se inur dexterum aegri inclinet, sursum trahens conuexam partem adpressam ad os pubis proxime ipsius cum socio commissuram, ad eleuandam et dimouendam, quantum licet, ab intestino recto urethram. Iteratoque rogauit, ne inferiora uersus pelleret, neque sulcum catheteris, hinc, et partes ad anteriora aut exteriora perinaeum uersus eminere faceret. Quamquam enim sic designato loco externam incisionem aliquo modo certius actam, ipsum catheteris sulcum facilius inueniendum fore in facienda incisione interna adpareat, tamen metum adducendi urethram proprius rectum uersus huiusque tunc uulnerandi periculum facile esse longe profecto grauius, quam ut compensari possit adparentibus hisce commodis.

§. 5.

Ad haec uenit, conspirationem figurae instrumenti nostri cum axi peluis hac inflexione pror-

prosperus deleri. Facile ratio patet. Inflexio
haecce intermedia nil est, nisi angulus obtusus,
quo fit, ut pars recta ductoris reclinetur.
Verum enim uero, cum instrumentum opera-
tionis tempore sic teneri debeat, ut recta pars
rectum cum synchondrosi faciat angulum, sane
a directione axis pelvis rostrum ductoris abs-
cedit, inferiorem posteriorem igitur prosta-
tae superficiem premet, ut nullus fere sit lo-
cus cultro scindenti. Quo igitur directio ta-
lis ductoris axi pelvis accuratius aliquantum
respondeat, manubrium ductoris operationis
momento tantum reclinari debet, ut eundem
cum synchondrosi obtusum faciat angulum,
quem inflexio rectam inter ac curuam partem
constituit. Probe intellexisse uidetur *le Cat*
commodum ac necessitatem conspirationis axis
pelvis ac figurae ductoris inter se, ductorem
enim suum, qui hac gaudet inflexione, hori-
zontaliter fere tenebat, idque etiam a Vene-
rando Praeceptore cel. *Siebold* factum
uidi.

uidi. Pro diuersa igitur inflexione ductor uel plus uel minus horizontaliter est tenendus, ductor *Catianus*, qui maximam habet inflexionem, horizontaliter fere a), minus *Chefledenianus*, et omnium minime *Rauianus*, non ea solum de causa, quod minimam habet inflexionem, sed et, quod directio rostri longe alia est, ac in ductoribus reliquis.

Magnas uero difficultates hic ductoris situs parit in ea operationis methodo, quâ ipse Chirurgus ductorem tenere ac cultrum in ductoris sulcum protrudere debet, quod saepius expertus sum, inde et hac de causa, et quod di-

a) cl. Hartenkeil *de uesticae urinariae calculo*, Wirceb. 785, p. 100. „*Manubrium catheteris sulcati horizontaliter fere tenendum est.*

directionem rostri uitiat, reiicienda est inflexio.

§. 6.

Relinquenda paulisper est ulterior disquisitio thematis, optimus enim hic locus est descriptioni ac comparationi uariorum ductorum inter se.

Statim uero, qui paulo adtentius ductores examinavit, uidet, multum, quin prorsus fere, omnes inter se conuenire, exceptis *Rauiano*, *Senffiano*, eo, quo celeb. *Desault* ac *Goubelly* utuntur. Induas igitur classes omnes diuidam; ductor *Chefaldenianus*, *Sharpianus*, *Pouteauianus* ac *Catianus* primam classem, reliqui secundam constituent.

§. 7.

§. 7.

*Ductor Cheseldenianus, Sharpianus,
Pouteauianus ac Catianus.*

Omnis a ductore adparatus magni ortum
ducunt, multumque cum illo conueniunt,
eandem fere habent figuram, directio rostri
eadem est, nec nisi quoad maiorem uel mino-
rem curuaturam a ductore adparatus magni et
ab inuicem discrepant.

Adparatui magno dicatus ductor inflexio-
nem habet, cuius mentionem feci, rectam in-
ter partem ac curuaturam, curua pars cum
recta non per angulum rectum sed obtusum
coniungitur, hanc directionem rostrum etiam
sequitur, quo fit, ut inferiora uersus respi-
ciat. Factum id est ea de causa, ut scindendae
per adparatum magnum partes propellerentur,
cultroque obiicerentur, quod ut supra monui,
ob partium laxitatem facile fieri potuit.

Cum

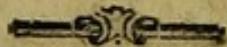
Cum hoc ductore quam maxime conuenit
duktor *Chefdenianus* a), nisi, quod
rostrum huius longius est illius rostro b), a cur-
uatura secedit rostrum recta fere linea, ut ex
figuris a *Douglaffio* ac *Heistero* datis
uidere est, idque ipsis horum virorum uerbis
confirmatur c).

Ductor *Catianus* secundas uices tenet,
inflexio maior est, quam *Chefdeniani*,
rostrum breuius, ac curuatura multo inferius
fita

a) Le Dran *Parallele etc.* l. c. „*La sonde*
„ de Mr. Chefelden est a peu pres
„ celle du grande appareil.

b) Douglas *Adpendix*, p. 4.

c) Heister l. c. p. 975 et 1004. Douglas
l. c. p. 5. „*Curvatura prope manu-*
„ *brium non est magna, et parum tan-*
„ *tum retrorsum ab eo ad posteriora*
„ *uergit, et mox dat longum rostrum,*
„ *linea fere recta exorrectum.*

sita, quam in ductore adparatus magni ac *Cheseldeniani*, quo nempe prostata a curuatura recte tangatur, et supra hac scindatur a).

Multum inter se conueniunt ductor *Sharpianus* ac *Pouteauianus*, nisi quod hic figuram literae S similiorem referat *Sharpiano* b). Minorem curuaturam habent *Cheseldeniano*, et rostrum inferiora magis inclinatum, et nimis breve rostrum, quod

a) Le Cat *Recueil de la Taille I.* p. 105.
Tab. IV. Fig. I. „La principale cour-
„bure, sur la quelle on doit inciser, est
„située un peu plus bas, que dans les
„fondes uulgaires.“

b) *Delineatum inuenies ductorem Pouteau-ianum in Ej. vermischtten Schriften,*
Tab. I. Fig. I. et Taille au nureau
Tab. II. Fig. IV. Sharpianum in Ej.
Tr. des Oper. de Chir. Tab. IV. Litt.
A. B. C.

quod metum incutit, ne e uesica labantur, et
uana sic reddatur curatio a).

§. 8.

Ductor Rauianus.

Singularem attentionem meretur duxtor
Rauii, quem et in ductore suo conficiendo
et in operatione ipsa instituenda secutus est
Senffius, Chirurgus olim primarius no-
socomii Berolinensis b).

Nemo, persuasus sum, amplius credet,
Rauium non prostatam sed corpus uesicae
solum incidisse, simplex enim duxtor, qui
partem uesicae collum inter ac orificium ure-
theris ad exteriora propellat, cogitari quidem,
sed

a) Bells *Wundarzneikunst*, II. Th. p. 78.
b) Kesselring l. c. p. 38.

sed in uesticam nequit immitti. Situs partium,
ipsaque ductoris *Rauiani* structura abunde
iam iam, quae protuli, docent.

Constat uero inter omnes, *Rauium* ipsam
incidisse prostataim, ideoque eius metho-
dum reuera eam fuisse, quam *Chefledenii*
postea coluit, aperteque id elucet ex experi-
mentis celeberrimorum *Morandi*, *le Cat*,
le Dran, *Chefledenii*, *Heisteri*,
Fouberti a). Ad haec uenit auctoritas
Albini patris b), et ipsius filii, *Bernh.
Siegfrid Albini* c). Quin ipse *Iac.*

De-

a) *Morand Mem. de l'Acad. royal. des
sciences*, ann. 731, p. 203. *le Cat Re-
cueil de la Taille*, l. p. 70. *le Dran
Tr. des operat.* p. 119. *Heister Chirurg.*
p. 965. *Foubert l. c. p. 603.*

b) *Oratio in obitum Rauii*, p. 29.

c) *Annotat. academ. L. VI. Cap. XIII,*
p. 152. et Lib. VIII. Cap. XXI. p. 64.

Denysius, *Rauii* discipulus, et in calculo secando imitator ac successor, cui soli *Rauius* encheiresin suam reuelasse dicitur, quamque *Denysius* mysterium esse ait, plagas uesicae lethales esse contendit a). Quidquid igitur obponat *Ganzius* b), experimenta, anatomia, auctoritas Virorum celeberrimorum monstrant, ipsam prostatam a *Rauio* fuisse secatam.

§. 9.

His praemissis, considerandus est ductor *Rauii*, quatenus ad rite instituendam lithotomiam, adhibita secunda *Cheeldenii* methodo, conferat.

G 2

- a) *Obs. chirurg. de calculo renum, vesicae, urethrae, Leid. 731 Doleo, hunc librum mibi ad manus non esse, unde, quae in aliis libris de eo reperi, hic pono.*
- b) *l. c. p. 21 — 23.*

Diuersam sanc ab omnibus fere hucusque cognitis ductoribus habet figuram, quoad rostrum enim non obtuso angulo secedit a curuatura, sed angulo recto, lineaque recta, non inferiora uersus inclinatum, progreditur, dum omnium fere duorum reliquorum rostrum sub angulo obtuso a curuatura secedit. Ipsissima Albini uerba proferam a): „*Sed cum uulgares catheteres, quibus, qui urethram in perinaeo incident, utuntur leuiter tantum curuati, isti uesicae loco ad primi facile non possint, nouum excogitauit, a uulgaribus diuersum, quod ubi, ubi rectus esse desiit, ad sulci sui principium curuaturam paulo maiorem habeat, deinde, quod ad istius curuaturae extremum rostrum longius sit et rectius.*” Id Heistero displicuit, se enim, ait, non perspicere, quod curuatu-

ram

a) *Index supellect. anat. Rauian. p. 19.*

ram maiorem habuerit. Sed, quantum ego quidem sapio, facile est perspectu. Maior enim uel minor curuatura ductoris pendet aut ab illa rectam partem inter ac curuatam inflexione, aut a directione rostri. Directio autem rostri ductoris *Rauiani* longe alia est, ac reliquorum ductorum, quae inferiora respicit, *Rauiani* recta linea porrigitur, quin, re scrupulosius ponderata, paululum superiora uersus. Id et *Ellerus*, qui uel ducenties *Rauium* calculi sectionem instituentem uidit, obscura quamvis dictione usus, testatur a).

§. 10.

a) Eller medicinisch-chirurg. Anmerkungen. p. 202. „Es batte Rau nach „Grösse und Alter des Patienten 4—5 „unterschiedne Sorten, sie waren von „denen, deren man sich beim grand „appareil bediente, unterschieden, „dass ihre Inflexion oder Beugung et- „was anders beschaffen war, indem sie

§. 10.

Facile iam iam uero est perspectu, quid
de hoc ductore *Rauiano* sit sentien-
dum. Omnium hucusque descriptorum opti-
mūs axi pelvis ac situi prostatae respondet, non
est igitur, quod dubitem, quin omnibus hisce
Rauianum praeferam, et iure, quantum
ego quidem sapiō, *Albino* dicere licuit:
,, *Videtur, quod ipsa earum partium in corpo-*
,, *poribus humanis contemplatio, collata cum*
,, *iis, quae in operatione agenda erant, haec*
,, *ei suppeditauerint a).*

2. II.

„ sie mehr einen angulum rectum, wel-
„ cher iedoch obtusus, und in die
„ Runde ausgeschweift war, formir-
„ ten. Ductorem Rauii delineatum
inuenies in Albini libr. citat. Tab. I.
Fig. I. II. et in Heisteri Chirurgia Tab.
XXXVI. Fig. I.

a) *Index supell. anat. Rauian.* p. 19.

§. 11.

Non multum ab hoc differt ductor *Senffianus*, maiorem habet curvaturam ductore *Rauiano*, id uero non inde fit, quod emendationem, quam *Rauius* rostro adiecit, ulterius prosequi sit conatus, sed augendo medium rectam inter ac curuam partem flexum. Inde uero non sequitur *Rauiano* esse anteponendum, sponte id ex iis, quae de inflexu intermedio (V. §. 4. 5) dixi, fluit. Ad haec uenit, nimis gracilem et argenteum esse.

§. 12.

Restat adhuc aliis ductor a) commemo-
randus, qui omnibus hucusque descriptis pal-
mam eripit, dum situm urethrae ac prostatae
omnium optimus tangat. Apex enim sursum
ten-

a) Acrels *chirurg. Vorfälle*, 2. B. p. 54.
Tab. IV. Fig. I—III.

tendit a), et inflexione illa intermedia caret, quae, ut demonstrare conatus sum, in omnibus nostrae operationis speciebus, quibus prosta ab externis et inferioribus interna et superiora uersus scinditur, non solum inutilis, sed noxia est, et absque hac inflexione statim recta ac curuata pars sese tangunt. Nil fere desiderandum, nisi quod sulcus iusto plus superiora uersus adscendit, quod nullum praebet commodum.

VI.

Sola prostata est secunda.

§. I.

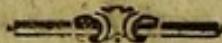
Cel. *le Cat* primus fuisse uidetur, qui solidis rationibus probauit, incisionem ipsius cor-

a) *Fig. III. a.*

corporis uesticæ non requiri, quo extrahatur calculus, tantum enim sensim sensimque dilatari posse orificium uesticæ, ut calculus, et si mole grandis, auferri possit, magnasque dilata-
tiones lente ac circumspete factas (*les grandes dilatations menagées*) minus adferre periculi incisionibus uesticæ magnis, paruam igitur incisionem magna cum dilatatione coniunctam longe præferendam esse magnæ incisioni cum exigua dilatatione iunctæ. Multus et solidus rationes suas explanauit in suis libris a). Magnam fieri posse dilatationem orificii uesticæ, dum modo sensim sensimque fiat, probant exempla calculorum non minimorum, sponte, absque ullo auxilio, resistente licet prostata excretorum; non igitur dubitandum, quin se-

cato

a) Pièces concernans l'opération de la taille, p. 60—100. Parallel de la taille laterale, p. M. le Cat avec celle du lithotome caché, p. 5—32.

cato hoc corpore longe facilius fieri possit dilatatio sat magna. Docent porro exempla calculorum magnae sat molis e uestica muliebri absque ulla incisione extractorum, docet operationis lithotomiae methodus in muliere facta, et a cl. *Biffet* a) descripta, et operatione urethra uirilis urethrae foeminarum similis redditur.

§. 2.

Felicissimo successu hanc dilatationem institutam fuisse, et adhuc dum institui, abunde docent cum eventus felix adparatus, ut aiunt, magni, tum operationes *le Cat* ipsius, discipulorumque suorum, ut et exercitatissimi *Pouteau*. Non uero solus *le Cat* dilatationem tanti aestimauit, sed iam ante eum

P.

a) *Versuche und Bemerkungen in der Arznei- und Wundarzneikunde, p. 255.*

P. Franco a), et *Colot* b) eamdem,
 et si rationibus non tam egregie suffultam, fo-
 uere sententiam. Magnae, praeter *Pou-*
teau c) ac *le Blanc*, auctoritatis uirum
 adiungo, cel. *Siebold*, qui saepissime ma-
 gna cum εὐφυσε, me monuit, ne umquam
 corpus uesicae inciderem, sed praecepta *le*
Cat, Magistri sui sequerer, mihi que
Catianam methodum beneuole super ca-
 dauere monstrans nil nisi prostatam secuit, di-
 latato collo uesicae magnae molis calculum sine

multo

a) *P. Franco Tr. des bernies, de la pierre,*
et de la Cataracte, p. 134. „Il faut

„se donner de garde, de couper trop
 „haut vers la capacité de la vessie,
 „pour la danger éminent“ p. 136.
 „Il faut se garder, de couper la
 „vessie hors de son cou, ou il y a graisse
 „et masiles.“

b) l. c. p. 307 314.

c) *Oeuvres posthumes, T. III. p. 305. sqq.*
Cf. Ej. Taille au niveau, Aix-en-Provence 1652,
p. 10 — 24.

multo labore extraxit, quo educto ac examinatis partibus neque uesticæ neque Sphincteris uulnus adparuit. Quin mihi narrauit, se operationem hanc methodo *Catiana* olim super uiuo instituisse, non nisi prostatam secuisse, calculum mole sat magnum forcipeprehensum extrahere tanta vi conatum se fuisse, ut adstantes aegrum, non nisi magno robore adhibito firmum ac immobilem super mensa tenere potuerint, nihilo minus aegrum optime conualuisse.

§. 3.

Quae cum ita se habeant, nullo timore percussus sit Chirurgus, dum iusto minorem plagam inflixisse sibi ipse uidetur, quamuis enim nec tota prosta sit diuisa, nil tamen nocet, gaudet enim, ut cel. *Camperus* a)

nos

a) l. c. Cap. IV. citatur ab eo Pouteau
Mélanges de Chirurgie, p. 213.

nos docuit, illa eximia usus proprietate, qua
facile finditur, et quidem ea, qua incisa est,
directione; quin et magni nominis lithotomus
Bromfield a) totam prostatam minime esse
diuidendam contendit, saluam enim prostatas
partem facile posse dilatari.

VII.

- a) *Bromfield chirurg. Wahrnehmungen*,
p. 411. „Ich glaube, daß, wenn man
„nur 2 Drittel der Prostata, die am
„nächsten an dem Isthmo liegen, zer-
„schneidet, dieses schon binreichend
„und vortheilhafter seye, als wenn
„man sie ganz zertheilt, denn aller
„Widerstand, den ein Stein antreffen
„kann, röhrt nur von dem hier ge-
„nannten Theil der Drüse her, und
„der weiter hingeglegene Theil des
„Blasenbälses wird sich in den meistens
„Fällen selbst, ohne zu zerreißen, er-
„weitern.““

Qualitates curuaturae ac rostri.

§. 1.

Pauca haec de ductoribus usitatissimis adiicienda putauit, ut, quae sequentibus pagellis dicentur, melius queant intelligi.

Demonstrare conatus sum, solam prostatam esse secundam, plagam uero corporis uesciae ipsius culpandam. Minime uero quaevis ductorum forma, quo rite hoc fiat, apta est, plerique, quos descripsi ductores non optime hanc absoluunt paginam, eamdem, quam prostata directionem sequitur, negligendo, quod uel ab inflexione rectam ac curuam ductoris partem intermedia, uel ab ipsa rostri directione efficitur. Ut uero prostata rite secetur, facile adparet, superiora uersus rostrum directum esse debere, hoc enim modo axin sequitur, totaque cultri acies agit, carnes basi prostatæ adcretae
rite

rite secantur, non facile culter e ductoris sulco elabitur, quod ductoribus, qui hac directione carent, adhibitis, facilissime euenit.

§. 2.

Ex his firmis, ut arbitror, anatomiae ac chirurgiae rationibus facile adparet, quid de consilio statuendum sit, quo eadem forma ductores cultri instruendi iubentur, qua styli calculum explorantes gaudent.

Calculus ut plurimum in fundo uesicae, atque ita extra pelvis axin later, necesse igitur est styli exploratorii congruam seruent formam ac directionem, quo tangi possit. Stylus leuiter tantum flexus totam fere calculi peripheriam tanget, magis uero inflexus, ut axi uesicae respondeat, paruam tantum calculi partem tangere, uel paruus calculus infra catheterem sese abscondere, atque ita Chirurgus de mole calculi incertum saltem iudicium ferre

ferre poterit. Minime ita, cum in sectione
calculi seruanda sit axis pelvis, directio ducto-
ris nostri eadem sit, quae styli exploratorii.

§. 3.

Respondendum uero est obiectioni Viri
celeberrimi *Campperi*, dicentis a) „Kein
„ einziger Steinschneider hat noch bis ietzt aus
„ der Bewegung seiner Hand die Grösse des
„ Meisterschnitts beurtheilen können. Die
„ vornehmste Ursache davon ist, dass, wie
„ ich schon anderwärts b) bemerkt habe,
„ und von *Franco* c) so vortrefflich aus-
„ ge-

a) *Ej. kleine Schriften*, 2. B. 2. St. p. 175.

b) — *Demonstr. anat. pathol. Lib. II.*
Cap. IV. §. 15. p. 14

c) *l. c. p. 151.* „Pour ce, que bien sou-
„ uent en coppant sur la canule, le
„ rasoir ne peut pas copper tant large,
„ qu'il seroit bien, pour ce, que le
„ col de la uessie cede, et fuit devant
„ le rasoir.“

„ gedrückt ist, der Vorsteher, ein zäher Kör-
 „ per durch das Messer, ohne zerschnitten
 „ zu werden, längst dem Catheter aufgescho-
 „ ben wird. Die andere nicht minder wich-
 „ tige ist, dass die Schneidestäbe, fürnehm-
 „ lich die nach *Rau's* Modell gemacht sind,
 „ zu krumm gebogen stehen, und mit der
 „ Spitze in der Blase zu sehr aufwärts schies-
 „ sen. Der Schneidestab, dessen sich
 „ *Franco* bediente, und den *Sharp*
 „ nachgeahmt hat, ist deswegen besser, weil
 „ die Spitze kürzer, und der Bogen sanfter
 „ ist, der Vorsteher dadurch mehr auswärts
 „ gedrückt, und also gemächlicher zerschnit-
 „ ten wird.“

§. 4.

Non vero reticendum est, quaedam ab
 me contra hanc sententiam proferenda esse,
 fortassis non omni ueritate carentia.

Ipsè cel. *Campenus* magnopere admouuit Chirurgos, ut scindendo axin peluis sequerentur, secus enim multa oriri mala. Porro, quod prostatam super ductore retro cogi, et saepius ueluti adparatu magno, uel paulum e latere urethrae curatum esse, dicit, paulum a uero aberrare mihi uidetur. Studio enim consilioque feci experimenta, uidique, urethram cum prostata per ligamentum triangulare synchondrosi pubis adligatam, quoad maximum sex lineas super cathetere moueri potuisse, non possum igitur non, quin iis in casibus, in quibus cel. *Campenus* e latere urethrae curatum fuisse adfirammat, alias causas adfuisse credam, uel enim sectio in bulbo urethrae, uel prope eum inchoata fuit, uel minus audacter Chirurgus sectionem instituit, aut denique culter e sulco est elapsus. Certe, reuerendissimus mihi praceptor, b. *Voitus*, ut et ego, qui plures super cadaueribus operationem institui,

num-

nunquam tale quid, corpora secantes, uidi-
mus, quamuis ualde incuruatis ductoribus uis-
semus. Quin id facilius mihi uidetur eue-
nire, dum ductores *Sharpiani*, quos cel.
Campenus commendat, adhibentur, qui su-
perficiei inferiori posteriori prostatae incum-
bentes cultro locum non dant, ut integrâ acie
agere possit, atque ita nisu potius quam du-
ctu prostatam scindit.

§. 5.

Meo igitur iudicio firma stat sententia,
multum incuruatos esse debere ductores ad
operationem instituendam. Pro iunioribus
uero eadem curuatura esse debet, quam pro
adultis. Quamuis enim prostata iuniorum al-
tior quam adulorum, et extra axin pelvis sita
sit, maioreque igitur curuatura opus esse ui-
deatur, id tamen, quod pro maiore ductoris
curuatura immissio sit difficilior uerat, et sin-

gularis illa encheiresis, quam postea tradam,
omne, quod reliquum erit, punctum feret.

Tanta igitur ductorum curvatura esse nequit, ut axin peluis penitus sequatur. Sunt, ut supra iam iam dixi, qui, quod deficit, inclinatione ductoris horizontem uersus complere student. Id facile quidem fieri potest, dum Chirurgus ab alio ductorem tenendum sibi curat. Si uero ille ipse sibi operationis tempore ductorem tenet, inclinatio ductoris inductionem cultri in sulcum difficultorem reddet, sulcus enim absconditur, quare ductor situ super axi corporis perpendiculari teneatur necesse est a).

§. 6.

a) Goubelly l. c. „L'operateur tiendra „ de la main gauche le paillon du ca „ theter mediocrement incliné sur „ l'aive droite du malade, et perpen diculaire a l'axe de son corps.

§. 6.

Singularis itaque illa a *Goular do* a),
ni plurimum fallor, primum adhibita uel sal-
tim descripta encheiresis, ut sectio secundum
axin peluis quam adcuratissime fieri possit, in
usum uocetur. Demisso cultro in sulcum du-
ctoris infra urethrae bulbum, isthmoque ad
prostatam usque secato, ut ea dorsi cultri
pars uersus apicem, quae a posteriori parte
sub angulo recedit, in sulco ductoris reponi
possit, manubrium ductoris, eo ipso uersus
latus dextrum inclinato situ, dum culter pro-
truditur, se uersus inclinabit operator tantum,
quantum quidem cultrum protrudit, hoc arti-
ficio apex ductoris in uesicae cauo eleuatur,
directio rostri axi peluis perbelle respondebit.

Diffi-

- b) *Memoires de Montpelier ann. 745.*
Pallucci neue Anmerkungen über den
Steinschnitt, p. 64.

Difficillima sane encheirefis, non nisi longo
usu rite discenda, culter enim protrudi ac
ductor inclinari uno eodemque temporis mo-
mento debent, ductorque semper pubis liga-
mento adpressus esse. Quo iunior aeger est,
eo plus, quo adultior, eo minus ductor in-
clinandus est, ratio ex dictis facile patet.

§. 7.

Tantum de curuatura, eiusque directio-
ne. Paucula nunc sunt dicenda de longitudine
rostri. Et iusto breuius et iusto longius no-
cet. Breuius, quod intra prostatam sese ab-
scondit, longius, quod minus commode ac
facile in uesica moueri potest, quod cel.
Campenus solide monstrauit. Prostatae
ipsius longitudo optimam nobis quoad rostri
longitudinem monstrabit uiam. In mediae
staturee adulto spatium a bulbo ad basin pro-
statae usque est uiginti ciciter linearum parisi-
ensium. Rostrum igitur duorum saltim polli-

cum

cum plus minusue pro uaria aegrotorum statura ac aetate erit. a)

§. 8.

Cel. *Desault* ductores describit, qui paucissimis mutatis requisita omnia perbelle absoluunt b)

Curua ductoris primi pars est 4. poll. 6. lin.

Chorda 4. — — —

in uersione gemanica per erro-

rem leguntur 6. — — —

Sinus — — 10. —

Se-

- a) Pouteau *Taille au niueau p. 10. cultri lithotomi sui descriptionem proferens inquit.* „La largeur de la lame litho-
„tome, doit être determinée par l'age
„du malade, combiné avec sa gran-
„deur; l'age sur tout doit préualoir,
„parce qu'un adulte de quatre pieds
„a la glande prostate aussi grosse, que
„celui de cinq et demi, au même age.“
- b) *l. c. p. 17.*

Secundi ductoris curua pars	4. poll.	— —
Chorda	3.	— 6.lin.
Sinus	— —	7. —
Tertii ductoris curua pars	3.	— — —
Chorda	2.	— 11. —
Sinus	— —	6. —

§. 9.

Quae cl. *Goubelly* a) de suo ductore tradit, quamuis non tam adcurata sint, quam quae cel. *Desault*, adiicienda putauit. Ait nempe: „*Le bec de mon catheter est long de trois pouces, trois lignes, et ce bec fait un angle un peu aigu et arrondi avec la branche, — par cette longeur, que n'a pas le bec du catheter ordinaire, il favorise la division complete de la prostate, qui, quoiqu' essentielle, ne peut être obtenue dans la plupart de ces methodes. Par son angle aigle*”

a) l. c. p. 53.

„ aigu il s'applique plus exactement sous l'arca-
 „ de des pubis, et eloigne d'avantage l'instru-
 „ ment tranchant du rectum et des vaisseaux.”

§. 10.

Restat adhuc, ut quos ego ductores in ex-
 perimentis meis adhibuerim, optimosque in-
 uenerim, addam.

Curuatura primi cum rostro est 4 poll. —

Chorda 3 — 3 lin.

Secundi curuatura cum rostro 3 — 4 —

Chorda 2 — 9 —

Tertii curuatura cum rostro 3 — — —

Chorda 2 — 6 —

Hisce ductoribus operationem super ca-
 daueribus saepius institui, nec poenituit illo-
 rum usus, facilis enim et faustus fuit successus.

§. 11.

Haec sunt, quae de ductoribus cultri li-
 thotomi sulcatis dicenda habui. Evidem-

mancum ac incomtum hoc meo in libello mul-
tuin sentio, sed uirium tenuitas, inexercitata
manus obstant, quo minus recta satis profer-
possim. Interim, ut tentamen qualecumque
aequa accipias fronte, iterum iterumque Te,
B. L. oro, ac obsecro.

Corrigenda.

Pag. 13. lin. 5. dele punctum post uocem *strukturā*. P. 16. not. b) positio uerborum ob metrum häec esto :

*Hic oculos, alius dentes curabat, et alter
Clarus erat scalpro, lapides caedebant.* —

P. 21. lin. 8. lege possunt, non, poscunt. P. 29.
l. 5. ab infra l. *instrumentum*, n. *instrumentum*.
P. 31. not. lin. 5. l. *Tardar.* n. *Tordar.* P. 33.
lin. ult. dele punctum post *catheteris*. P. 35.
lin. ult. l. *xadernę*, n. *tađernę*. P. 45. not. lin. 3.
l. *der*, n. *de*. P. 50. not. a) lin. 7. l. *maitem*, n.
maioram. P. 53. lin. 4. l. *ani*, n. *axi*. P. 54. not.
lin. 13. l. *commissuram*, n. *commissurum*. P. 57.
lin. 6. dele punctum post *monens*. P. 62. not.
lin. 1. l. a) n. b) P. 78. lin. 2. ab infra dele lit-
teram a). Pag. 96. not. b) lin. 3. l. *niveau*, n.
mureau,

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

2.

DE
ACETI CAMPHORATI
USU TAM INTERNO QUAM EXTERNO,
IN MORBIS PUTRIDIS SALUBRI.

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA.

QUAM
SUB AUSPICIIS
SERENISSIMI PRINCIPIS ET DOMINI,
DOMINI
GUILIELMI IX.
HESSIAE LANDGRAVII REL.

CONSENSU
INCLYTI MEDICORUM ORDINIS
PROGRADU DOCTORIS.

MEDICINAE CHIRURGIAE AC ARTIS
OBSTETRICIAE

publice defendet

GUSTAVUS VICTOR THEOPHORUS
JAEGERSCHMID,
Carolsruha - Durlacensis.

Die

Octobr. A. A. C. c^{lo} I^o cclxxxii.

MARBURGI HESSORUM,
TYPIS NOVAE TYPOGRAPH. ACADEM.

161
MOCENI C. 5985 V. 1
SACRAE MUSICAES
SOMNIAZ

P R A E F A T I O.

In tanta rei medicae copia ac latissimo campo non anxie quaerendum, quae potissimum materia eligatur, sed tam multa ex parte caligine spissa offusa, ex parte nondum omnibus numeris absoluta sese offerunt. Cum anxious dubiusve haesitarem, quamnam

A

meis

meis humeris parem potissimum tra-
ctandam sumerem materiem, avun-
culus venerandus Exper. ac Ill.
Schweickhard, qui nuper in nosoco-
mio civico Carolsruhae homines quin-
que febre putrida graviter tentatos
et fere semimortuos, adeo ut ne
guttulam deglutire potuerint, usu
clysterum ex aceto cum camphora et
lotione externa cum eodem medica-
mento ex orci fau^{cibus} eripuit, mihi
iniunxit, ut hanc materiam uberius
explanandam adgrederer.

Nil dicam de definitione aut descriptione morbi putridi, non maligni, non nervosi, nil de constitutione aëris in morbis putridis, nil de difficultate morbum putridum determinandi; etenim hoc notum supponimus ex libris egregiis Virorum Cell. *Mortoni*, *Huxhami*, *Pringlii*, *Sellii*, *Quarini*, *Burserii*, *Sarcone* ut alios taceam. Sed dicam potius de aceto potissimum vini, purissimi et variis acetis medicatis, eorumque usu in genere et vario adhibendi modo, deinde de camphora, et de aceto

aceto camphorato eiusque usu in
morbis putridis praestantissimo.

Lectores aequi ignoscant, si ma-
culis foedatum opusculum inveniant,
est tyronis labor non magistri. Sal-
tim pro ingenii mei copiolis rem
meam egi. Caeterum conatibus
meis favete!

S. I.

Acetum generaliori sensu est fluidum, quod per fermentationem chemicam ex vino, cerevisia, aliisque liquoribus vinosis ac dulcibus corporibus e. g. melle, saccharo, manna, decocto frumenti seu ex fructibus horraeis etc. obtinetur. Est acidum vegetabile maxime oxygenio saturatum; omnia enim acida vegetalia oxygenio impraeagnata inolem acetum adquirunt. Acidum acetosellae, citri, pomorum, tartari, acidi nitri ope in acetum purum mutantur. Cl. Hahnemann ex vino ope aëris vitalis (oxygenii) acetum purissimum pro-

produxit 1). Eadem vero via aër phlogistica-
tus (gazete) et acidum aëreum (gas carbona-
ceum) nihil ad aceti proventum praesti-
terunt.

Acetum destillatione nondum purificatum
valde est compositum. Ex sententia Cl.
Lowiz non decompositum continet vini spiri-
tum, ac secundum Cl. Westi umb acidum tartari,
acetosellae ac pomorum nec non partes mu-
cilaginosas.

Acetum purum nondumque destillatum,
numquam est empyreumaticum.

Aceti acidum triplici modo potest con-
centrari,

1) Eva-

1. Evaporando.

2. Congelando.

3. Destillando.

1. Evaporando partes quidem aquosae ac spirituosa reliquis autem admixtis partibus remanentibus, separantur.

2. Congelando usque 4° secundum *Reaumur*, nec ultra, peregrinis admixtionibus supersticibus, aqua tantum excurrentur.

3. Destillando optime fit, ut aceti acidum purum obtineatur.

Crudo aceto quae peregrina insunt acida ac mucilaginosae partes, facile empyreua contrahunt; ideo methodus *Lowiziana*, carbones nempe destillando crudo aceto adponere, qui empy-

empyreumati obstant, praefstat. Cum autem solita destillatione acidum non concentretur, secundum Westendorf 2) acidum aqua potest liberari. Concentratissimum aceti acidum obtinetur ex Lowiz 3) praeceptis, si destillatum acetum frigore intenso congelascere facis.

Usum medicum, genuinum acetum crudum praefstat utilissimum, quod saepius acidum vitrioli, tartaro crudo, siliquis caspici annui Linn., granis paradisi, baccis Daphne Mezerei adulteratur. Acidi vitrioli praesentiam, terra ponderosa in destillato aceto soluta detectit, acidi tartari praesentiam saturatio aceti cum

2) Diss. de optima acetum concentr. ratione conficiendi. Goett. 1772.

3) CRELLES Annalen 1790. B. I. p. 206. 300.

cum alcali vegetabili fixo depurato, quae leniter evaporata crystallos tartari deiicit, acido vitrioli coniuncta fundum petit et acetum limpidum turbat. Verum enim acetum destillatum, incaute praeparatum valde debile, quoniam acidum concentratum remanet, ex parte empyreumaticum ingratique saporis, cupro saepe adulteratum, cuprea vesica destillatum, quae non stanneum seu probo stanno obductum alembicum habuit. Alcali volatile aceto mixtum colore coeruleo adparente, cuprum adesse indicat. Stanneis alembicis ac canalibus magna plumbi copia mixtis, plumbo potest imprægnari, quod optime *Hahnemannii* hepar sulphuris, plumbum nigricante colore excernens, detegit. Ex *Westendorfiana* aut *Lowiziana* methodo usus solitus aceti destillati longe pretiosissimus.

Paucis nunc aceti purissimi acidi qualitates

exponam. Est

1. Album, non coloratum grati acidi saporis, linguam non mordens.

2. Longe purissimo statu concentrato, gravatis eius specificae ratio ad aquam eadem, quae 1, 530: 1000. In temperie 20° secundum scalam Fahrenheitianam in crystallos forma columnarum parvarum abit, quae autem temperie maiori liquefiunt.

3. Exaestuatum ac per mercurium actum in statu aëriformi adparet (gas acetosum) quod aqua deglutitum calore privatum rursus in fluidum aceti abit.

4. Est

4. Est volatile totumque destillatur sine residuo.

5. Alcalina salia, terras absorbentes ac metalla solvit, quorum ope diversas salis species, diversae qualitatis quoad solubilitatem format.

6. Acetum resolvitur in acidum aëreum (gas carbonaceum) hydrogenium et oxygenium 4).

§. 3.

Cum oxygenium in aceto princeps efficiens est substantia, qua animalium corporum vita sustentatnr, irritabilitatis esse principium exinde concludi potest. In putredine, et cum

in-

4) LAVOISIER Traité Elem. I. p. 159.

incepit irritabilitatis est defecus, irritabilitas excitata autem non sufficit, putredini compescendae, sed essentia requiritur, quae in putredine enascentes aëris species, aditum intercludentes eoque modo putredini faventes, absorbere potest. Plerumque aér mephiticus, hydrogenium, gas carbonaceum sunt aëris species in putredine separatae, quas iis coniunctum oxygenium emendat ac verosimilime de-componitur. Irritabilitate vitam renovat oxygenium, ac materia caloris noxiis aëris speciebus coniungitur, eadem ratione, qua foetus vitam conservat, quem aér adtingere nequit, atque uteri arteriis receptum ac foetui ad-ductum oxygenium & animans fit 5). Est enim

oxy-

5) GIRTANNER Anfangsgründe der antiphlog. Chemie. Berlin 1792. p. 236.

oxygenium essentia putredini adversa, inde
acidorum atque corporum acido coniuncto-
rum vis putredini resistens.

§. 4.

Acetum antiquissimum medicamentum ac condimentum esse historiarum monumenta probant. Notum enim fuit, antea quam mortali bus innotesceret vinum ex uva, cerevisia et ex fructibus horraeis, nam sponte omne vinum demum acescit et ultimo acetum putreficit fit que vappidum. Notum est antiquissimum istud unguentum aegyptiacum quod ex aerugine constat in aceto iterum soluto. Ebraeis acetum familiare fuit medicamentum ac condimentum. Romanorum *Posca* est aqua cum aceto mixta, cuius usum iambiam commendat

Vege-

Vegetius 6). Apud Graecos diu notum erat oxymel simplex seu acetum melle mixtum, princeps medicamentum, cuius usum in febribus inflammatoriae indolis valdopere laudat *Hippocrates* cumque eo illud nuperi omnes in primis laudarunt medici, vel ut rectius loquar, medicinam veterum restituerunt. Nonne et *Senio-ni* aetate iam oxymel scillae, allii, colchici ac medicamenta pereximia modo iusto tempore adhibita innotescebant?

§. 5.

Virtutes aceti et internas et externas satis antiquas iam *Dioscoridis* 7) acetate cognitas in medium nunc proferre licebit.

I. Vire

6) De re militari Romanorum.

7) Lib. V, c. 17.

1. Vires temperantes, in febribus inflammatoriis, haemorrhagiis, narium inprimis. Datur interne cum aqua, externe epifrontalia ex aceto aliisque v. c. nitro contra cephalalgiam aestu febrili profectam adhibentur.

2. Resolventes, in omnigena febrium inflammatoriarum diathesi. Primum locum habet ob partes suas constitutivas supra iam commoratas acetum vini purissimum. Nam destillatione male facta facile empyreumia contrahit, nauseosum tunc atque nervis inimicum evadit.

3. Vis refocillans, quae mira est, sive acetum potum seu simplex seu aqua mixtum adhibeas; imo iamiam collutio oris, aut manuum lotio cum aceto, aestu defatigatorum mox nervos refocillat viresque restaurat; quem quaeso acetum et purum et varia aceta odorata seu

infusa herbarum cum aceto parata, naribus
excepta, temporibus adplicata, in lipothymia
et syncope mira praestitisse fugit? Cur non et
hic laudes acotorum antihystericorum ex ruta,
castoreo, camphora 8) etc. referrem.

4. Vis diapnoica. In febribus ardentibus
ex inflammatoriarum classe acetum et oxymel
simplex eximum praestant usum. In nosoco-
miis cum bellicis tum civicis praestat aegroto-
rum febre eastrensi, maligna, putrida decum-
bentium, lotio cum aceto et aqua 9).

5. Acetum pereximum porro est antisep-
ticum, hinc condimentum carnis. Varia inde
enche-

8) KLEIN select. medicam. Dispensatoria varia.

9) Il. ac. Cel. BALDINGER de milit. morb. exerc.
Reg. Pruss.

enchemata; Acetum cum finapi, cum armoracia,
cerasa aceto condita et aromatibus cinnamomi,
caryophillis, cucumere et pipere. Carnis seu co-
ctaue seu assatae digestionem promovet et pu-
tredinem arcet.

6. Clysmata ex aceto ad alvi obstructiones
pertinacissimas tollendas Herz 10) maximo
cum fructu adhibuit, uti et in apoplexia, fe-
bribus putridis et inflammatoriis secundo haec
clysmata adhibentur cum fructu 11).

7. Laudatur etiam acetum interne in hy-
drophobia 12), mania, 13) angina, morbis
exan-

10) Briefe an Aerzte I Samml. 1777.

11) NICOLAI de virtute et usu clysterum ex aceto.
Progr. I-IV Jen. 1783.

12) CRANZ mat. med. The British Mercury. Vol.
XVII. p. 375.

13) LOCHER Observ. pract. Vienn. 762.

exanthematicis, variolis, purpura, scarlatina,
morbillos etc.

8. Est quoque rubefaciens externum, inde
sinapi, fermento panis mixtum cutique imposi-
tum mira praestat.

9. Vapor aceti aërem corruptum emendat
et partibus prolapsis ac relaxatis admissus inc-
detur.

§. 6.

Ob has dictas non mediocres aceti virtutes
non fieri potuit non, quin varia ex illo phar-
macia paraverit medicamina, quorum praeci-
pua enarrabo.

Acetum cum calcibus plumbi e. g. minii vel
lithargyrii coctum dat per crystallisationem
plumbum acetatum, vulgo saccharum saturni,

acc-

acetum lithargyrii, remedia *Goulardi*, oxy-
tael aeruginis seu unguentum aegyptiacum et
vapores plumbum in calcem albidam dictam
cerussam in laminis vertunt.

Ex aceto vini destillato et sale alcali fixo
tartari paratur alcali vegetabile acetatum,
vulgo terra foliata tartari, aut methodo Cl.
Cader ex soda et aceto.

Ex aceto et sale tartari subito mixtis oritur
potio resolvens quam *Potionem Riverii* dixerim.

Solutionem lapidum cancerorum in aceto, ad
morbos inflammatorios pellendos nuperrime
laudibus extulit summis *Cappeler* 14), quae
vero solutio efficit sal terreum, cuius vires
alia medicamenta profecto supplent.

Ace-

14) Abhandl. der Naturforsch. Gesellsch. in
Zürch. B. III. p. 399.

Acetum vero scillae in variis pectoris morbis, in hydrope non satis celebrandum, veteribus iam innotuisse testantur 15).

Acetum colchici, primo Goeritz 16) commendat, docens, huius radicis vim toxicam aceto corrigi; sed vim ranunculi sceletati venenatam augeri hoc aceto Krapf 17) contendit.

Ex aceto vini saturato et alcali volatili seu cornu cervi paratur *Potio Mindereri* vulgo *Effig Salmiak* cuius vim antisepticam laudant
Pringle

15) Lib. de *Euporist.* qui GALENO adscribuntur Cap. 205. PLINII Hist. Nat. L. XXIV. Cap. 2.

16) In miscell. physico-medic. mathemat. 1728.

17) Diff. de ranunculo.

Pringle 18) et *Kleinius* 19) qui posterior sp̄l.
ritum *Mindereri* ex spiritu cornu cervi vel
spiritu salis ammoniaci vinosi et spiritu sul-
phuris volatili parari iubet.

Praestantissimum acetum camphoratum me-
dicamentum ad expellenda exanthemata in
febribus, ad revocandas in febribus malignis
putridis vires vitae, quam maxime depresso,
et quales ediderit vires sub sinem huius scriptiun-
culae videbimus.

Descripta nunc praestantia huius medica-
menti, aceti nimirum camphorati parte con-
stitutiva, ad alteram me accingo perlustran-
dam, eisdem laudibus dignam partem, nempe
camphoram.

§. 7.

18) Krankheiten einer Armee.

19) Select. medicam. p. 123.

§. 7.

Nimis longum esset singula de camphora
scripta academica allegare. Vide omnino Ill.
ac Cel. *Baldinger* conspectum totius litteratu-
rae academicae mater. med. etc. Marb. 1792.
Reliqua scripta vid. *Weigel* Chem. T. II.

§. 8.

Veteribus camphoram haud innotuisse exin-
de sequitur, quod nulla unquam eius mentio
facta est, id quod *Matthiolus in Dioscoridem*
Cap. 75 testimonio suo corroborat.

Postquam autem in re medica locum inve-
nerat camphora, varii, qui eius mentionem
fecerunt, auctores, variam de origine, natura
et virtute eius foverunt opinionem.

Averr-

Averrhoë 20) camphoram ex alvo maris ambrae instar originem trahere credidit. *Agricola* 21) camphora nostra, ait, sit ex bitumine indico, quod ex nativa camphora efflorescit coquendo in vasis super prunis. *Cardianus* bituminis speciem camphorami esse putabat, quum succinum, inquit, si ardeat, et aqua madida mappa furnus excipiatur, caphuram oleat. Quam sententiam *Caesalpinus*, *Fuchsius*, *Baccius* et *Jonstonius* quoque assumerunt. *Fuchsius* 22) enim illam pro specie succini habuit; *Baccius* pro pingui bitumine. *Jonstonius* 23) ex quodam bituminis genere fieri autuavit. *Baehinus* 24) eius

mentio-

20) MOEBII anat. camph. Ien. 1660.

21) De natura fossilium L. IV. oper. omn. Basil: 1657. fol. p. 594.

22) De compos. medicam.

23) Traumatologia.

24) PLINII hist. nat. Lib. IX. p. 338.

mentionem fecit sub nomine caphura, cui vero arbor plane ignota fuit. Optimam eius descriptionem cum icone dedit *Kaempfer* 25), qui etiam camphorae parandi modum illustravit.

Propius ad eius naturam *Platearius*, qui eam herbae cuiusdam succum pronunciat, accessit. Rectius autem ortum camphorae arborei in India orientali copiose crescenti adscribunt *Scaliger*, *Aetius*, *Martinus*, *Jesuita*, *Acoftaeus*, *Ruellius*, *Hugo Linschottus* *Andreas Bellunensis*, *Garcias ab Horto* etc.

Multus autem inter eos propter hanc arborrem est dissensus. *Garcias ab Horto* ait, arborem esse iuglandi similem, addunt plerique vastam, ac peraltam esse arborem latissime sese fun-

25) *Amoenit. exot.* p. 770.

fundentem, et tantae amplitudinis, ut hominum centaria sub ea possit recubare.

Nomina locorum natalium camphorae apud veteres magna ex parte sunt corrupta. Nam quam *Serapio* Lib. I. simpl. Cap. 344 de *Pansor* vocat, est de *Pacen* in Sumatra insula. Quam *Avicenna* Lib. II. Cap. 134 *Alcuz* appellat, de *Sunda* insula Malaccae vicina esse potest. Quam vero *Serapio* ex regione *Calca* advehi tradit, est corruptum vocabulum, debebatque ē *Malacca* dicere, quandoquidem in *Bairos* loco *Malaccae* vicino nascitur camphora,

Quomodo autem camphora ex hac arbore prodeat, de hoc non omnes, tunc temporis idemque sentiebant. Quidam, praecipue *Avicenna*, crediderunt eam ceu medullam in arbore colligi et deinde extrahi, hoc vero *Garias*

cias ab Horto sequentibus negat verbis: „*Gummi est, quod per rimas exfudat.*” Cuius sententiam et *Scaliger* est secutus. *Cardanus* vero credidit eam ab istis arboribus terra extracti iterumque reddi.

Ab illis, usque ad *Neumannum*, temporibus, chemici multum de natura camphorae ac veris eius principiis inter se contenderunt, dubitantes, cui rerum generi recte sit adnumeranda, ideoque illam modo pro resina, vel gummi-resina, modo pro gummi, modo pro sale volatile, modo pro succo inspissato, modo pro oleo coagulato habuerunt.

Camphora vero nulli horum corporum adnumerari posse videtur, quia omnibus longe differt, licet ratione nonnullarum dotium cum quibusdam aliis corporibus e. g. resinis, oleis aethereis et aethere conveniat. Est autem, uti
mihī

mihi quidem videtur, materia solitaria sui generis et unica, quae nullam sibi similem in tota rerum natura agnoscit. Quae nunc in medium ero prolaturus, camphoram memoratis corporibus adnumerari haud posse, evincent. Gummi non est, quia nullam cum eo habet communem proprietatem, neque gummi-resina, quia in aqua plane non per se disolvitur. Mirari subit, multos eam salem volatilem oleofum vocasse, cum tamen a principe salis charactere, solubilitate nimirum in aqua, recedat, et quis unquam salem vidiit, qui instar camphorae ardet flammaque consumitur? Qui eam resinis adscribunt, proprius naturae camphorae adcedunt, parum enim ab illis differt; camphora libero aëri exposta avolat in auras, resinae numquam resinae post destillationem caput mortuum relinquunt, camphora ne minimum quidem

quidem; resinae ab aqua calida nullam praeter mitigationem, patiuntur mutationem, (si gummi Benzoës exceperis) camphora vero in auras resolvitur. Qui enim fieri potest ut resinae tanta copia in acido nitri solvatur, iterumque tam immutata ex his praecipitetur?

Camphoram valde ab oleis differre, probat eius natura, est enim solida et sicca, illa vero sunt fluida et pinguia. Aëri libero exposita tota, quanta avolat, olea autem spissiora et tenuiora fiunt. Porro si olea sine additamento ex retorta destillantur, semper pars volatior prima transit et residuum aliquod in retorta habetur, camphora vero, semper in par, ne micula quidem relicta in alembicum transit; olea cum acido valde calefiunt, ita ut nonnulla in flamas exardescant, camphora vero cum illo citra omnem erumpentis flammæ

flammea metum iungatur. Spiritus nitri olea
essentialia magis condensat et resinis similia
facit, camphora e contrario tota quanta li-
quefit.

§. 9.

Omnes vero hucusque recensitas de cam-
phora opiniones fallaces esse analysi campho-
rae, quam Cl. *Kosegarten* 26) dedit, corra-
boratur.

Ad analysin gignendam plurimum corporum
diversa fecit experimenta, quae vero singula
in medium proferre ab instituto meo est alienum,
sufficiat vero ea allegare, quibus pro-
fectam eius analysin produxit. Destillabat
uncias

26) *Diss. de analysi Camphorae.* Göttingae 1785.

uncias tres in unciiis duodecim acidi nitri dephlogisticati ad siccitatem usque, acidum rubris corporibus cum exiguo oleo transcenderat, aliquid tamen sublimabatur camphorae, octies demum repetitis experimentis camphorae tota analysis insecura est, et impetravit elixivatione ex residuo crystallos parvulos albos argenteo splendore conspicuos, quae parallelipipeda referabant, in spiritu vini non solubiles, in aqua vero tanta cum difficultate solubiles ut una pars crystallina ducentas aquae partes requireret, acido sacchari simillimas.

Ex omnibus enim experimentis, quae hoc usque instituta sunt, liquet, camphoram esse acido essentiale oleum inspissatum.

§. 10.

Plantae, quae camphoram largiri solent, sunt:

1. *Laurus camphorifera Iapanensis.* Haec arbor camphoram largitur vulgarem, quae in officinis Europae fere unice venalis, crescit in Japonia occidentali, maxime autem in provincia *Satzuma* nec non insulis adiacentibus.

2. *Laurus camphorifera Sumatrensis*, quae arbor non solum in insula *Sumatra* sed et in *Borneo* crescit, differt autem a praecedente Japonica. Descriptionem huius arboris vide apud Herm. Nicol. *Grimmum* 27).

3. *Laurus canellifera Ceylonensis.* Radix tantum camphoram praebet.

4. *Laurus canellifera Malabaricensis*, quae species camphoram vulgarem odore grato longe superat.

5. *Thy-*

27) *Miscell. A. N. C. G.* Dec. II ann, I. p. 371.

5. Thymus. *Neumannus* 28) ex oleo distillato huius plantae sat copiose obtinuit, eiusdemque naturam camphoratam sufficienter probavit.

6. Ex radicibus plantarum calidioris et nostra regionis elicetur, ex iis imprimis, quae sunt flore unilabiato e. g. Zedoaria 29) Galanga 30) Schoenantho 31) Mentha piperitide 32) etc.

§. II.

Obtinetur camphora ex modo recensitis arboribus, et quidem Japonensi. Homines plebei

28) *Miscell. Soc. Reg. Berol. Cent. II.* p. 72.

29) *Miscell. N. C. Dec. 2. Ann. 3. Observ. 208.*

30) *Ibidem Ann. 9. et 10 Observ. 196. Nro. 14.*

31) *KAEMPF amoenit. exot. Fasc. V.* p. 772.

32) *GAUBIUS Entwürfe von verschiedenem Innhalt.* p. 104.

beii praesertim in Satzuma camphoram ex ligno et radicibus raspatiis aut minutim dun-taxat dissectis, et subinde etiam ex cortice contrito ac foliis humida quadam destillatione ac sublimatione eliciunt. Affundunt nimirum subiectis memoratis in vesica cuprea aut ferrea tantam aquae simplicis quantitatem, ut eadem nonnihil tegat, deinde amplum capitellum, fictile, intus pileo stramineo obductum, imponunt, et receptaculo adaptato, debiteque lutatis commissuris, ignem moderatum subster-nunt, eumque ita paulatim augent, ut aqua ebulliat. Camphora stramineo alembici pileo adhaerescit et quoad aliquam quoque partem cum aqua in receptaculum transit. Post hanc separationem, cryseum colorem obtinet, et ex parvulis frustulis crystallinis constat. Camphora Sumatrensis propter nativum suum can-

dorem et puritatem nulla indiget raffinatione. Hinc inde sub forma salis coagulati, tenuis crystallini foliati, sive molecularium lenticularium in medulla trunci latet, quapropter et incolae arborem foliis, cortice et ligno externo spoliatam; solummodo ad medullam fundunt et massulas nitentes eximunt. Haec species omnium praestantissima est ac pretiosissima.

§. 12.

Restat nunc, ut sublimationem depuratoriam seu raffinationem, qua camphiora pura et partibus heterogeneis liberata in officinis habetur, describam.

Hanc sublimationem depuratoriā, quam Indi ignorant quāmque Europaei vulgo *raffinationem* vocant, olim Veneti suscipiebant,
postea

postea vero optime ac fere unice apud Belgas Amstelodami peragebatur, et a Neumanno aliisque pro mysterio Belgis sacro habita est, sed Marggraf ostendit, non adeo esse abditum, dum tres vel quatuor partes camphorae, cum una parte calcis mixtae et vitro sublimatae admodum albam et eximie raffinatam camphoram efficerent.

§. 13.

Camphorae qualitates.

1. Refert camphora colorem album splendidum.

2. Odore ac sapore est penetrantissimo, calori aëriique exposita, tota quanta avolat.

3. Aqua levior, inde aquae supernatant.

Specificalis gravitatis ratio ad aquam eadem, quae 0,996:1000.

4. Vini

4. Vini spiritu, oleis ac pinguibus solvitur, ex spiritu vini eam aqua excernit.

5. Non mere quidem aqua solvitur, sed aquae odorem saporemque conciliat. Acido nitri ante soluta, ac exinde aqua mediante excreta, in aqua sit solubilior, quod ab acido nitri oxygenii aliquid assumit. Mucilago eius distributionem in aqua promovet.

6. Vulgari frumenti spiritu soluta in crystallos plumarum speciem induentes abit.

7. Integra clausis in vasis sublimatur.

8. Sale alcali non coagulari se patitur, oleo autem prius soluta, haec mixtio saponem producit.

§. 14.

An vero calefaciens aut refrigerans. dicenda sit camphora, magna sub medicis adhuc lis est.

Arabes

Arabes primum illam pro medicamento refrigerante habuerut, quorum sententia apud *Moebium* 33) legitur aiunt enim: „linguae sensum frigoris imprimere totamque oris regionem refrigerio adficere camphoram.“ Prolixo olim Fr. *Hoffmannus* 34) pariter quoque *Tralles* 35) camphoram refrigerium hominibus adferre contenderunt, sed revocavit *Tralles* 36) sententiam suam. *Hoffmannus* a drachma semi calorem et pulsū non augeri sed sensum frigiditatis circa praecordia percipi, observavit. *Duteau* historiam puellae narrat cui ob vehementem dolorem colicum drachma

in-

33) l. c. p. 15,

34) Diff. de camphora.

35) Exercit, physico-medica virtute camphorae refriger. etc.

36) Hist. cholerae. p. 75.

integra camphorae exhibita erat, quo faētum sit, ut dolor quoque deferuerit, tam insigne autem frigus per totum aegrae corpus diffusum sit, ut pallida, mortuae instar decumberet. Frigoris eius causam non in refrigerante camphorae virtute, sed producta a tanta camphorae quantitate syncope humorum motum retardante statuendam esse, in aprico est. *Menghini* 37) variis institutis in variis animalibus experimentis, temulentiam, delirium furiosum, vomitum, magnam anxietatem, convulsionem, diversa in diversis symptomata mortifera secuta fuisse observavit. *Alexander* 38) a scrupulo uno minui, a drachma semi augeri pulsum et caput obnubilari, et a scrupulis duabus convulsiones oriri, observavit.

Ex

37) Comm. Bonon. T. IV. p. 199.

38) Medizinische Versuche. p. 96.

Ex omnibus modo recensitis patet, camphoram libentius nervos adgredi, dum maiores doses semper convulsiones, vertigines et fere omnes affectus nervosos gignerent; porro magnam vim sapientem possidere adparet, ut omnia, quae hac pollent vi, vim quoque habent calefacientem. Bene itaque Loeske 39) iam monuit, camphoram exaestuare, dum obstacula, quin illico per cutim iterum perspirare queat, invenit.

§. 15.

Vim camphorae putredini putredinisque exhalationibus compescendis aptam esse satis liquet. Constat enim superque illa mortuas conservari carnes, infectorum et alia cadavera, sphacelationem

39) Mat. med. Edit. V. p. 155.

nem partis in vivis arceri aëremque putridum corrigi *Pringle* 40) dum cum variis medicamentis antisepticis experimenta fecit, dicit, inter omnes substantias resinosas camphoram maxime putredini resistere, et grana duo camphorae potentius putredini resistere granis sexaginta fali communis. *Vogel* 41) camphoram non solum irritabilitatem cordis revocare et refocillare sed et praestans esse antisepticum ait. *Loeske* 42) perbene dicit, camphora ob subtilissimas suas partes, in quas ope caloris ventriculi solvitur, apta est, in minutissima corporis nostri vasa penetrare, humores in illis stagnantes,

tes,

40) Krankheiten einer Armee. p. 362.

41) Handbuch der pract. Arznei-Wissensch.
T. I. p. 407. Not.

42) l. e.

tes, pro stimulo suo ardente, solvere imo vehe-
mentiam succorum putrescentium, mitigare et
propensionem ad putredinem frangere.

Ex his omnibus, uti videtur, causis factum
est, ut camphora, ac praecipuum alexiterium
in morbis malignis pestilentialibusque a multo
iam tempore in usum trahi cooperit. Quis ad-
huc dubitabit quin ad antiseptica referri possit
medicamenta, nam sepsis ibi incipit, ubi vis
vitae vim suam exercere desinit. Quid autem
camphora nostra praestantius vires vitales revo-
care et refocillare, et inde putredini optime re-
sistere, potest? Inde virtus sua in morbis putri-
dis clara fit.

§. 16.

Praestat camphora nostra propter vim suam
antisepticam in gangraena partiam internarum,

si vires vitae restaurandae, si sanguinis circuitus per totius corporis vasa expediendus, humorum stasis præpedienda, vel iam stagnantes humores attenuandi, resolvendi sunt, dosi gr. 5—15. Eadem ratione ad externas partes non minus adhibetur, ut, si sciunctio mortui a vivo matrandā, natura annidente facilius succedat, ob vires detritas et senium impossibilis, partis sanae, quo minus latius serpere queat, integritas servetur, pars gangraenosa prius scarrificata, illinatur camphora et essentia myrrhae ana. In ulceribus gangraenosis oris et faciei cum carie ossium, item in gangraena palpebrarum, oculi et cutis magno cum fructu illam adhibuit **Collin.** In stasi inflammatoria ad praecavendam inflammationem et affectus nervosos **Pringle** camphoram forma soluta praestare affirmat, uti ad promovendam diaphoresin. In febribus

malignis et exanthematicis retroceffis horumque symptomatibus, ubi vires defunt et spasmi cruptio nem criticorum exanthematum morantur, nec non ubi iam praefens exanthe ma dictis causis, vel refrigeratione retrocessa praefstat, cum hic omnia, quae versus exteriora ducunt, indicata sunt.

In mania et epilepsia Cl. *Locher* multis evenit laudibus sequentem mixturam:

Rec. Camphor. drachm. sem.

Sacchar. canar.

Mucil. gummi arabici ana drach. unam.

Probe tritis adde

Aceti calidi Uuc. sem.

Aq. flor. samb. Unc. sex.

Syr. flor. rhoead. Unc. unam.

M.

Si-

Similis formula occurrit apud *Mouro*. Convenire illam in specie maniae, ubi genitalia spastice sunt retracta, afferuit *Auenbrugger*. Efficaciam camphorae in lue venerea incipiente et gonorrhoea laudat *Hoffmann*. *Collin* camphoram prodesse in morbis venereis negat. In Gallia medici et chirurgi unguento mercuriali camphoram admiscebant, adfirmantes, vim sialalogam a camphora suspendi, non vero antisyphiliticam. *Zach.* *Vogel* camphoram salivationem praevertere et vim moderari dicit, sed aliis non contigit eadem observare. Vermibus adversari *Prange* 43), Exper. ac Cel. *Baldinger* 44), *Menghini* 45) demonstrarunt. Ad can-

thari-

43) Diff. de camphorae vi anthelmintica.

44) De morb. milit.

45) Inst. Bonon.

tharidum stimulum infringendum cum emplastro vesicatorio commiscetur, et simul interne forma emulsionis cum potu demulcente propinatur.

Dissertationis limites longe lateque egredi deberem, si omnes camphorae virtutes allegare vellem, sed cum hoc ab instituti mei ratione alienum sit, lectores ad scriptores supra adlegatos, qui fuse hanc materiam tractarunt, remitto.

§. 17.

Nocet vero camphora ubi adest saburra primarum viarum, praesertim biliosa, plethoricis, qui habent sanguinem nimis spissum, ubi adest inflammatio et pulsus durus, et a camphorae usu abstinentium est, cum humores nimis inspissatos observas.

§. 18.

§. 18.

C1. Collin modum, quo camphora agit ita explicuit: est

1. Antisepticum.
2. Gangraenam coercet.
3. Medetur ulceribus cancrofis, quorum sedes non in glandulis.
4. Cohibet sudorem colliquativum ex putredine humorum.
5. Juvat in tympanite a putredine.
6. Humores inspissat.

Vis antiseptica camphorae a stimulo pendet, propter vim peculiarem alexipharmacam, quae miasma ceu diaphoreticum repellit.

§. 19.

Praescribitur camphora forma pulveris cum nitro, saccharo, gummi arabico, calcibus mer-

curialibus, quia vero hic pulvis ob magnam
suam volatilitatem adservari nequit, forma fluida
e. g. cum aceto seu emulsione gummi tragacan-
is cum paucis guttulis spiritus yini et frustulo
acchari, illi pulveris longe est anteponenda.

§. 20.

Aceto et camphora, quam brevissime potui,
escriptis, vi antiputrida quanta sit, horum me-
icaminum demonstrata, paucis efficaciam reme-
ioram aceti et camphora coniunctorum nempe
reti camphorati ero explanaturus, quo mediante
cundum dispensatorium Hamburgense paupe-
im editionis secundae paratum, iam quinques
morbo admodum putrido, ubi iam frigus ex-
emorum marmoreum, nullaque amplius de-
utiendi potestas adfuit, in nosocomio *Carols-*

D

rubae

*rubae nuper exstructo civico tanto cum effectu
externe fomentationum et lavationum totius cor-
poris ope adhibebatur, ut aegri revera hoc medi-
camine mortis faucibus eriperentur.*

§. 21.

Quanta igitur aceti camphorati sit vis anti-
septica, facile quisque perspiciet, cum ex duo-
bus valde efficacibus constat remedii, quorum
singulum iam multum valet, nuptaque igitur
tanta pollent vi, quanta quidem maxima.

Pergo ad praestantissimi huius remedii effe-
ctum in febribus putridis. Acetum vi oxygenii,
quo animalium corporum vitam conservat,
principium est irritabilitatis, maximo inde iure
antisepticum in febribus putridis, quibus ple-
rumque irritabilitas suppressa est, praestantissi-
mum dici potest. Camphora tota et quidem in

sub-

Substantia indecomposita gradu caloris, calori sanguinis pari avolat, inde colare corporis non decomposita sed tantum in partes minutissimas dissipata, volatior redditur, et ob irritamentum, quod producit, apta fit circulationi nimis tardiori iterum promovendae ac stagnantibus ad putredinem propensis dissipandis. Oxygenium vero, quo ipsa non sat imprægnata est, ut omnia corpora camphoræ instar ardentia, deponere haud potest, cumque eius decompositionis cauſa in oxygenio sit possita, in corpore decomponi non potest, propterea quod ibi oxygenium non offendit. Quod ad effectum adtinet, ab eo acetum differt, efficitque potius volatilitæ, qua totum corpus penetrat et in morbo putrido admodum vires vitae lebefactatas tollit, ut cum illo coniunctum acetum, eo efficacius vi oxygenii putredini resistere possit. Acetum igitur vi oxygenii putre-

dinem tollere, camphoram vero propter irritamentum stagnantia vasorum ad putredinem propensa auferre, circulationem fluidorum promovere, exinde liquet.

§. 22.

Sequitur inde, acetum et camphoram sic nupta vires vitales revocare, refocillare, eandemque ob caussam esse antiputrida, licet non nulli, et quidem non vilipendendi medici hac de virtute dubitaverint et adhuc dubitent, sed haud amplius dubitari posse persuasum habeo, modo recordentur, putredinem ibi incipere, ubi vis vitae vim suam exercere desinit, et acetum camphoratum nihil aliud efficere, quam vires vitae labefactatas revocare et hinc causam putredinis tollere, qua caussa sublata, tollitur quoque effectus, nempe inde orta putredo.

Non

Non superfluum esse credo verba Ill. *Piderit* aldegare, qui dicit de aceto camphorato 46).
 „ Summum est antisepticum, et ideo non solum
 „ coelo nubiloſo, ut praecaveatur viribus epi-
 „ miae febrium malignarum, tanquam optimum
 „ prophylacticum omni mane exhibeatur coch-
 „lear unum alterumve, sed etiam in febribus
 „ putridis ipsis, quando *pulsus nurat* et *virium*
 „ *imbecillitas* conspicitur, omnis horae unius
 „ spatio, ad cochlear unum datum, laudabiliss.
 „ mas exferit vires.

§. 23.

Restat adhuc notandum, quod et elysmata
 tam ex aceto folo quam cum camphora nupta
 quin-

46) Pharm. rat. Edit. 3. Caff. 1791. p. 341.

—
quinque illis aegrotis, quibus ne guttulam qui-
dem medicamenti ingērere licuit applicata sint
non sine evidenti virium reditu.

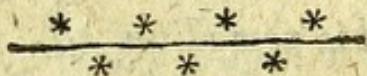
His L. convincentur, dari quoque remedia
externa internis si non praeferenda, tamen non
esse postponenda.

TANTUM.

THESES.

I.

*Aetiologya scabiei WICHMANNI ab omnibus
dubiis nondum est repurgatissima.*

II.

*Pulsus irritatus cum ardore febrili non semper
est inflammationis indicium.*

III.

*Distinctio laesiorum in absolute et per accidens
lethalium Judici et Medico legali sufficit.*

IV.

*Opium luis venereae symptomata minuit, mor-
bum ipsum non curat.*

V.

*Docimasia pulmonum, qua Veteres usi sunt,
plane non ex medicina forensi reiicienda.*

VI.

VI.

Dantur berniae abdominales internae.

VII.

Cortex ulmi interior magnum in inveteratis
cutis morbis remedium est.

VIII.

Non dantur vulnera ad mensuram.

IX.

Radix hyscachuanhae magnam in haemorrhagiis
uteri fert opem.

X.

Liquor vini probatorius HAHNEMANNI caete-
ris prrestat.

XI.

Sectio caesarea, sectioni synchondroseos ossium
pubis palmam praeripit.

XII.

Signa amissae virginitatis omnia sunt fallacia.

* * * *

* * *

* * * *

* * *

Quid labor assiduus possit, studiumve ferat quid,
Tuo exemplo discere quisque potest.

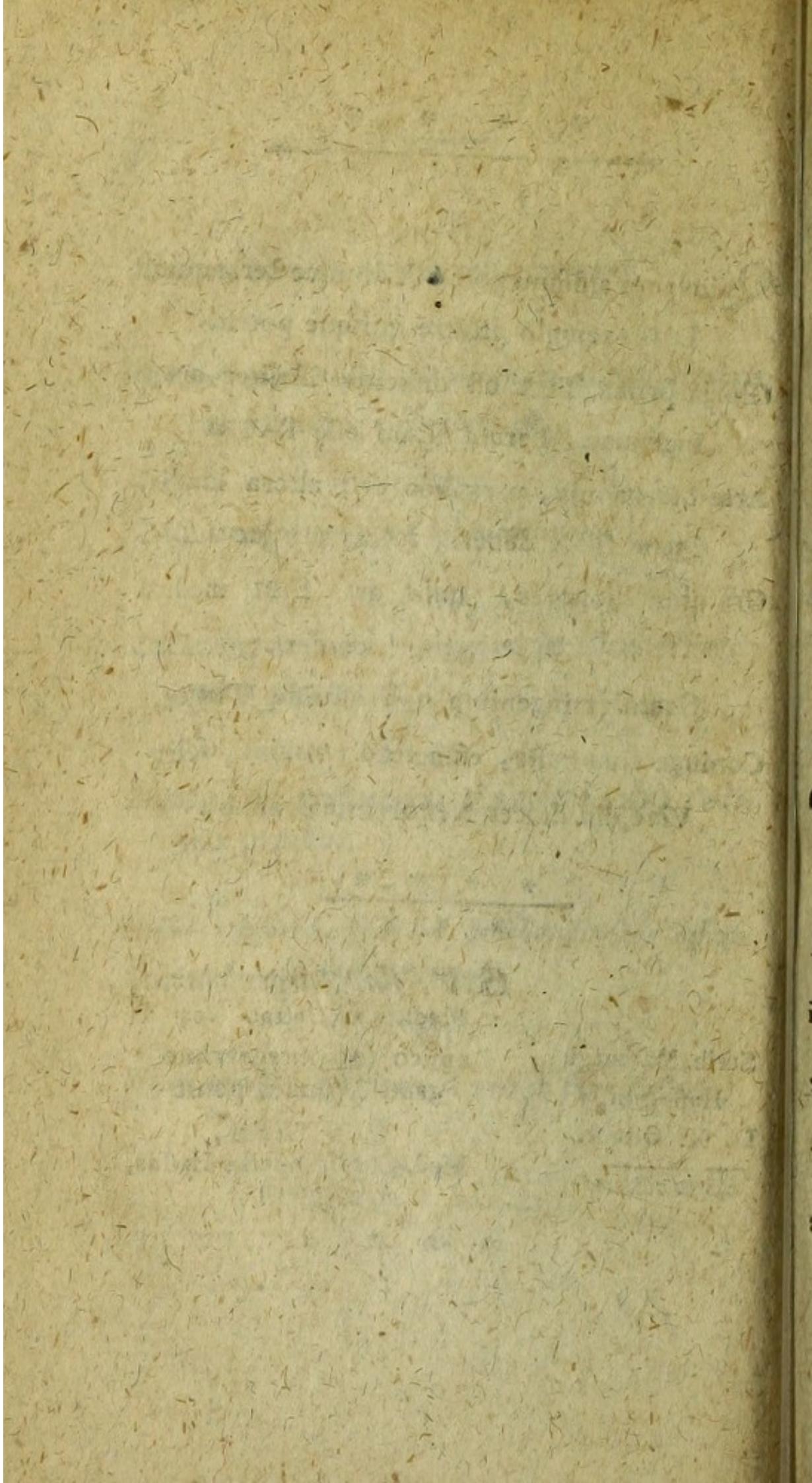
Gloria prima TUA est didicisse fideliter artes
Ingenuas. Parem filium esse PATRI
Arte Machaonia, pars hoc erit altera laudis,
Quam TIBI deberi, facile quisque videt.
Gratulor honores, quos ars TIBI medica
confert.

Gratulor ingenium non latuisse TUUM.
Coniuge cum casta, cum toto examine, felix
Vive diu dulces Nestoreosque annos.

* * * *

* * *

G. V. Th. Jaegerschmid,
Medicinae Doctorando,
Scrib. Marburgi amico suo integerrimo
Hassorum gratulabundus ponit
D. X. Octobr. **C. F. Elias,**
— — — — — Med. Stud. Cassellis-Hassus.
cl^o 10 cccxci. Opponens.

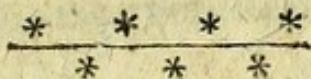

V I R O
ORNATISSIMO ATQUE DOCTISSIMO
AMICO SUO SUAVISSIMO

S. P. D.

H. P. F. Albers,

Hoya - Hannoveranus,
Medicinae Studiosus - Opponens.

Gratissimum mihi accidit, quod TIBI amicissime cathedram mox ascensuro, publice meae laetitiae argumenta declarandi occasio offeratur iucundissima. Sentio enim, ex quo licuit mihi TE familiariter vti, TE non id tam agere, ut meum in TE studium referres, quam ut amore vinceres. Ego vero qui mei commodi

ratio-

rationem duxi, id semper laboravi, vt nec me
amare desineres, nec me abs TE vinci paterer.
Haud enim mediocri adsiciebar vel voluptate ex
consuetudine nostra vel vtilitate ex studiis TUIS,
adeo in amorem TUI quasi sum abreptus, quod
ingenio TE et egregia morum suauitate summis-
que dotibus ornatum cognoui. Quod quando
vterque nostrum agere solitus est, factum inde
est, vt numquam amicitiae confirmandae occa-
sionem demiserimus, atque ego hodie bene
perspexerim, et me abs TE non minimi fieri
et TE intelligere, quam mihi carus essem.
Quam ob causam exultabundus quoque op-
ponentis prouinciam, humaniter abs TE
inuitatus, lubens suscipio, vt TUAE diligentiae

ac

ac in studiis profectuum testis sim. Igitur
nec laudare TE volo, nec debo, etiam si
vellem.

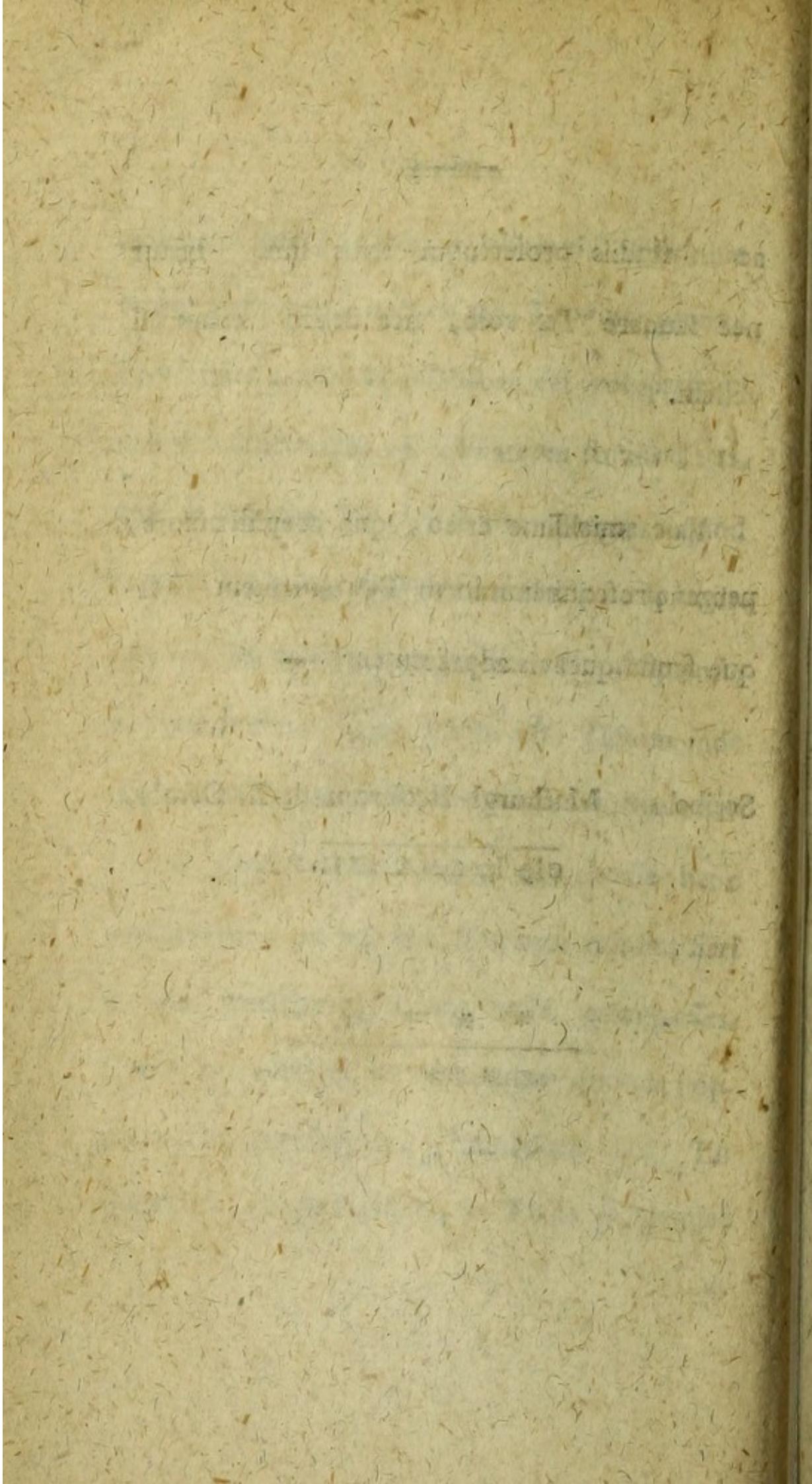
Vale amicissime et eo, quo coepisti amore,
pergas prosequi hominem TUI amantem TIBI-
que fausta quaevis adprecantem! —

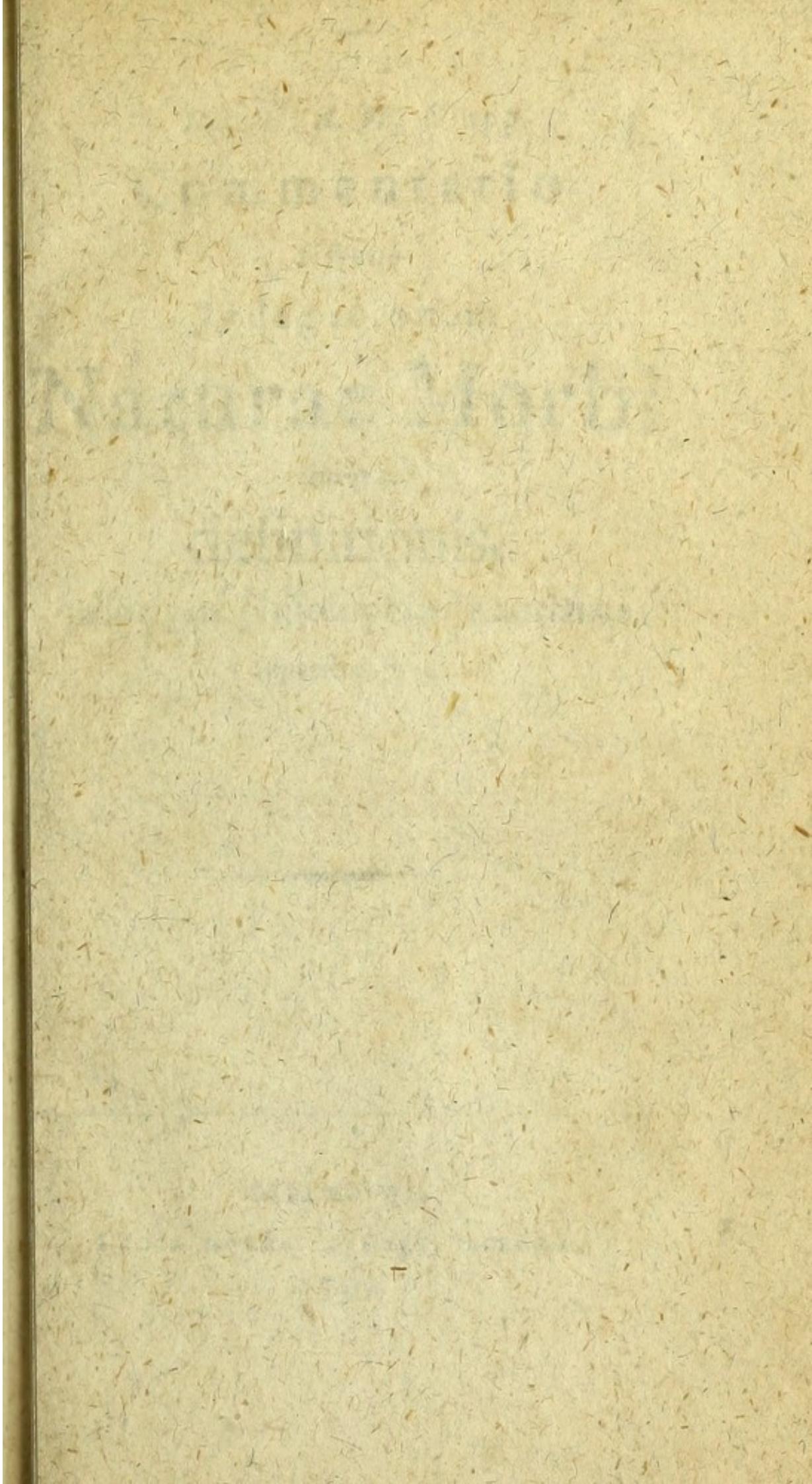
Scribebam Marburgi-Hassorum d. X. Octobr.

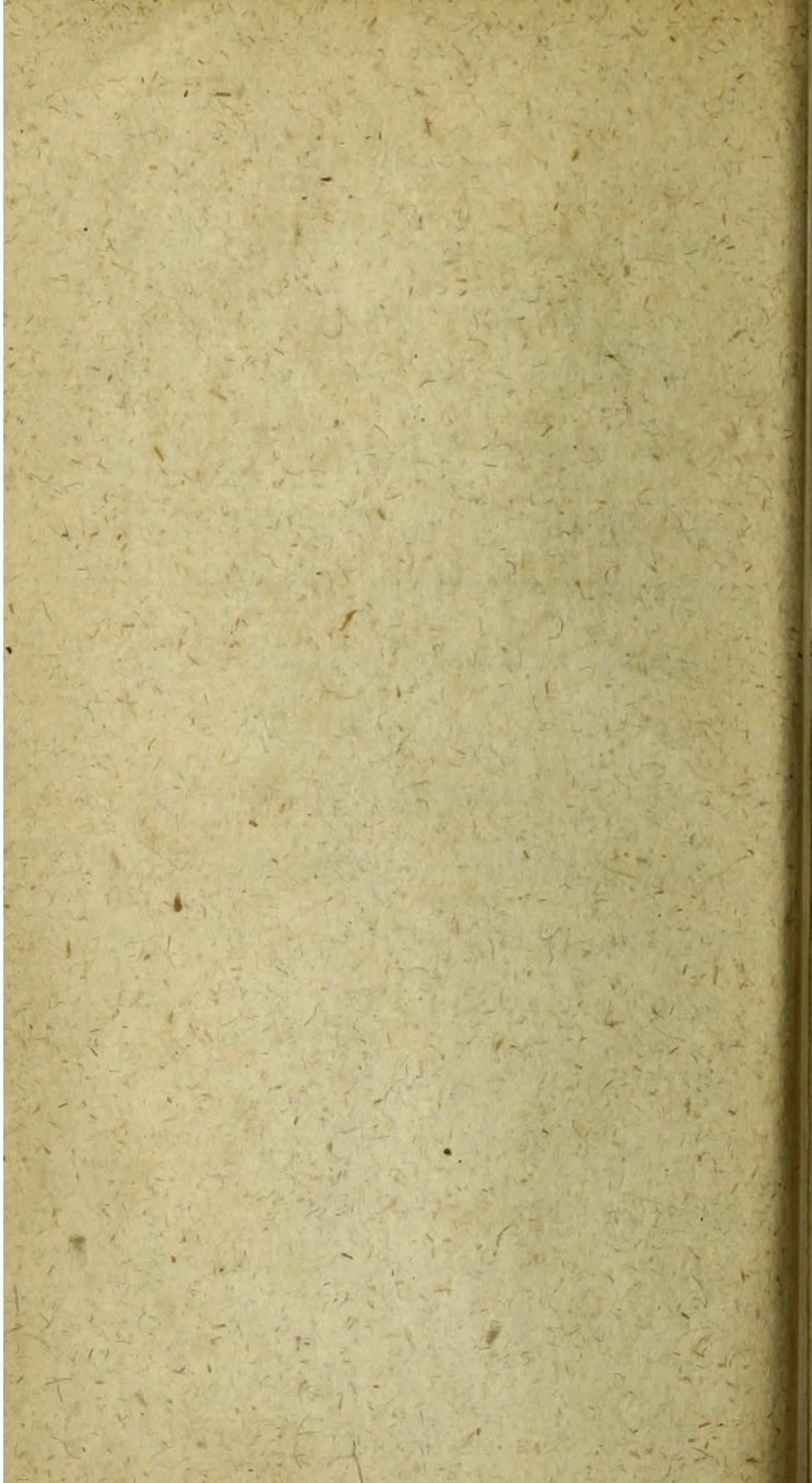
Clo Li CCLXXXII.

* * * *

* * *

3.
—

Dr. H. A. W. Klapp
Commentatio
sistens
Indagationem
Naturae Morbi
eiusque
definitionis,
principiis philosophiae Kantianae
superstructam.

Marburgi,
Typis novae typogr. academ.
1792.

София
О Господе
Боге моем
Иже ми град
Молитва

девятикратна
святой великомученице Екатерине
Английской

PRAEFATIO.

Medicinae historia multa exhibet exempla, quibus pater, multos jam-jam fuisse eruditos ac celebres viros, qui omnem navarunt operam, philosophiae auxilio adyta rei medicae recludere; eamque ab omnibus dubiis et erroribus liberare.

Hinc fieri debebat, cum antiquiorum temporum philosophia tot ac tantis premeretur hypothesibus

ac

ac imaginationis illusionibus; ut etiam medicinae partes saepissime iniquo ac infirmo niterentur pede.

Quamquam autem antiquiores philosophi ac medicinae cultores non semper vera ac recta ingrediebantur via; tamen systemata non ita multiplicarunt, ut memoria teneri non potuissent. Sed nostris temporibus, quibus Gymnasiorum tirones philosophari conantur, quibus puellae atque mulieres cum philosophia quasi concubitum exercentes molas pariunt; quis est, qui hypothesium farraginem et opinionum comprehendere valeret.

Ex-

Experientia tamen docet, quando malum modum excedit, tunc etiam remedium nasci, quod kantianae philosophiae exemplo illustratur.

Nonnullae eruditionis partes secundum Kantii principia jamjam reformationi subjectae fuerunt, quod autem ad medicinam pertinet, neminem, ni fallor, Kantii sistestate usum fuisse, puto.

Eam itaque ob causam mihi haud vitio verti potest, si gradum perfectionis in indagatione naturae morbi nondum tetigi. Quin etiam necessarium, et a providentia bene

con-

constitutum est, ut primo labore
materiem quandam exaurire nemo
valeat, quia alias successoribus nil
superesset ad componendas disserta-
tiones.

Totam pathologiam generalissi-
mam Kantii principiis superstruere
mihi proposueram, cum autem cor-
poris mei constitutio ita esset, ut
sine damno strenue ac longe cogitare
non possem; meae voluntati sufficere
etiam non potui. Dabam Marburgi
Cattorum. 1792.

*Facilius est, rem praesentem discernere, quam
verbis exacte definire.*

GAUBIUS.

NATURA MORBI EIUSQUE DEFINITIONE.

INTRODUCTIO.

§. I.

Omnes homines mihi ita natura constituti vi-
dentur, ut sensualitatis, sive quod idem, recepti-
vitatis auxilio, datis objectis affici, commercium
cum rebus externis inire valeant a). Ex prin-
cipiis Philosophiae Kantianae facilime intelligere
possamus; praeter objecta, receptivitatem sen-
suum etiam, et facultatem nostri animi cogitandi

(spontaneitas notionum) et alia quae a Kantio dicuntur, necessaria esse, ut cognitionem empiricam habere possimus b).

- a) Kant's Critic der reinen Vernunft. p. 19.
- b) ibidem p. 50.

§. 2.

Iis ergo, qui philosophari amant, quique Kantii principiis imbuti sunt, apertum erit: objecta ipsa sensibus nostris admota a nobis cogitari haud posse; sed tantum eorum representaciones atque imagines, quae iure meritoque a rebus ipsis, quibus nascuntur, discerni debent.

§. 3.

Priusquam autem fieri potest, ut objectorum imagines nostro represententur ingenio; in eo conditiones praecexistere debere cogitamus.

Sj

Si viam a Kantio designatam ab omnibus, seu veterum, seu recentiorum falsis opinionibus liberati sequimur, eas experientiae possibilis conditiones e natura mentis eruere valemus. Forma sensuum externorum spatium *a*), et sensus interni (tempus *b*) experientiam ipsam praecurrunt, et axiomata constituunt. Multa ab multis tribuuntur objectis ipsis, et ad rerum qualitates referuntur, quae tamen ex puro ingenio originem trahunt, et experientiae conditiones fistunt, ideo subjectiva sunt. E. g. forma corporum, eorumque expansio, causalitas, actio, continuitas et alia, quorum omnium deductione Kantius tantam collocavit diligentiam, a priori praexistent *c*).

a) Kant's Critic der reinen Vernunft, p.

22 — 30.

b) ibid. p. 33.

c) ibid. p. 95 — 114.

§. 4.

Quibus omnibus rite perpensis, facile viam, qua phaenomena cogitare possumus, in promptu videmus. Objectis afficimur, imagines intuitu excipiuntur, imaginatione reproducuntur, ac ultimo recognitione cogitantur.

Synthesis artem apprehensionis, reproductionis, ac recognitionis necessaria est, ut representationes in unum conjungantur, et notiones producant.

Schmid Wörterbuch etc. 329 — 333.

§. 5.

Multi atque ii docti viri ab omni fere aevo graviter dolebant; Vestigia rerum interna perscrutari ac comprehendendi haud posse.

Si autem illi ulterius ac diligentius indigationi incubuissent, facilime dijudicare valuerissent,

luiscent, conditiones animi nostri ita esse, ut interna rerum natura sensibus nostris, imaginationi, ac recognitioni, nullum offerre posset objectum a).

a) *Kant's Critic der reinen Vernunft*, p.
77 — 78.

§. 6.

Jam supra probavi, nil aliud ad nostrae cognitionis forum posse trahi, quam phaenomena. Cum autem omnia secundum suam naturam phaenomena mutationi, ac vicissitudini subjecta esse, necessitate coacti cogitamus; etiam aliquid constans ac perdurans sumere atque sistere debemus. Nulla enim vicissitudo, nulla mutatio cogitari potest, nisi aliquid constans ac perdurans datum sit, E. g. Calorem nasci, augeri, mitescere, evanescere sentimus.

Hoc

Hoc Phaenomenon caloris investigantes,
aliquid constans, ac perdurans tanquam funda-
mentum effectuum ponere cogimur (substantia-
litas a).

a) Kant's *Critic der reinen Vernunft.* p. 204.

DE

NATURA CORPORUM IN GENERE.

§. 7.

Omnis res, omne Corpus peculiari praedi-
tum est natura (seu essentia), ac effectus et phae-
nomena in corporum natura fundata sunt.

Minime ad meum pertinet scopum, omnes
hic opiniones saepe obscuras enumerare ac per-
tractare eorum, qui de rerum natura scripserunt,
eamque definire conati fuerunt.

Nobis

Nobis tantum sufficiat, nos sub voce naturae intelligere id, per quod res qua talis existat. Natura ideo corporum nullo jure in phaenomenis ac qualitatibus, quae mutantur ac variantur; sed potius, si recte puto, in eo sibi debet, quod constans ac perdurans est.

Expansio, structura, mictio minime sunt entia corporibus extra animum per se competentia, sed ex principiis transcendentalibus originem trahunt, et ideo conditiones experientiae sunt.

Nisi forma sensuum externorum nostro animo praeexisteret, fieri etiam non posset, ut notio expansionis structurae, et mictionis empirica cognitione produceretur,

§. 8.

Ex iis, quae paulo ante posuimus, facile est dijudicare, eos in gravissimo errore versari, qui, nescio quibus falsis principiis corrupti, febris naturam in calorem ponendam esse sibi persuadent. Calor enim in febri nasci, augeri, mitescere, et evanescere potest, et tamen febris perdurat, ingravescit, et saepissime gravissimum periculum minatur. Libenter igitur consentio, dum Sellius in suis rudimentis pyretor. methodicis objectiones facit falsis; sed omnia, quae desiderantur, concedere, nefas est.

§. 9.

Nonnullis ac diversis dijudicatis ac recentitis principiis, tandem ad eam transit Sellius conclusionem, qua demonstrare vult, naturam corporis cuiuscunque in eius structuram solidorum, atque motionem fluidorum esse ponendam.

dam. Ex §. 3. et §. 6. autem elucet, structuræ ac mictioni hoc titulum haud competere, cum nil sifstat perdurantis ac constantis, quod tamen naturae cuiuscunque proprium est.

Quo autem quam plurimam Sellii refutatur opinio, est, quod notiones structuræ mictionis etc. ex forma nascantur sensuum externorum.

§. 10.

Nemo, qui metaphysicis versatus esse mihi videtur, inficias ibit, simplicibus etiam corpusculis naturam competere. Quis autem est tam praeceps, tam mente captus, qui corpusculis simplicibus structuram ac mictionem concedat. Nullius hic enim rationem habere possum, quam perdurantis ac constantis. Substantia autem, eius insitae vires ac receptivitates aliquid ponunt constantis ac perdurantis. Quid itaque melius, quid certius, quam corporis naturam

fin.

simplicis in eius substantiam, vires ac receptivitates ponere.

§. 11.

Omne corpus facultatem possidet in aliud agere, ac aliis mutari. Respectu prioris natura absoluta, postremi autem natura relativa locum habet.

Facile analogia intelligimus, idem de corpore composito valere, quia nil aliud in eo constantis ac perdurantis cogitari potest, quam substantia atque particularum simplicium vires ac receptivitates.

E. g. ponamus sal medium ex alcali quodam et acido compositum, in quo, omnibus per hypothesin sublatis phaenomenis et qualitatibus, nil superest, quam substantia particularum simplicium, earumque vires ac receptivitates, quibus phaenomena et qualitates nascuntur.

DE

NATURA CORPORIS ANIMATI.

§. 12.

Mirandum est, quantis tenebris doctrinam de natura corporis animati hucusque obductam fuisse, dum antiquorum et recentiorum de hac re et hypotheses recensentur.

Dogmaticorum et methodicorum secta experientiae tritam reliquit viam, finesque transiit humani ingenii, et ita factum est, ut gravissimi errores et fictiones irrepserint.

Paracelsus, Helmontius, et Stahlius, quamquam iis multa in medicinae scientiis debentur praeclara ac utilia; tamen, dum de corporis humani natura, indole ac similibus judicare conantur; nimis suis fictionibus ac somniis quasi

B

in-

indulgent. Itaque factum est, ut pathologia praeципue generalissima multis adhuc prematur falsis ac dubiis, quae omnia recludere atque removere nondum valebant multi iidemque docti viri, ut Gaubius, Sellius, Goennerus et alii, qui pathologiam sibi tractandam sumebant.

§. 13.

Ex iis, quae iam supra dixi per se patet §. 9. et §. 10. naturam corporis animati in eo etiam quod perdurans constansque sit, consistere. Substantia ideo, ejus vires ac receptivitates particularum simplicium naturam constituunt. Quid autem sub voce naturae absolutae ac relativae corporis animati intelligere debemus, pari modo ex supra dictis appareat. (§. 10.)

§. 14.

§. 14.

In natura itaque corporis animati omnes eius qualitates conditionesque fundatae sunt. Corpus animale tanquam nostrae cognitionis objectum innumerabilia efficit phaenomena, quae, si synthesis reproductionis imaginationis ac recognitionis ingenii §. 4. sub certas ac diversas rediguntur classes; in nostra anima notiones vitae, sanitatis et morbi, producunt.

Empirica autem cognitione discimus, quae et qualia phaenomena magis respiciunt ad sanitatem, quaeque ad morbum.

Respectu sanitatis phaenomena appellantur naturalia, morbi autem praeternaturalia.

DE NATURA MORBI.

§. 15.

Si phaenomena, quae successive et continue in substantia fiunt per synthesin recognitionis sub universam redigantur notionem, rem aliquam in statu esse aliquo cogitamus.

Omni jure itaque possum dicere, morbum esse statum. Cum autem semper natura cuiuscunque rei in eo, quod perdurans ac constans est, consistere debet, et in notione morbi nil aliud constantis ac perdurantis cogitare potest, quam praeternaturale quoddam, quod empirica cognitione discitur, et tamdiu durat, quam diu morbus ponitur; sequitur, naturam morbi in notione praeternaturalis cuiusdam esse fundatam.

DE DEFINITIONE MORBI.

§. 16.

Quid nunc facilius, quid rationi magis consonum, quam morbum ita definire, ut sit status praeternaturalis corporis animati. Talis, ut mihi videtur, definitio omnibus gaudet requisitis ac conditionibus. Notandum interim est, morbum minime esse rem per se, et extra cognitionem existentem, in morbo enim nulla potest cogitari substantia, aut vires, aut receptivitates, sed potius esse notionem, quae phaenomenorum praeternalium empirica cognitione nostro animo formatur. Sublatis per hypothesin animi facultatibus et notionibus a priori, nullus existit morbus, quia morbus tantum cogitari potest.

Equidem Gaubius rarissime morbum in sensus incidere, et plerumque ratiocinio tantum detegi,

detegi, concedit, sed etiam longius procedere,
et contendere merito possumus, morbum secun-
dum naturam suam nunquam in sensus incidere
posse.

§. 17.

Rei medicæ omnes fere cultores ad unum
consentient, morbum ex suis causis nasci, et
symptomata iterum, qua effectus, morbo produci.
Non video certe, quomodo illi, nobis objicien-
tibus; inter causam et effectum tertium non
dari, nodum explicare valeant. Ii autem, qui
supra stabilitis principiis nituntur, sine labore
intelligere possunt, symptomata, sive quod idem,
phaenomena praeternaturalia immediate ex suis
causis digni, et causis et symptomata nullum
inter se admittere tertium.

Nil aliud in corpore animato cogitare pos-
sum, quam phaenomena ab una, et substantiam,
vires,

vires, ac receptivitates particularum tanquam fundamentum phaenomenorum ab altera parte. Ac si distincte atque exacte procedere volumus. ne ipse quidem dici potest, morbi causas dari, sed potius; morbi notionem ex empirica cognitione symptomatum in nostro animo nasci.

§. 18.

Nonnullis ac diversis itaque praemissis, nunc audeo, aliquas ac praecipuas morbi definitiones recensere, ac difficultates, vitiaque, quibus laborant, recludere ac removere. Mea quidem sententia, Sellii definitio morbi quam maxime accedit veritati a), sed tamen, ea ulterius investigata, non omnibus sane caret difficultatibus. Quod si Sellius se expressisset; concursum phaenomenorum praeternaturalium morbi in nostra cognitione notionem producere, ejus defini-

finitionem justam esse putaverim. Alio etiam loco idem auctor ex sua definitione concludit, plures in corpore animato adesse posse morbos quod tamen, si morbum definimus esse statum praeternaturalem, cogitari haud potest; nam substantia aliqua in unico tantum statu versari ac cogitari potest.

a) *Morbus est concursus phaenomenorum praeternaturalium ac vitiatorum. Rudim. Pyraet. meth. p. 22,*

§. 19.

Sunt quidem nonnulli, qui morbum esse statum credunt, ut Goennerus et alii; in eorum autem peccant, quod hoc statu morboſa actiones ac qualitates laedi ac vitiari potent. Notio enim status cuiusdam nil involvit realis ac objectivi, et ideo cogitari haud potest, a statu aliquid fieri aut vitiari.

Sel-

Sellius, nescio qua prava interpretatione
ductus notat *a*), Galenum, Valesium *b*), Frei-
tag *c*) et Gaubium *d*) in suis morbi definitioni-
bus rationem status alicujus habuisse, cum tamen
hi viri omnes ad unum, morbum per affectio-
nem, affectum, constitutionem praeternaturalem
definire volunt. Quis autem non statim per-
spicit; inter affectionem, affectum constitutio-
ne in praeternaturalem ab una, et statum pree-
ter naturam magnum interesse discrimen ab
altera parte.

a) Pyreuth. meth. p. 15. et ib.

*b) Controv. med. et philosoph. L. IV. Cap. I.
Morbus est affectus praeter naturam, a
quo aperte laeduntur operationes.*

*c) Diss. de sanit. et morb. natur. Morbus
est constitutio partium praeternaturalis
actiones laedens.*

d) Inst.

d) *Inst. patholog.* §. 34. *Affectio illa corporis humani viventis, qua sit, ut actiones homini proprie, non possint apposite ad leges sanitatis exerceri, morbus dicitur.*

§. 20.

Quamquam a Sellio illorum virorum omnes morti definitiones refutatae, atque nonnulla earum vitia eruta sunt, tamen cum adhuc aliquæ supersint, quae secundum priora principia notanda ac removenda sunt, eas aliquantulum perscrutare volo. Primum autem notandum est, praeter affectum, affectionem, et constitutionem praeternaturalem multa atque alia adhuc praeternaturalia in corpore animato esse et cogitari posse. Omnes itaque illorum virorum definitio- nes suis definitis latiores sunt.

Potissima autem ratio, cur illae definitiones
plane rejiciendae sunt, in eo constat, quia pu-
tetur, causas symptomatum, seu phaenomeno-
rum praeternaturalium in morbo conteneri,
quae tamen opinio Kantii principiis e diametro
opposita est. Quid autem ultimo de definitione,
quam Grinnerus, meus praeceptor formavit,
judicandum sit a), pari modo ex praegrissis sumi
atque intelligi potest.

a) *Semiotic. physiolog. patholog.* §. 65.
Aberratio quaevis a sueta naturae lege,
et inde oriunda corporis infirmitas,
morbus appellatur.

CANDIDATO ERUDITISSIMO,

S. D.

E. G. BALDINGER.

Eruditionem Tuam praeclaram ego cognitam habeo atque perspectam. Eam itaque obcaussam ipse ego rogavi Te, ut in numerum inimicorum me velis, recipere, scilicet, eorum, qui die disputationis Sollemnis non ut hostes, sed sicut amici solent, uberrimam differendi copiam super rebus doctis Tibi dabunt. Qua quidem occasione publice dicam, quanti Te amem, et quanti Te faciam, quem, credas mibi, impense amo!

*Vive diu, et quod vehementer opto, in posterum etiam absens, faveas mibi. Scrib. d.
17. Apr. 1792.*

THESES.

I.

*Terra ponderosa salita e numero emeticorum
relegari potest.*

2.

*Sistema antiphlogisticorum majoribus premitur
difficultatibus, quam phlogisticorum.*

3.

*Omnia acida vegetabilia ex acido aëreo origi-
nem trahere, probabile videtur.*

4.

*Docimasia probari non potest, an pulmones
jam respiraverint, nec ne.*

5.

*Ligatura in vulneribus in regula compressioni
arteriarum est anteponenda.*

6.

6.

*Nequae ex anatomia, neque physiologia pater,
nostrum animum esse materialem.*

7.

*In omni curatione praecipue Caussarum materia-
lium rationem babere debemus.*

8.

*Plurimi morbi chronicī maximam inter se ha-
bent cognitionem.*

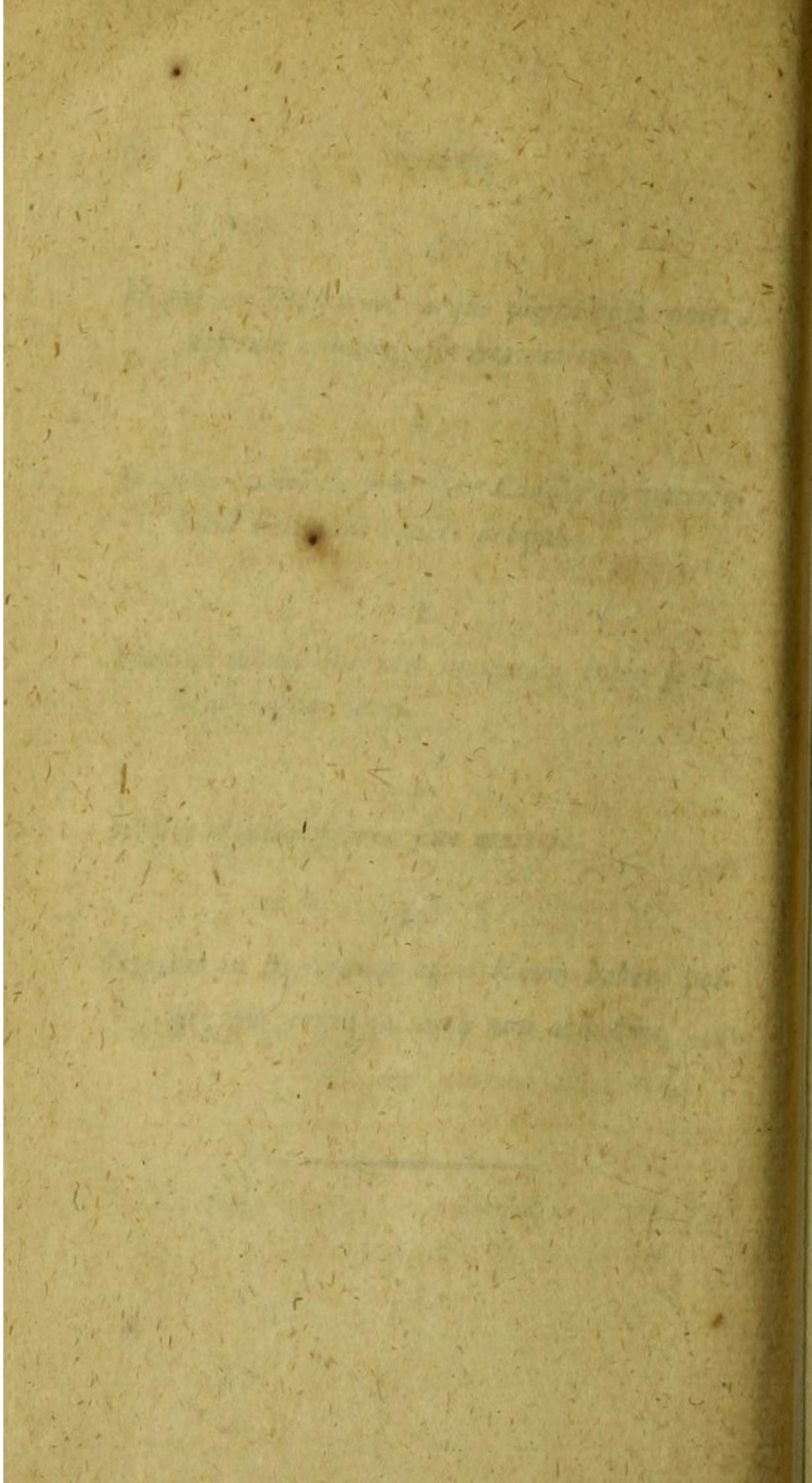
9.

Nullae dantur febres sine materia.

10.

*Gypsum in iis tantum agris locum babere pos-
est, ubi terra calcarea non abundat.*

100

H.
D. Frid. Guil. Maurer

**Commentatio
de
Medicamentis
Antepilepticis.**

Marburgi,

Typis novae typogr. academ.

1792.

U.S. AIR FORCE

WICHITA FALLS

1960

SERENISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
F R I D E R I C O

LANDGRAVIO HASSIAE, PRINCIPI HER-
FELDIAE RELIQUA,
LOCUM TENENTI GENERALI IN EXERCITIBUS FOEDE-
RATI BELGII ET HASSIAE, PRAEFECTO PRAESIDIIS
TRAJECTINI, TRIBUNO DIVERSARUM COHORTIUM,
EQUITI ODRINIS SUEVICI CUI A SERAPHINIS NOMEN,
ET HASSIACORUM LEONIS AUREI ET VIRTUTIS
MILITARIS.

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO

IN SIGNUM DEVOTISSIMI ANIMI REVEREN-
TISSIME OFFERT HANC SUAM DISSE-
TATIONEM.

AUCTOR.

VACUUM

PRAEFATIO.

*In malis quotquot occurunt, atrocissimis
summum fere tenet morbus comitalis, sive
ejus naturam respicias, sive afflictorum tor-
menta, seu spectantium advertas horrorem et
commiserationem, sive medici tandem in me-
dendo ei operam frustra multoties navatam.
Vehemens est ac praecipit impetus, quo quem
paulo ante sanum omnes opinati sunt et formo-
sum vigentemque conspicati, invadit. Dolenda
sunt quae sequuntur; clamor nempe ingens ex
imo mittitur pectore, vultus et reliquae corpo-
ris*

*ris partes convulsionibus dilacerantur, spumat
os, quatiuntur caput, manus ac pedes, mitti-
tur lotium, ejicitur semen, ponitur alvus,
quin singula haec sciat sentiatque aeger. Nec
menti parcitur, ut cuius bebetantur baud raro
facultates vi morbi, amentiae frequenter et
stuporis matre. Quis est, quem haec, licet
raptim collata baud moveant?*

*Permoverunt certe jam inde ab antiquissi-
mo tempore eos, quibus mandata fuit homi-
num salus, corporis cura, ita ut nihil inten-
tatum relinquerent, quo etsi morbi penitus ex-
tinguendo fomiti impares, ejus saltim incide-
rent vim, mitigarent ferociam; id quod ex
scriptis summi Hippocratis et Galeni
satis appareat. Cum vero tantus esset morbi
furor, tanta atrocia, aequa horrendis et por-
tentosis opus esse censebant mediis, quibus pro-
pel-*

pelleretur. Hinc factum ut aetate in primis media ad inaudita confugerent et in humana, sanguinemque humanum bauriri calentem, carnem, ossa hominum, faeces ferarum edi juberent.

Quod autem nostra aetate his uti nefas ducatur, quod res naturae vere efficacis in medium prolatae sint, summo id debemus Boerhavio aliisque paucis. Ridet jam artis medicae peritus omnem illorum apparatus, et qui sanae mentis est aegrotantium vulgus, cum taedio atque horrore abjicit ea.

Innotuit aevo recentiori specificorum quae dicuntur, antepilepticorum hand parca copia, plura quorum mirae comperta sunt efficaciae et utilitatis. Colligere haec statui atque disponere; ne in reprehensionem virorum eruditorum

rum

rum ob id incurrerem, nihil veritus, quippe
cui hactenus nulla fere suppetuit copia, experi-
undo observandi quicquam dignum notatu, aut
e rite observatis nova conjectandi graviaque.

§. 1.

Animus non est morbi comitialis hoc loco tradere naturam, causas, effectus modumque sanandi, istas qui sequitur causas; qua quidem in re alii versati sunt multi 1), sed recensere tantum juvat specifica potiora et profitari, quid ab iis sperandum sit.

§. 2.

1) Burserius institut. med. pract. V. III.
pars 2. Mediolani 785.

Quarin animadversiones practicae in div.
morb. Vien. 786.

William Cullen *Aufangsgründe der
prakt. A. K. t. 3. Leipz.* 789.

Tissot *Abh. v. d. Nerven u. ihren Krankh.
in seinen sämmtl. Schriften, t. V. Leipz.*
782.

§. 2.

Tres omnium, quae hoc pertinent, medicamentorum classes fecit Tisso t vir cel. 2) ad quarum primam retulit, quibus vis inest efficax, ad alteram, quae sunt inania, ad tertiam denique, quae perniciem adducunt.

Non arridet tamen haec distributio. Aptius forte dispescuntur imo in magis calefacientia, ut *oleum animale Dipp.*, *oleum valerian. destit.*, a quibus, ut in omni plethora fugiens, coercendi sunt laborantes sanguinis vomitu, haemoptysi, nimio mensium fluxu aut haemorrhoidibus large fluentibus; 2do in minus calefacientia, qualia sunt rad. *Valerianae folia Aurantiorum et Moschus*, cujus facultas calcificandi, dosi licet summa, 2o nempe granor. adhibetur, tamen reliquis est inferior cujusque non obstat usus in fardibus primarum viarum;

3tio

3tio in adstringentia, quo refertur *vifcus quercinus*, 4to tandem in draftica ut *cuprum ammoniacum*.

§. 3.

Ad inania, quae commemorat Tiffot referuntur rad. Poeoniae, pulv. de Gutteta, pulv. marchionis, cranium humanum, talus leporis et quae plura seculis 16 et 17 literis mandata sunt 4). Iam-ineunte seculo nostro propulsa sunt haec aliaque generosiora in eorum accepta locum, nec nisi penes temerarios

4) Theses de epileps. praef. Jacob. Seidelio resp. M. D. Herlizio et C. Calendo, Gryphism. 596.

Georg. Torraei epileptica consideratio, Franc. ad M. 652.

Melch. Schitz manuale siv. speculum med. pract, t- I. Argent. 661, p. 276. Paulini's Drechapotheke.

rios artis medicae ignaros ulla adhuc ipsorum est dignitas 5).

§. 4.

Tertiae classis sunt auctore Tiffot e cupro praeparata. Iure autem meliori eo referenda videntur, quae redolent arsenicum et imperitorum socordiam, potus nempe sanguinis recens occisi hominis aliaque.

§. 5.

De prima tantum eorum classe sepositis aliis, ager hic luber, praecipue de potioribus, de Valeriana nempe, cupro Amoniaco, Moscho, vomitoriis, oleo animali Dippelii, ligatura et ulceribus artefactis.

§. 6.

5) Diff. de epileps. rotatoria auct. Kriegel,
Lugd. Bat. 722.

§. 6.

VALERIANA SYLVEST. VALER. OFFICI-
NALIS L.

Cf. I. G. Spieß diff. de Valerian. Helmst.

724.

Dresky diff. de val. offic. Erlang. 776.

Est hoc medium antiquissimum, cuius jam
Aretaeus fecit mentionem sub nomine ϕ_{ov} ,
 quodque descripsit **Dioscorides** 6). Olim
 tanta non erat ejus laus ac fama, quanta nunc
 obtinet. **Fabius Columna** 7) Neapolit
 oriundus primus in Epilpesia periculum ejus
 cum bono fecit successu. Nihilominus vero
 illius usus seculo proximo haud admodum fre-
 quens

6) I. I. cap. 10. edit. Matthioli, p. 37.

7) Phytobasanos Neapolit 592, 4. Mediolani
 740, 4.

quens fuit, et singuli tantum teste cel Tis-
sot hancce Valerianam in auxilium vocarunt,
Dormin. nempe Banaroli 8) Krüger 9)
Rosinus Lentilius 10) et quos subjun-
xit qui librum vertit, Krato de Kraft-
heim et Melchior Sebitz 11) nec non
memoratam invenio eam a Cannengie-
ser 12) et Moebio 13). Initio nostri se-
culi

8) Iatrologismorum seu medic. histor. pentecostae
quinque 1643, Pentec. I. observ. 33 pag. 20.

9) Ephemerides nat. curiosorum Dec. II annus 7.

10) Dec. 3. ibid.

11) Conspectus med. practici, Part. II. Sect. II.
cap. 4. p. 278.

12) De epileps. Lngd. Bat. 672.

13) De ep. Praef. Gothof. Moebio resp. B.
Chilian.

culi laudavit eam Marchand 14) magis que reddidit cognitam, quam fuit hactenus. Secuti illum Chomel 15) Sylvius-Tournefort, Haller 16) de Haen 17) et alii testantur vim ejus salubrem.

Efficacissimum censet hoc medium in morbo comitiali Tiffot ejusque infanabilem putat formam, quae adhibito illo fugari nequeat, quin indomita potius pergit. At perperam, siquidem medici experientissimi secus

id

14) Hist. de l'academie royale de Sciences Année 1706.

15) Abregé de l'histoire de Plantes usuelles, tom. I. p. 71.

16) Historia stirpium indigenarum Helvetiae, tom. I. p. 92.

17) Ratio medendi part. V. cap. 4. §. 2.

id esse compererunt. Alii, in quibus Cullen 18)
nullam ejus virtutem hoc in loco laudarunt.

Cum vero, quod omnes nesciunt, specifica
dentur nulla, cum, quae maxime comprobata
certaque reperiuntur, interdum absque omni
fructu propinata sint; statuere absconum esset,
valerianam morbi qualiscunque non posse non
facere finem. Nec minus vituperandus, si
quis ullam esse ipsius vim in morbo Herculaneo
negaret, quem, cum ea uteretur spes passim
fefellerit. Effectum enim varium, qui secutus
est ejus usum, quid impedit afferere, profe-
ctum esse potius a fortuito medii modo varia-
que indole, quam propria ejus virtute? Quin
si in omni ejus usu cavissent semper valerianam
spuriam aut alienis depravatam; nunquam forte
de ejus utilitate adeo addubitascent, nec sibi

re-

repugnassent. Et omnino optandum, ut in morbis, qualis quantusque hic esse solet, minus copia, quam bona medicaminum natura spectaretur. Certe in epilepsia chronica summa ejus est utilitas, minus autem efficax in ea, cuius causa exstat materies retropulsa;

Duplex occurrit Valerianae species usitatae in morbo comitali, altera officinalis, celtica altera. Ad illam quod attinet, duplicis esse solet indolis, altera nempe praestantior, foliis angustis in montibus nascitur, altera illi longe cedens virtute, latis foliis in paludibus efflorescit. Celticam Hallerus Vir Cel. ob gravorem odorem praestare officinali affirmat. At Carminati 19) experimentis hunc in finem institutis superiorem illa esse officinalem, imo nul.

19) Therapeutische Abh. aus d. Lat. Wien 789,
8. p. 165.

nullum Celticae esse commodum evicit. Offici-
nalis autem saepe vis debilitatur admista vale-
riana Dioica 20). Radix valer. tempore ver-
nali, caule (id quod praecipit Moench 21)
vir eruditiss. summe mihi colendus) nondum
efflorescente effodienda; quae quidem radix
sola in morbo adhibetur comitali; ejus nempe
pulvis, extract. aquosum, oleum, infusum vi-
nosum, succus expressus recens, tinct. vol. V.
Pharm. Edimb. p. 66. *Pulvis* superat usu reli-
quos medii hujuscē modos, sed ob ingratum
saporem facile fastiditur. Ejus exhibetur dosis
a scr. ad dr. ter vel quater singulis diebus.
Extracti aquosi atque *vinosi* vis licet minor sit
pulveris virtute, omni tamen illud carere effi-
cacia, medicis hoc asseverantibus minime con-

ce-

20) Gefenius *Heilmittellehre*, Stendal 791,
p. 418.

21) Mater. med, 789, p. 268.

cedendum, modo genuina sit radix 22). Pulverem si abhorrent aegri, illo utere, ascendendo a § ad 20 gr. *Oleum*, cuius vis antispasmodica primo in Crellii 23) viri cel. libro (*neueste Entdeckungen*) laudatur, est natura admodum calefaciente: datur cum saccharo, cui instillatum est. Iuvenem Thilenius 24) vir cel. subito terrore ab epilepsia coruptum, juvante hoc oleo sanitati reddidit. Loeske 25) Moench 26) Gesenius 27) commendant *infusum vinorum*. Uncia una radicis recentis

B 2

12 unc.

22) Moench l. c. p. 270.

23) Crells *neueste Entdeckungen in der Chemie*, 6ter Theil, p. 123.

24) *Med. u. Chir. Bemerk. Frankf.* 789, p. 131.

25) Mater. med. p. 190,

26) p. 269.

27) p. 420.

12 unc. vini per 24 horas digeritur et tria in die cochlearia majora sumuntur. Succus recens expressus ob malum saporem vix videtur adhibendus.

Miscetur Valeriana cum Camphora, China, Moscho, Aromate, Foliis Aurantiorum et Saccharo. Ubi, inquit Quarín 28) Epilepsia recurrit certo tempore, Cortex Valerianae admisceatur. De ipsius usu plura vide apud Hill 29) Burserium 30) Vogel 31) Cranz 32) Murray 33) Millars 34).

§. 7.

28) l. c. pag. 25.

29) *Von den Tugenden der Baldrianwurzel, aus dem Engl. Nürnberg 765.*

30) l. c. pag. 84.

31

32 } Matér. Med.

33

34) Diff. de medicam. antiepilept. Arg. 787.

§. 7.

CUPRUM AMONIACUM.

Cf. Weizenbreyer de Cupro medicato,
Erf. 788.

Omnibus aliis e Cupro praeparatis illud
praestantius, commendatum jam ab Are-
taeo 35), fauste adhibitum Vitriolum cupri
a Castelli, pictore Romano, vid. Schultz 36).
Veterum Ens veneris indolis erat similis. Iam
Helmont, Paracelsus, Angelus Sa-
la 37) Boerhaave, Hoffmann, van Swie-
ten 38) Weismann 39) cum optimo suc-
cessu

35) Lib. I. de curat cap. V.

36) Thes. de mat. med. Hal. 746.

37) C. A. Corthum de epileps. Duisb. 764.

38) Comment. §. 1080.

39) nov. act. nat. curios. 757. pag. 276.

cessu cupri usi sunt praeparatis. Aevo recen-
tiori Cuprum Amon. laudatur in primis a Cul-
len 40) et Duncan 41). Michaelis 42)
et Thilenius 43), viri celeberr. testes ex-
stant egregiae ejus virtutis. Ipse interfui, cum
epileptici duo illius ope a Michaeli viro
summe mihi venerando, tandem sanati sunt.
In aliis morbi atrociam hoc medio vidi
minutam.

Est illud Cuprum natura admodum irritan-
te, quin internecina, sin dosin nimis auxeris;

om-

40) Mater med. und in Anfangsgründen der
prakt. Arzneikunde.

41) Krankengesch. und Beimerkungen, a. d. Engl.
Leipz. 779.

42) Medicinisch - praktisch. Biblioth. Götting.
785, 1. B. 3. St.

43) l. c.

omnes inde omnino in ejus usū adhibenda est
 cautio, quippe cum teste Piderit 44) viro
 doctiss. nimia ejus dosis mortem aegro conscivit.
 Vel praestantissimum medicamen, cuius inconful-
 to ac negligenter periculum facit medicus, perni-
 ciem posse adferre, nemo infitias iverit, idem-
 que in usu medii hujus temerario accidere, nil
 mirum; tanta cum sit virtus ipsius irritans.
 Quod tamen ne impedit, quo minus caute et
 prudenter admoveatur, egregium enim illud
 laudarunt artis medicae cultores eximii et ce-
 lebres. A parvula ab initio dosi ad usque
 10 sive 12 gr. de die auctum, nullum id intu-
 lisse damnum equidem vidi, quin ad dosin
 unius scr. Thilenius sensim ascendit absque
 ullo periculo. Ab usu $\frac{1}{4}$ gr., quod bis vel ter
 quotidie sumitur, caute ad dimidium scr. quin
 ad dosin totius scr. excedere licet. Solutum
 aqua,

44) Pharm. ration. Cassel 791, p. 139.

aqua, nullis praeterquam admisisti, optime con-
venit aegris.

Continuus fit necesse ejus usus, licet post
mensem abstineri ab eo jubeat Cullen,
donec nempe morbus novo redierit impetu.
At libri translator, venenata natura illud haud
insidiaturum contendit, dummodo sensim mul-
tiplicetur dosis. Huic assentendum equidem
puto, cui obtigit esse testi usus ejus per annum
ac dimidium cum bona fruge continuati. In
Clinico Marburgensi Valerianam superavit salu-
berrimo effectu.

Interdum, jejunis praecipue quando praef-
betur aut dosi sat magna hauritur, vomitum ciet,
cui dosis minuta sive opium adjunctum finem
facere solet. At ipse vomitus tamen saepen-
tero praestat, cuproque usus est Aretaeus,
ut adeo sui evomerent aegri; quod et Thi-
lenius prodesse nonnunquam expertus est.

Prae-

Praeter id quod irritat, et spasmis sedan-
dis aptum; fortiorerque hanc ejus virtutem,
quam quae est opii testantur Boerhaave
et Hoffmann. Reliqua vide apud Mi-
chaelis 45), Bland 46), Duncan, Ar-
neman 47), Werner 48), Cullen,
Tissot.

§. 8.

MOSCHUS.

Cf. Tromsdorf progr. de Moscho, Erf.

776.

Werner diss. de Moscho, Goett. 784.

G.

45) l. c.

46) Samml. für prakt. Aerzte, II. B.

47) Entwurf einer praktisch. Arzneimittellehre.

T. I. Goett. 791.

48) Diss. pag. 12 et 13.

G. G. Reineck diff. sistens momenta
quaedam de Moscho medicato, Ienae 784.
Gross diff. de Moscho, Tubing. 789.

Convulsionibus dispellendis satis idoneus,
in antepilepticis jure optimo adnumeratur, effi-
cax in primis tum, quando exanthemata retro-
pulsa morbum gignunt; efficacior profecto,
ni spurius plerumque venderetur; id quod
videre est ex adducto a Cullen exemplo.
Primus ipsum in auxilium accivit Aetius
vulgatumque ejus usum fecerunt Arabes.

Miram ejus in morbo caduco virtutem,
Massa 49) van Swieten 50) Wal, Tou-
venel 51) Hoffmann 52) Chilianis 53).

Geaf-

49) Gaffette salutaire 1761.

50) Com. t. III. p. 473.

51) Samml. für prakt. Aerzte, t. X.

52) T. IV. p. 3—25. 531.

53) l. c.

Geoffroi, Kriegel, Rosenstein 54)
Buchan etc. collaudant. **O**mniū efficacis-
simum comprobavit eum Michaelis vir.
celeb. in Hystericis a morbo comitiali profliga-
tis. In morbis Spasmodicis aliis plerique **ex**
Medicis fortein celebrant eum.

Exhibendus est dosi 4 — 20 gran. si
 minori; nullus est ejus effectus, si vero 20 ex-
 cesseris grana, nimium calorem parit. Pro-
 pinatur cum saccharo, opio, sive camphora
 sub pulveris forma, aut cum affa foetida seu
 Valeriana in pillulas redactus 55). Cumque
 plures, hystericae in primis faemellae eum ob-
 odorem nimis gravem aversentur, affam foeti-
 dam admiscere conducit, qua ex parte restin-
 guatur.

§. 2.

54) Kinderkrankheiten.

55) Moench Mater. Med.

§. 9.

OLEUM ANIMALE DIPPELII.

Cf. Dippel vitae animalis morbus et medicina.

Mauchardt resp. Reinhard diff. de oleo animali Dip. Tubing. 745.

Haller resp. Locher diff. de praep. olei animalis, Goett. 747.

Ludolf resp. Tresselt de olei anim. Dip. praeparat. et modo agendi, Erf. 748.

Qui primus hoc nobis dedit oleum aliquem fatis inclyti antispasmodicam ejus et antepilepticam habuere compertam virtutem, Fride-
ricus nempe Hofmannus 56). Werlhof, Touvenel 57), Cullen, Cartheu-
fer,

56) Observ. physico - Chemicarum select. I. I.
obs. 14. p. 53.

57) Samml. f. prakt. Aerzte, t. X.

ser, Bang 58), Juncker, Kramer,
Iuch 59), Korthum 60), Quarín 61)
qui nomes illud bene succedentes morbo comi-
tiali admoverunt. Est natura admodum cale-
faciente, nec non vermibus ejiciendis apta uti-
lique hinc infantibus.

Paratur dosis a 5 — 40 gt., saccharo quae
infunduntur.

§. 10.

VISCUS QUERCINUS, Eichen Mistel.

Cf. I. Colbatch Abb. v. der Mistel und
ihrer Kraft wider die Epileps. a. d. Engl.
Altenb. 748.

Mu-

58) Med. Prax. p. 500.

59) D. sistens facillimam ac certissimam metho-
dum curand. Epileps. resp. Hannemann. Erf.
741.

60) De epileps. Duisb. 764.

61) Animadvers. p. 25.

Mukeprang analysis visci ejusque usus
in diversis morbis, Hafniae 753.

Pfündel observ. quaedam de spasmis to-
nicis visco albo persanatis, Ien. 783.

Summa est hujus medii antiquitas, cuius
Druidae olim in morbo comitiali pericitati
sunt vires; indeque maxime ejus vulgata est
fama, quod quercum duxere sacram. De eo
visco verba iam facit Plinius 62), et medico-
rum plures, ut Boyle 63) Boerhaave 64)
de Haen 65) Loeske 66) Cartheu-
ser 67) Iacobi 68) van Swieten, Le-
brecht

62) Histor. mundi l. XIV. c. VI.

63) De utilitate uatur. philos. P. 2. S. 5. C. 5.

64) De morbo nervorum, p. 841.

65) Ratio medend. p. V. C. 4.

66) Mater. med.

67) Fundam. mat. med. t. II. p. 328.

68) Vogels med. Bibl, B. 1. p. 263.

brecht enim bonae esse frugis in morbo
prostani contendunt; quibus vero recentiores
repugnant Tiffot, Cullen 69) aliique,
nuspia^m sese ab eo adjutos esse affirmantes. At
penitus tamen eum haud esse abjiciendum cen-
seo, praeeunte Akermann, qui librum ver-
tit Tiffoti, siquidem sanitas non raro ejus
usum secuta est. Cumque epilepsiae varia sit forma
causaeque variae; non incommodate utpote qui
adstringentis muniofungitur, in ea forte adhibe-
tur, cuius causa princeps laxae reperiuntur
fibrae. Exhibetur ejus dosis $\frac{1}{2}$ Dr. ter quotidie
in pulveris forma, v. Gesenium, Colbatch

§. II.

FOLIA AURANTIORUM.

Cf. Loos Histor. Epilepsiae foliis aurantiorum
sanatae, Groening. 771.

C.

69) An experiment. hist. of mat. med. p. 514.

C. R. Hannes epist. ad Büchn. de
puero epilept. foliis aurant. rec. servato,
Vesaliae 766.

In Batavia ut arcanum primo hoc medica-
mentum emersit, itemque missum ab Westerhof ad vir. celeb. de Haen, per Wen-
zelium vero anno 1762 in lucem palam
editum. Laudant ejus in morbo comitali au-
xilium Westerhof, Welse, de Haen,
Locher 70) van Swieten, Stoerk,
Tissot, Quarin, Mellin, Thile-
nius. Nec dubitabis accensere id hujus ge-
neris efficacissimis; quod enim crebo haec folia
lapidem haud moverunt, iis per folia Citri
corruptis debetur. Facile tamen distingui pos-
sunt genuina ab adulterinis, petiolus enim au-
rantii, cum colatus sit, differt a petiolo citri.

Do.

70) Observ. pract. circa luem venereum, epileps.
et maniam cap. 2. p. 56.

Dosis est scr. semis pulveris, cui saccharum admiscetur, sive decocti ad $\frac{1}{2}$ unc. cuius tamen nullus plane effectus.

§. 12.

VOMITORIA.

Vis ingens horum sedandi spasmos, conuentiendi apprime omne corpus humanum quis est, quem lateat? Ea, recte inquit Stift 71), vir celeb. attollere nervorum systematis vires, intendere nervos, reddere vigorem solidis, accelerare arteriarum pulsus in partibus praecipue irritatis; sanguinis inde efficere celeriorem circuitum fortioremque et corporis adaugere calorem.

Non

71) *Praet. Heilmittellehre, I. B. Wien 791,*
p. 11, 76—80, 159.

C

Non solum autem, quatenus sunt vomitoria magna eorum est in morbo comitiali utilitas, sed ob id etiam, quod taedium pariunt et valde irritant, summa laus iisdem in eodem debetur morbo. Nec nisi fastidium movissent, quae olim in auxilium vocata sunt absurdā, ut sanguis humanus, excrementa aliaque, ullius fuissent commodi. Vomitoria *primo* opem ferunt eo quod fōrdes movent. Latet enim interdum morbi causa in primis viis, seu ni in iis haereat, fōrdes tamen, quōties morbus aegros subvertit, eo deferuntur aut ibi augentur, indeque morbus alitur ipse. Has ergo ut auferant, optime comparata sunt. *Secundo* spasmos abigunt. Testes hujus eorum in epilepsia virtutis existant Wedel 72), Moebius, Faschius 73),

Ett-

72) Diff. de Epil. praef. Wedelii aust. I.
Roeferus, Ienae 673.

73) De Epileps. praef. Faschio resp. Fuhrmann, Ien. 679.

Ettmüller 74), Satler 75), Wucherer 76), Angelus Sala, Riverius, Meibomius 77), Burserius, Vogel, Hirschel 78), Armstrong, Tode, Werlhofius 79), Witting, Mellin, Iaggerschmit, Stoll, de Haen, Swieten etc.

Potiora ex vomitoriis sunt Ipecaccc. et tart. emet.

Continuus eorum usus imbecillitatem infert, hinc continuo adhibenda non sunt, sed roborantia vicissim in eorum succedant locum.

C 2 Sub

74) D. de Ep. praef. M. Ettmüller resp.
G. Weinlich, Lips. 676.

75) D. de Epil. aust, D. G. Satler, Traiect.
ad Rhen. 697.

76) D. de Epil. praef. Wucherer resp.
Welsch, Ien. 719.

77) De epil. stomachica praef. B. Meibomio
resp. S. Buchholz, Helmst. 740.

78) Gedanken die H. A. der F. S. betr. Mietau.

79) Operib. tom. III. p. 726.

Sub morbi interdum impetu, quando diutius perdurabat ingesta sunt, nec sine successu. Item paulo ante impetum sumta nisi sanguinis adfuerit abundantia, bono non carebant effectu.

§. 13.

Ne justo longior sim, alia linquo haud contemnenda, in iis affam foetidam, opium castorium, camphoram, mercurium, quorum nota satis efficacia, et uberior mentio facta a Tiffot. Attramen negligi hic nequit medicamen Ragolo 80), ut quod multos adjuvisse, nonnunquam tamen nullam plane exercuisse dicitur. Cautus quisque debere mihi videtur fugere medium tanti pretii, cuius ne inhostescunt quidem partes propriae. Vitanda in genere puto arcana qualiacunque; quanta enim

est

est aliorum utilitas, tantae alia sunt saepius calamitatis.

§. 14.

ULCERA ARTEFACTA.

Sunt vesicatoria, setacea, fonticuli et ustio, quorum jam Hippocrates 81) et Galenus 82) ratam habuere utilitatem, quorumque laudatores sunt Seidelius, Henr. ab Heer 83), Zacuti Lusitanus 84), Fabricius Hildanus 85), Willis 86), I. Stahl 87), Stęptalius 88), Piso 89), Serraeo 90), Meadius, Geilfus, et recentiores Cullen, Burserius, Tiffot. Irritamine magis operantur, quam derivata per ea materie et ejecta.

Ubi

81) De morb. sacr. §. 7.

82) l. 3. loc. Effic. c. 7.

83) Obs. 23. p. 275.

84) De medic. princ. hist. l. 1. p. 131.

85) Cent 1. obs. Chir. 41 et Cent. 4. obs. 51.

86) Opera cap. 3. de morb. convuls. p. 28.

Ubi aura ante sentiebatur epileptica, in primis magna eorum apparuit efficacia. Cumque non immerito commendata sint a plurimis; ubi cunque fieri potest, negligi non debent.

De ustionibus in capite instituendis ediffruit Rudolf praesid. Delio. Favet iis van Swieten. Bis mortiferas vidit eas de Haen. Periculum evitaturus summam in ustione curam et diligentiam adhibeto. Facile forte ea supercedere possumus, arcessitis Veficatoriis aut Setaeis, ut quorum idem effectus.

§. 15.

LIGATURA.

Hac vehementior saepe debilitatur morbi impetus, quin subito interdum tollitur omnis.

Ga-

-
- 87) D. de morb, caduco praef. Stahl resp. I.
G. Seyfried. Erford. 730.
 - 88) I. 6. in animadvers, p. 173.
 - 89) Obs. med. pract. de morbis ex colluvie ferrœ obs. 31. p. 173.
 - 90) Morgagni de sed. et caus. morb. epist.
10. §. 8. p. 17.

Galen o jam nota fuit, et priscis nonnullis usitata ut Rases 91).

Vulgo ad eam confugiunt, ubi aura praecessit epileptica, nec tum sine subito successu. Attamen utilis quoque reperiebatur, quando nullus ante percipiebatur morbi sensus in corporis extremitatibus, id quod bene jam novit Friesius.

Plerumque ipsa vidi fractam morbi vehementiam, semel tantum spasmos interne auctos, dum foris omnia erant tranquilla. Imminui sensim aliquamdiu adhibitae efficaciam omnino dolendum. Commendarunt eam aetate recentiori Rhan, Michaelis et Cullen viri clar. 92).

§. 16.

Vix videtur admonendum, ante omnium quae hactenus recensita sunt usum, sanguinem, si abundat esse mittendum, fordes expellendas, et pro loco ac tempore vel roborantia adjungenda vel purgantia.

§. 17.

91) l. 9. ad Almansor, cap. II.

92) Briefwechsel.

§. 17.

Nullum ex omnibus illis ni justum succurrat vitae regimen, consilio aptum fore, palam est, nec clim quidem fugiebat Galenum 93).

Ciborum usus parcus esto, vix fluida naturae calefacientis haurienda sunt. Juvenem vidi ictum morbi furore, quotiescumque sese ab eiusmodi potu non temperaverat, quod convenit a Tiffoto observatis 94).

Nimius coitus ac onania saepe morbum pariunt, saepius alunt. Animi affectus, ira, laetitia exultans, timor, licet identidem salubres, vulgo tamen nocent.

Aura quae rure carpitur, motus corporis modicus, itinera optime conducunt. Raro morbus iusto tollitur connubio.

His omnibus si curate morem gefferit aeger, ab omni parte medico confisus suo; spes affugiet sanitatis recuperandae, quam nullere nihilo fecius interdum medicos, tanta cum sit imbecillitas humana nihil mirandum.

93) Pro puerō epilept. conf. in Tom. X. p. 487.
edit. Chartieri.

94) van Heers obs. 24.
Tralles de opio t. 3. p. 32.

5.

'DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO CHEMICA
SISTENS
**LAURO CERASI QUALITATES
MEDICAS AC VENENATAS**
INPRIMIS
VENENI ESSENTIAM

QUAM
SUB AUSPICIIS
SERENISSIMI ET POTENTISSIMI PRINCIPIS
AC DOMINI

DOMINI
GUILIELMI IX.
HESSIAE LANDGRAVII REL.

EX MEDICORUM ORDINIS ^{ET}
INCLYTI DECRETO
PROGRADU DOCTORIS
MEDICINAE CHIRURGIAE AC ARTIS
OBSTETRICIAE
publice defensæt
JOANNES SCHAUß,
Allendorfia Hessus.

Die VIII. ant. Cal. Octobr. A. O. R. cipio CCLXXXII.

MARBURGI HESSORUM,
TYPIS NOVARÆ TYPOGRAPH. ACADEM.

232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
999
1000

VIRIS
ILLUSTRIBUS CELEBERRIMIS,
EXPERIENTISSIMIS AMPLISSIMIS
DOMINO
GEORGIO GUILIELMO
S T E I N,

Med. Dr. ac artis obstetr. P. P. O. nec non Potent.
Hessiae Landgravio a consiliis aulicis et Directori
Coll. Med. quod Cassellis et Marburgi
floret rel.

DOMINO
CONRADOMOENCH,

Med. Dr. ac P. P. O. nec non Potent. Hessiae
Landgravio a Consiliis Aulicis.

DOMINO
JOANNI JACOBO HUBER,
Med. Dr. Serenissimo Hessiae Landgravio Archiatro
et a Consiliis Aulicis.

DOMINO
JOANNI ERNSTO
S C H M I D T,

Med. Dr. Serenissimo Principi Anhalt-Bernburg-
Schaumburg, Archiatro et a Consiliis Aulicis.

**PATRI SUO VENERANDO
JOANNI CHRISTOPHORO
S C H A U B,**

Mercatori Allendorfensi,

HAS STUDIORUM SUORUM PRIMITIAS

EA, QUA PAR EST REVERENTIA

D. D. D.

**ABRAHAM HUBER,
OTTOVANUS LIVIANUS
TOMAS AUCTOR.**

P R A E F A T I O.

Contra, ac exigeret consilium, dissertationem meam inauguralem scripsisse viderer, si tantum experimentis meis indolem venenatam aquae Lau-ro-cerasi, quam iam alii, iisque in arte nostra haud vilipendendi viri, ut ex multis unum tantum allegem,
Cl. *Fontana* notam fecerunt, comprobare voluisse.

Sed quod omnes confitentur,
se se ignorare venenatae indolis natu-
ram

ram, ac in quales partes agat potissimum venenum, id, adcuratius in eam inquirere me impulit stimulavitque, jureque me felicem in detegendis, cum veneni natura, tum agendi modo, praedicare possum. Chemia, duce fido, hanc substantiam hucusque caligine offusam inquirere, ac indagare conatus sum, num pro-spero successu L. aequi judicent!

SECTIO

SECTIO PRIMA.

Descrip tio.

Duae arboris lauco - cerasi sunt species, quas ambas, quoad ad botanicen pertinent describam.

Prunus lauro - cerasus LINN. foliis semper virentibus dorso biglandulosis. DU HAMEL eam *Laurocerasum* nuncupat. Gallice lauriere cerise. Anglice the Common Laurel-tree audit.

Mari nigro haec arbor inculta crescit, patriam habet *Trapezuntēm* a), ubi altitudinem pedum

20.

a) VATER Dissert. de Lauro - cerasi indole venenata. Wittenb, 1737. p. 16.

20. adtingit. Anno 1576 ex Asia minori Europam pervenit; in Italia integrae sylvae hujus arboris inveniuntur b). Ipse arbores sex et octo pedes altas vidi, fere ab infima parte ramosae sunt. Folia crasso viridi petiolo insedentia 5 — 6 pollices longa et 2 — 2 $\frac{1}{2}$ lata sunt, ovato-oblonga serrata, trita, odo rem amygdalarum amararum similem spargunt; superficiem splendidam et subviridem habent, subflavis viridibus striis, latus infimum est colore pallidiori; subtus nervum versus, maculae rotundae, minime vero glandulæ LINN. 2-4-6 oppositae adsunt. Mense Martio et Aprili progerminant folia. Flores albi-parvi et campanulae instar, fasciculis sublongis, cum foliis prodeunt. Calyx campanulatus quinque parti-

b) KRÜNITZ *Oekonomische Technologische Encyclopedie*, Th. 39. p. 154.

partitus, deciduus. Corolla, petala quinque; stamina 20 - 30 stylum 1 stigma 1 drupam carnosam, subrotundam glabram, monospermam crassitie pollicis $\frac{1}{2}$ relinquunt, quae m. Septembr. seu ineunte Octobr. maturescit, et subovatum, acuminatum, sulcatum et fragile officulum continet, cuius nucleus gratum amarum saporem habet. Convenit cum ceraso flore pentapetalо regulari, ac fructu cerasiformi, sed fructus raro motus officula longiori et teneriori ore instructus est c) quo teste Knautio d) ab omnibus sui generis distinguitur. Cortex ramorum iuniorum colorem viridem, veterum vero nigrum fuscum habet et nodosus est.

Species

c) VATER l. c. p. 16.

d) METHOD. Plant. Genuin, Clasf, VI. Sect. 1.
p. 226,

Species posterior est: *Lauro-cerasus lusitanica minor a du Hamel sic dicta. Prunus lusitanica*, foliis ovatis serratis, floribus semper virentibus eglandulosis Linn. audit. Anglice *Portugal Laureel* vocatur.

Lusitaniam et Pensylvaniam haec arbor patriam veneratur, altitudinem 12-15 pedum adtingit, perramosa est et rami juniores rubri sunt; Flores M. Junio instar uvarum progerminant; baccae quae tempore vernali maturessunt, nigrae sunt.

Missa autem hac specie ad priorem, nempe *Prunum Lauro-cerasi* Linn. de qua solum in mea scriptiuncula sermo erit, me converto.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

*De abusu foliorum et detimento exinde
orto.*

Cum folia variis fluidis, quibus infunduntur s. coquuntur odorem et saporem amarorum amygdalarum similem tribuunt, a multo jam tempore foliis potui Theae appellato, lacti etc. admiscendis abutebantur, quin cibis, ut iucundum et aromaticum odorem et saporem conciliarent admixta fuerunt. Aquam ex his foliis destillatam in Anglia coquae cibis teste Ill. *Fontana* admiscent quin spiritus frumenti amantes quadrantem hujus aquae destillatae vino adusto commiscuisse ferunt e). Teste *Vater* f) spiritus frumenti coctores olim

aquam

e) MADDEN Phil. Transact- Vol. XXXVII. p. 85,

f) l. e.

aquam lauro - cerasi spiritui frumenti communicaunt, quo citius venderetur. Alii hujus baccae cleos spiritu impregnarunt et potum *Ratafia* dictum inde confectum vendiderunt g).

Alii denique aquam lauro - cerasi pro aqua cerasorum vendiderunt h). Quin et nostris temporibus in Italia, ut *Fontana* testatur, oleum nomine essentiae amygdalarum amararum venditur, ubi quoque potibus *Liqueurs* gallice dictis, imo nonnullis cibis admiscetur.

Folia Lauro - cerasi et aqua ex illis destilata ante *Vater* aetatem frequentissima erant, id quod inficitiae tribuendum ignoscendumque erat, cum virtutes ejus venenatae tunc nondum inno-

g) MORTIMER Phil. Transact. I. c. p. 193.

h) BOVRIES Pract. Eff. and. med. subjects. p. 33.

innotescerunt, donec *Madden* i) *virtutes ejus*
venenatas manifestaret.

Nostra autem *aetate*, licet multa eaque
horrenda exempla in promptu sint, hanc
aquam ob noxios effectus esse detestandam,
haud ignosci potest, multos herbarum decocto
in lacte, et deliciis et ut falso sibi persuadent,
systematis nervosi debilitati corroboratione uti.
Evidem cum auctoritate medicorum, quorum
in arte nostra gravitas maxima, hanc aquam
medicamen adhibentium, lacteque folia vene-
nata indole privari, recte docentium, se se
defendere possunt.

Quod prius attinet, cum maximis nostra
aetate medicis consentio, certis in casibus [et
justa

justa dosi datam omnino remedium persalutare esse, id quod inferius, de viribus ejus medicatis locuturus, fusius demonstrabo.

Quod autem posterius, exempla evidentissima praesto sunt, ejus usum continuatum noncuisse ^{k).} Multos, de vi sua nociva nondum convictos esse, inde fieri credo, quia effectus nocivi non statim secuti sunt. Anne vero noscere cujuscunque usum statim pravae sequelae excipient?

Nec mihi videtur exemplum quadrare, quod Halle ^{l)} memorat, saepius hisce foliis lacte coctis sine ullo damno ipsum usum fuisse, a speciali enim ad universale conclusio an valeat? Usus

folio-

^{k)} INGENHOUSZ Exper. sur les Vegetaux p. 233
VATER. l. c. p. 18.

^{l)} Gifthistorie. Berlin 1787. p. 241.

foliorum continuatus an a futuris pravis sequelis tutetur?

Lubens concedo, naturam venenis adsuefieri et successive maximam vereni dosin impune ingurgitari posse. Orientales gentes opio sorbendo adsueti variis praeparationibus fruuntur, et quidem teste *Garzia* homo 2-10 drachmas quotidie sumere potest *m*). Consuetudinem vero, daminum continuato usu nostri veneni ortum, haud avertere, exemplum, quod *Mortimer n*) allegat, demonstrat. Maritus cum uxore, qui per aliquot annos, singulis matutinis temporibus, nonnullas drachmas spiritus frumenti, nuclei nostrae arboris impraeognatas, biberunt, ambo paralyti, loquela

ante

m) MÖNCH Mat. med. 789. p. 287.

n) Phil. Transact. 1. c.

ante perdita, moriebantur. Jure itaque Krü-
nitz o) quamvis inquit, haustus nonnulli spiri-
tus frumenti hoc veneno cocti, non illico ne-
cant, tamen extra nomen dubitationis aleam
positum est, usum ejus protractum sanitati
noxiū esse mortemque adferre. *Fontana*,
hujus veneni ait, minimam partem quidem in-
fudi frumenti spiritui, cumque non instar
aquaec ac vini ingurgitari — sed venenum, per-
git — semper nocivum, minimaque præbia
usu continuato morbis ansam dant p).

Certe nonnulli, causis occasionibusque
morbis haud cognitis, mortem sibi longo con-
tinuato hujus medicamenti usu consciaverunt.

Aqua
sine

o) l. c. p. 164.

p) *Abhandlung über versch. Giftarten*, Berlin
1787, p. 437.

Aqua pluribus hominibus diversa attulit damna-
nec quisquam, mortem sibi exinde adferri,
credidit.

Longo enim abhinc tempore, omni se-
curitate, nec detrimenti ac malorum agminis
ratione habita, foliis ac nucleis utebantur;
donec tandem *Dublini in Hibernia* Ao. 1728,
duarum foeminarum morte, quarum altera
circa drachmas X et scrupulos II. aquae vitae
cum aqua foliorum lauro - cerasi compositae,
pro medicamento cordiali fumens, praeter-
lapsa vix horae quadrante, de torminibus ven-
tris conquesta, et loquela prius amissa, intra ho-
rae spatium, absque vomitu, purgatione aut
convulsione extremum halitum exspiravit q).

Plenck

q) VATER l. c. p. 5.

Plenck r), hanc mulierem a gran. X. hujus aquae ingurgitatis vita privatam fuisse scribit, quae dosis vero, morbo vix excitando, ne dicam, morti maturanda suffecit; sive errori sive vitio typographicō id tribuendum sit, in medio relinquo.

Alia quaedam mulier, suo exemplo hujus aquae innocentiam probatura, duobus cochlearibus haustis, brevi post tempore animam efflavit. Alia, cochleari uno tantum sumto, vomitorio deinde in usum vocato, morti est crepta. Vir juvenis incautus pro ptisana aquam lauro-cerasi biberat, et non multo post, de dolore in regione ventriculi ante conquestus, vitam cum morte commutavit.

Krü-

Krünitz s) exemplum narrat, centurionem anglicum, spe haereditatis amplissimae adeundae deceptum, ope hujus aquae consanguineum, vita privasse. Mixturae, qua consanguineus, utebatur, aquam lauro cerasi, uti turpe propositum exequeretur, admiscuit, qua sumta, quadrante horae nondum praeterlapsa, maximis convulsionibus, trismo, ac ore spumante extrellum obiit diem.

Eadem ratione famosus *Dr. Price Londinensis*, hac aqua, cum turpissima fraus, qua homines argento emunxit, ex mercurio nempe aurum producere, male successisset, voluntariam sibi in Laboratorio concivit mortem t).

B 2

Rutty

s) l. c. p. 165.

t) *Gött. Mag. der Wissensch.* 3ter Fahrg. St. VI. 1783. p. 886.

Rutty u) exemplum proponit, puellam annorum XVIII. optima valetudine usam, duo cochlearia aquae destillatae simplicis suinsisse, horae dimidiae spatio huini prostratam, convulsionibus cruciatam et ore spumante, paulo post exspirasse.

SECTIO TERTIA.

Diversa Cl. Fontanae super lauro-cerasi foliis instituta experimenta.

Dr. Madden funestis his exemplis commotus, veneni hujus effectus comperiri constituit, quem in finem *Dublini* anno 1728 experimentera

*u) Phil. Transact. for the Year 1739. No. 452.
p. 63. GMELIN Geschichte der Pflanzengifte.
Nürnberg, 1777, p. 283.*

menta in brutis instituit. *Nicholts v)*, *Langrisch w)*, *Vater x)*, *Du Hamely*), *Rattray z)* et nuperrime Ill. *Fontana aa)* eum sequuti sunt.

Omnia, omnium allegare experimenta a proposito meo longe alienum esset, inde solummodo praecipua et hoc pertinentia breviter repetam; qui omnia scire cupit, supra allegata scripta adeat.

Fontana

v) *Phil. Transact. I. c.*

w) *Physical experiments upon bruds etc.* Lond.
1746.

x) L. c. ejusdem Progr. de ol. animal. efficacia
contr. hydroph. et venen. lauro cerasi 1744.

y) *Traité des Arbres et Arbustes T. I. p. 347.*

z) *London Chronicle 1781. p. 316.*

aa) *Phil. Transc. Vol. 70. p. 210. Abhandl.
über das Vieperngift, Kirschchlorbergift u. dgl.
Berlin 1787. p. 314.*

Fontana *bb)* cuniculo aliquot cochlearia parva aquae cum magna foliorum copia destillatæ praebuit, qui convulsionibus antea vexatus, vitam finivit. Destillabat folia, sine ullo aquae additamento in balneo arenæ, accepit inde fluidum odore ac sapore grato [vulgo spiritus rector dictum] in fundo vasis recipientis oleum coloratum et suaviter olens nactus est, sapore peramaro et acerbo. Fluidum adhuc bis destillavit, et ad fluidum ultimæ destillationis totidem partes salis marini addidit.

Tria cochlearia parva fluidi primæ destillationis cuniculos et mures porcellos mediae magnitudinis, intra quatuor minuta, duas columbas trium minitorum intervallo, spasmis correp-

correptas vita privarunt. Cochlear unum parvum fluidi secundae destillationis, mures porcellos illico, columbas et ranas gutt. IV. octo minutis necarunt.

Cochlear dimidium fluidi tertiae destillationis columbas paucis post momentis necavit; imo phlegma magna dosi adhibitum, columbas interfecit.

Olei 2 gutt. ingestae cuniculis statim et columbis gutt. 3. duobus minutis post mortem intulerunt. Testudo a gutt. 2. sex horis post exspiravit. Viperis gutt. X. et serpentibus gutt. V. mortem intulerunt.

Oleum hoc, nudatis muscularis, oculis ac cerebro variorum animalium instillatum letiferum.

Nervos

Nervos tangens, vim musculos contrahendi
admit. Ranam nonnullae gutt. immediate
cordi adplicatae, omni irritabilitate privarunt,
et effecerunt ut statim, qua nervi sese contra-
hendi pollut, vis periret. Oleum arteriae
jugulari injectum lethale fuit *cc).*

Olei duas drachmas sole siccavit ad dimi-
diae partis remanentiam, quae substantia flava,
suaveolens, acris, amara, resinae similis fuit.
Gr. 3. huius residui gutt. XX. inmixta aquae,
columbae ingurgitata, convulsionibus antea
tentatae mortem intulerunt.

Extracti ex foliis confecti gr. 50 non lethi-
fera erant. Eodem modo gutt. XX. olei em-
pyreumatici nil nisi vomitum cierunt. Unciae

3 fo-

3 foliorum recentium contusorum cani ingestorum mortem non attulerunt.

Complura possem allegare exempla, quibus sat liquet, hancine aquam esse pestiferam, sufficient autem haec pauca, ut mea, quae super hoc fluido institui pericula, offerendi copia fiat.

SECTIO QUARTA.

Experimenta, quae ipse super hoc fluido institui.

Ut rite mea instituerem experimenta, tribus, aquae lauro-cerafi speciebus diversis, quas brevi nunc recensebo, usus sum.

Primum ex una libra foliorum, quibus libras 2 aquae communis infudi, unam libram destillavi secundum praecepta Piderit *dd).*

Ex-

dd) Pharmacia rat, Cass, 791.

Experimentum I.

Feli septem hebdomades natae, huius aquae drachmas $1\frac{1}{2}$ dedi, qua dosi paululum stupefacta est; spatio decem minutorum dosis priorem repetii, vix aquam sumferat, cum illico procumberet animam aegre duceret, cor spastice moveretur ac convulsionibus corriperetur, quinque minutis post omnia medicamenta irritantia nil effecerunt, et post octo minuta animam exspiravit.

Experimentum II.

Columbae iuniori gtt. XL huius aquae sorbendas dedi, quae vomitum ciebant, quinque minutis praeterlapsis ei iterum gtt. XXV dedi, quae nil nisi tremorem excitabant, tribus minutis ei tertia vice propinavi gtt. XXV. statim atrocissimis correpta fuit convulsionibus et duabus post minutis animam exhalavit.

Expe-

Experimentum III.

Alii columbae gtt. XXX. simul ingurgitavi, quae intra tria minuta, convulsionibus ac difficulti respiratione subortis vitam, finivit.

Experimentum IV.

Iterum columbae gtt. 100, simul dedi, quae statim prostratae, vitam ademerunt.

Libram unam cum dimidia foliorum laurocerasi in partes minutissimas concidi, folia retortae absque aqua inieci, ac uncias VIII destil-lavi, coloratum tum pellucidum ac graveo-lens fluidum, cuius fere gtt. VI rubicantisimum petierant olei, in terram tandem mutati.

Quantam hoc fluidum vim pestiferam in brutis habuerit, quae nunc sequuntur experimenta docebunt.

Expe-

Experimentum V.

Gtt. XV. columbae datae nil nisi pedum impotentiam, respirationis difficultatem ac celeritatem effecerunt. Minutis quinque post, dosis prior repetita mortem convulsionibus concomitatam intulit.

Experimentum VI.

Felis iuniora drachma una cum dimidia, post V. minuta mortua est.

Experimentum VII.

Columbae ope clysteris gtt. LXX adplicavi, quo facto atrocissimis convulsionibus correpta, spastice respirans post VIII. minuta esse desiit.

Experimentum VIII.

Ranae, cui cervici nudatae adplicaveram, membra debilitabantur. Gtt. XV. ranae interne datae, vitam abstulerunt. Pisciculi paucis gtt.

gtt. moriuntur. Gtt. II. olei huius piscis ori illitae, eum statim necarunt.

Experimentum IX.

Columbae gtt. XL. simul per os ingessū, quae semi minuto collo retroverso vita excessit.

Experimentum X.

Feli iuniori musculos pectorales nudavi, nec sanguis fluxit, gtt. LX. huius aquae lin- teum illitum vulneri imposui, quo facto, magnum edidit clamorem, nec pedem figere potuit, quadrante horae praeterlapsa spasmis ad- ficebatur, molesta cedebat respiratio ac convul- sionum vicissitudines ita invicem se excipie- bant, ut singulis decem minutis illis vexaretur, rursusque liberaretur. Horae spatio in vulnus secunda vice XXX gtt. inieci, quo facto con- vulsionibus vehementissimis exagitata, post ho- ras IV collo retrorso, mortua est. Haec ex-

peri-

perimenta tantum abest quin *cl. Halle ee)* sententiam oleum hocce nimirum vulneribus adplicatum esse innocuum confirmant, quin potius infirment; sat patere ex eo videtur indolem venenatam negari nullo posse modo. Cum *Cl. Fontanae* experimentis tum meis convictus, eo fortiorem ac magis lethiferam hanc aquam habere vim, quo magis oleosis partibus praedita sit. Ut certissimus fierem, sequentein confeci aquam.

Recentium foliorum tribus libris duas aquae libras infudi, tum destillayi uncias VIII, aquam, cuius tanta copia erat, ut oleum adparere nequiret, rectificavi, quo facto deimum ponderosi, flavi ac graveolentis impetravi olei scrup. IV.

Expe-

Experimentum XI.

Huius aquae ab oleo liberatae ac graveo-
lentis 200 gtt. columbae propinavi simul, et nil
cepit detrimenti, hora dimidia praeterita, ean-
dem dosin repetii sine damno. Vixit postea
salva ac incolumis.

Experimentum XII.

Alii columbae gtt. 200 simul ingurgitatae
nil nocuerunt.

Experimentum XIII.

Feli drachmas $2\frac{1}{2}$ eiusdem aquae ingeri,
quae dosis illam defatigavit, sed nil praeterea
nocuit.

III. Moench ff) allegat exemplum iuvenem
unc. 8. aquae oleo privatae sine ullo damno
deglutiisse.

Haec

ff) Mat. Med.

Haec experimenta probant, aquam, quo maiorem partem olei contineat, eo quoque fortiorum esse, et vice versa, omnem effectum ab oleo pendere, nimiasque aquae doses effectu destitui, oleofis partibus privatas.

SECTIO QUINTA.

De veneni effectu.

Indolem venenatam ac pestiferam aquae lauro-cerasi neque sapore acuto praeditis partibus, neque extracto inesse, iam *Fontana* gg) multis abhinc annis confirmavit, id quod experimentum ubi oleum lauro-cerasi sole inspissatum (quod dosi gr. 3 necat) spiritu vini solutum iterumque aqua forma farinacea precipitatum odore et sapore acuto privatum,

inno-

innocuum suisse probat. Quanam in re vero
 virtus venenata foliorum lauro-cerasi consistat,
 ignotum plane esse *Fontana* *hh*) his ait verbis:
 „Wir wissen deinnach nach allen diesen Ver-
 suchen, ob sie gleich aufs äußerste verändert
 und vervielfältigt sind noch nicht, worin
 das Gift der Kirschchlorbeerblätter besteht.
 „Wir kennen den Mechanismus dieses Gifts
 noch nicht einmahl auf was für einen Theil
 es würkt, wenn es die Thiere tödtet.“

Ad haec, quae *Fontana* profert respondere
 contigit mihi esse tam felici. Quo venenata
 indoles consistat, statim docebo, quasnam au-
 tem in partes agat mortem adferens, sectione
 proxima fusius explanabo.

Prius-

Priusquam ad thesin, quo indoles venenata
consistat, proprius adcedam, quomodo veneni
huius efficacem substantiam revera adesse,
edoctus sim, enarrabo.

1. Animal, diris convulsionibus ab usu aquae
lauro-cerasi vexatum, spiritu salis ammoniaci
naribus applicato eoque etiam interne dato
faucibus mortis eruptum est; exinde sal alcali
aquam innoxiam reddere eiique virtutem ve-
nenatam demere ac venenum acidae indolis
esse, concludi.

2. Oleum inspissatum minima dosi, tam di-
rum fuit venenum, partes vero volatiles et ex-
tractum non venenatae indolis fuerunt.

3. Omnes Medici aqua lauro-cerasi ad san-
guinem nigrum emendandum usi, confirmant,
sanguinem usu hujus medicamenti brevi colo-
rem

rem suum mutare, tenuemque fieri, post venae
sectionem ex vena prorumpere, hancce virtu-
tam aquam possidere, nulla corporis aefluatio-
ne subsequente.

4. In omnibus animalibus aqua lauro-ce-
rasif imperfectis dissectisque sanguinem tenuissi-
mum in pulmonibus instar coloris cinnabaris
inveni. Substantia ipsa pulmonum pallido-ru-
bra fuit. Acidum quoddam huic aquae inesse
divinavi.

5. Propria, quae institui experimenta, quo-
rum pauca allegare liceat, alcali vegetabile ve-
nenatam indolem aquae adimere, me docue-
runt. Ex his omnibus ad acidum concludere
potui.

Experimentum XIV.

Gtt. 30. aquae lauro cerasi fine aqua destilatae, quae columbam statim vita privarunt, (Experim. V.) cum gr. XV. alcali vegetabilis aërati drachma una aquae soluti miscui, quam mixtionem columbae absque ullo danno ingessi.

Experimentum XV.

Feli, cui drachmas duas hujus veneni exhibueram iam convolutionibus inde vexatae, drachmas tres salis alcali aëratī aqua soluti statim dedi, nec mortem experta est.

Haecce experimenta satis probant, alcali vegetabili aërato, aquae lauro-cerasi vim suam venenatam eripi.

Sequentia adhuc feci pericula.

Expe-

Experimentum XVI.

Hepar sulphuris in aqua destillata solvi,
huic gtt. XX. aquae lauro-cerasi fortioris in-
stillavi et statim inde odor ovorum putrido-
rum similis ortus est.

Experimentum XVII.

Gtt. XX. Syrupi violarum gtt. XVI. aquae
destillatae dilutae, gtt. X aqua lauro-cerasi for-
tioris instillatis, in colorem subrubicundum mu-
tabantur, gtt. XX. vero eiusdem aquae adhuc in-
stillatae, colorem plane rubrum produxerunt.

Experimentum XVIII.

Gtt. XX. Tincturae Lacmus concentratae,
gtt. X. eiusdem aquae, statim colorem e rubra
albicantem assumerunt.

Omnibus his meis institutis experimentis
satis edocitus sum, venenum foliorum lauro-ce-
rasi

raſi acidum esse, quale vero determinare non-dum potui.

Ut id experirer, ſequentia institui experimenta, fed hunc in finem variae res chemicae necessariae erant, quibus deſtitutus Ill. Mönch praeceptor meus longe venerandus, ac de meis ſtudiis, in primis chemicis valde meritus, quae requirebantur, confeſſit ſequē praeſente ut inſtitucrem experimenta haud indignatus eſt.

Hunc in finem duabus diverſis aquis uſus ſum :

Nro. I. Ea, quae ex tribus libris foliorum cum duabus libris aquae communis deſtillata ac reſtificata oleo tamen privata, non tethifera ac doſi gtt. 200 columbae ingesta innocua erat.

Nro. II. Ea denique, quam a libra $1\frac{1}{2}$ nulla admixta aqua comuni, deſtillaveram.

Expre-

Experimentum XIX.

Gtt. 2. aquae Nro. I. cum semiuncia aquae destillatae commiscui, dein gtt. 10. terrae ponderosae ex acido nitri destillatae aqua solutae instillavi, nec aqua turbida facta est, nec quicquam sese praecipitavit.

Experimentum XX.

Par fuit ratio, cum terram ponderosam acido salis solutam affunderem.

Experimentum XXI.

Nec dissimilis ratio, cum terram ponderosam aceto destillato solverem.

Experimentum XXII.

Periculorum aquae Nr. II. factorum eadem fuit ratio, cum salis acido, destillato aceto, nitri crystallisata ac aqua soluta terra ponderosa.

Expe-

Experimentum XXIII.

Solutio calcis concentrata in acido salis
communis aequa cum aqua Nro. I et II com-
mixta, nil praecipitavit.

Experimentum XXIV.

Nec aqua calcis vivae aquae Nro. I. et
II. admixta quidquam mutavit.

Experimentum XXV.

Purissima argenti solutio aquae Nro. I. in-
stillata nil mutavit, eadem autem solutio
aqua Nro. II. flosculos admixta fuscos praeci-
pitavit.

Experimentum XXVI.

Saccharum saturni aqua destillata simplici se-
lutum, in aquis Nro. I et II. nil commutavit.

Id acidum, acido aceti analogum esse experimen-
tum hoc corroboratur.

Experimentum XXVII.

Argentum vivum acido nitri in calore solu-
tum, aqua Nro. I. admixta, flosculos fuscos
praecipitavit, non autem eadem copia, quam
in argenti vivi solutione, aqua tamen Nro. I.
argenti vivi solutione haud immutata.

Experimentum XXVIII.

Argentum vivum acido nitri ope caloris fo-
latum aquas Nro. I et II non mutavit.

Experimentum XXIX.

Acidum lapidis ponderosi nondum praeci-
pitatum, in aquis Nro. I et II nil immutavit.

Expe-

Experimentum XXX.

Acidum molybdaenae, aquae Nro. I infusum, nullam mutationem adtulit, huic autem Nro. II. additum, dierum trium spatio granulatum fuscumque praecipitatum est.

Experimentum XXXI.

Denique gr. 5. purissimi aërati crystallisati vegetabilis alcali in drachmis tribus aquae Nro II. solvi, et vase vitreo ad siccitatem usque leniter evaporavi, residuo pondere gr. 7 colore nigricante; gr. 7 huius residui salis sicci, drachmas 3 spiritus vini rectificatissimi infudi, qui colore subflavidum induit; deinde spiritum vini ab eo quod nondum erat solutum, decandavi, eumque sensim sensimque ad siccitatem usque evaporavi, et residuum sal spiritu vini ante solutum pondere erat gr. 3. Quod in spiritu
vini

vini solvi non poterat, quoque evaporavi,
pondere gr. 3 $\frac{1}{2}$ inde accepto.

Ex omnibus his experimentis prono veluti
fluit alveo:

1) Aquam lauro - cerasi, quo magis concen-
tratam, eo maiorem quoque vim, oleum vero
vehementissimam exferere.

2. Colorem tincturae lacmus in rubrum
mutat, hepatic Sulphuris destruit, terrae autem
ponderosae, calcareae ac saturni acetati sub-
stantia incolumi salvaque.

3) Acidi praesentiam et rubor tincturae
lacinus, et hepatis sulphuris decompositio,
praecipitatio autem et color niger solutionis
argenti in acido nitri, oleum formatum adesse,
indicant, quo sit, ut calx argenti phlogistice-
tur,

tur, sive oxygen calci argenti eripiatur, ar-
argentum colore nigro praecipitetur ac in for-
mam metallicam abeat.

3) Veneni effectum acido contineri, sequi-
tur inde, aquam sale alcali aërato mixtam in-
dolem suam venenatam perdere.

5) Acidum acetii adesse inde patet:

a) Quia saturnum acetio solutum, terra pon-
derosa acetio soluta et calx non praecipitantur.

b) Quod sal sale alcali vegetabilis crystallisati
regeneratum, spiritu vini rectificatissimo sol-
vitur.

Summus gradus dephlogisticationis "acido-
rum vegetabilium, vel saturatio perfecta aci-
dorum

dorum vegetabilium cum oxygen, semper acidum aceti reddit, quod hic praesens et substantia efficiens est.

Cum nobis vegetabilium acidorum virtutes non nisi ex aceto cognitae sint, ac acidum hoc hunc exserat effectum, huic quoque acetum acidum insit, aceto igitur vis haec adscribi debet, aceti acidum vegetabile dephlogisticatum esse, cuius qualitates adhuc nos latent, coniicio.

His ductus rationibus, pro acido dephlogisticato habui.

a) Sanguis animalium hoc acido imperfectorum rubicundiorem induit colorem.

b) Hic rubor in corpore oritur, cum aëris in sanguinem nullum effectum nondum edere potuit

potuit, et adeo brevi tempore, quo acidum
hanc mutationem non efficere valet.

Sanguis venarum rubicundior sit, si aëri
expositus est, qui rubor ex aëris dephlogisticati
in atmosphaera contenta parte, originem habet.

In aëre dephlogisticato sanguinis nigredo
semper abit in colorem rubicundum. Sanguis
arteriarum colore rubicundiori sanguine vena-
rum gaudet, quia in pulmonibus aëri atmos-
phaericō imprægnatur et principio acidi aëris
dephlogisticati rubrum fit.

Amygdalæ amarae *iiij*) cerasorum, persico-
rum folia, hanc, quam in lauroceraso deprehen-
dimus, tam efficacem materiam, continent.

SECTIO

iiij) LEONHARDI D. de amygd. Lips. 1776.

SECTIO SEXTA.

De modo, quo venenum nostrum agit.

Per nervos vim suam venenatam haud propagare iam *Fontana* demonstravit, id quod ex mutationibus, quibus sanguis obnoxius erat, sequitur.

Ex meis aliorumque experimentis haec sponte fluunt: Cunctorum brutorum lauro-cerasi aqua necatorum ac dein dissectorum sanguinem deprehendi valde dissolutum, irritabilitate plane pessumdata, cordisque qua pollet sese contrahendi vi, et acu cum excitare conarer, cessante. Porro quaedam guttulae olei lauro-cerasi imniediate ranae cordi adplicatae efficiebant, ut cor illico sese contrahere desineret, venenum praepriam fibras muscularces

cor-

corripere, irritabilitatem ac intensitatem animalis ac vegetabilis vitae praecipuam vim illico solvere, inde sequitur. His qualitatibus igitur gaudet venenum. Minimis dosibus irritabilitatis imminuenda, maioribus hebetanda, maximis vero statim penitus pessum dandae vi pollet.

Nunc paucis erit exponendum quomodo vulneribus, s. oculis, s. clysmatis instar applicatum mortem afferat.

Compertum est totum corpus animale vasis resorbentibus ubique esse instructum, itaque subtilissimum illud acidi vegetabilis dephlogisticati venenum, s. per os, s. ope clysteris, s. nudatis. musculis, s. oculis, qualicunque deummodo, corpori adplicetur, vasis resor-

ben-

bentibus reforberi, inde cordi, totique tandem sanguinis massae communicari.

Sanguis liquidior fit, circulatio sanguinis promovetur, magno impulsu ad cor vehitur, cor quidem initio citius se contrahit, (unde atrocissimae palpitationes) quae per sanguinem dilutum promota cordis contractio mox minuitur, irritabilitas adparenter aucta cito remittit, cor tandem sese contrahendi vi destituitur, ut ne quidem ullum medicamentum irritans cordis motum revocare valeat.

Jam vero his probe pensitatis, modus, quo agit venenum, quasque potissimum in partes agat, mortem adferens, facile patebunt.

SECTIO SEPTIMA.

De antidoto.

Ex omnibus, quae in brutis institui experientis, credo, adparebit, veneni essentiam acidum esse, quod sale alcali mixtum brutisque ingurgitatum, innocuum fuit. Ex sale alcali acido coniuncto sal medium innoxium fit, quod venenum inefficax reddit. Jure igitur, sal alcali vegetabile pro optimo antidoto, ac involventibus medicaminibus olim contra laurocerasi aquam absorptam in usum vocatis, facile carere nos posse, contendeo.

SECTIO

SECTIO OCTAVA.

De lauro cerasi aquae usu medico.

Quantum nimia lauro-cerasi aqua noxae adfert, quanta, eaque vehementissima actione, corpus exercet venenata ex foliis nulla adposita aqua communi, destillatae lauro-cerasi aquae oleique in doles, tanta quoque rite praeparatae iusta que dosi ac cauta manu datae aquae utilitas visque medica kk). A gtt. 20 — 40 — 60 exhiberi potest. Thilenius ll) a gtt. 30 — 60 — 80 gradatim ter vel quater in die, ac robustioribus 60 gtt. simul maximo cum fructu exhibuit.

D 2

aci-

kk) Vide PIDERIT praecepta in Pharm. rat. Cali.

1791, 115.

ll) Medicinische Beobachtungen, p. 195.

In accumulatione sanguinis atrabilaris drach-
mae 2 huius aquae clysteribus admisceri
possunt.

Et gratus sapor lauro-cerasi aquam com-
mendat, et eius cum omnibus medicamentis
concordia. Agit absque omni irritamento et
exaestuatione his dosibus data, quos etiam ceu-
acidum vegetabile effectus producere potest.
In ventriculum sensibilitate ac irritabilitate
gaudentem, ingesta aqua nec naturales nec cri-
ticas excretiones retinet, et, iis in casibus,
quibus morbi constitutio usum salium, sapo-
num aliorumque medicamentorum prohibet,
adhiberi potest *mm).* Maximus ex nostrae
aqua*e*

mm) THILENIUS l. e.

aquae usu redundat fructus in hypochondriacos hystericas, melancholicos, maniacos, in sanguinis cumulationes, ab haemorrhoidibus obstrutis ortas ac menstruo fluxu oppressas mulierculas nn).

Nec usus latet in hepatis ac lienis obstructionibus, in rheumatismo et asthmate ubi sanguis nimis spissus erat Bagilv.^{oo)} commendavit, nec nona in phthisi. In phthisi et syphilitide Linn^{pp)}. Infuso foliorum atrocissimas obstrukciones hepatis CAMERON ^{qq)} et anginam

mem-

nn) MÖNCH mat. med.

oo) Pract. Eff. on medical subjects. p. 37.

pp) Mat. med. Edit. 2da. p. 143.

qq) KRÜNITZ l. c. p. 175.

membranaceam et inflammatoriam *Plenk* rr)
 sanaverunt. *Vogel* ss) interne et externe ad-
 hibuit ad tumores sanandos. Cl. Schmidt
Archiater Principis Schaumb. aqua nostra se-
 cundo eventu variis usum fuisse casibus mihi
 narravit. *Maniacis*, ex quorum venis instar
 atramenti sanguis ob densitatem aegre missus,
 ter quater a gtt. 40—45 in die propinavit,
 quo factum, ut quatuordecim dierum interval-
 lo, sanguis colore instar cinnabaris erumpente,
 pristinae sanitati restituerentur. *Foeminae*
morro hysterico vexatae, quatuor antea unciis
nigri sanguinis missis, per quatuordecim dies

ter

rr) Toxicologie, p. 103.

ss) Chirurg. Wahrn. Samml. I. p. 48.

ter in die 30 gtt. aquae propinavit, quo factum est, ut menstruis redeuntibus, convalesceret.

Thilenius *tt)* lauro. cerasi aquam cum tartaro solubili tartarisato coniunctam aegrotantibus propinavit. Jam vero, cum medicaminis hujus efficiens causa sit acidum, ac paucissimi Pharmacopoei tartarum tartarisatum rite saturent, indeque salis alcali residuum acido coniungatur, quo efficacia omnis perire potest, laurocerasi aquam cum tartaro solubili non comiscendam esse, existimo.

Coronidis instar *Thilenii* *uu)* ipsissima verba adponam. „Wie oft, ait, schwarzgal-
„, ligter

tt) l. c. p. 196.

uu) l. c. p. 193.

„ ligter Stoff schwarzes glebrichtes durch die
„ Adern schleichendes, beim Erkalten auf dem
„ sich als wasserlose Theermasse zeigendes
„ Blut, an der Hypochondrie und Hysterie
„ den größten Theil haben, wie oft hievon
„ der Uebergang in die schwarze Melancholie
„ sich zuträgt weis ieder Arzt. Dieses schwer-
„ flüssige, die Gefäße belästigende, die Seele
„ trübende, seines wäsrigen Vehikels beraub-
„ tes Blut aufzulösen, zu verdünnen; wieder
„ in gesunde Mischung zu bringen, ist nach
„ meinen hundertfältigen Erfahrungen kein
„ besseres Mittel in der ganzen mir bekannten
„ Materia medica als das *Kirschlorbeer-Wasser*.
„ Es wirket eben so gut, so sicher als China
„ die Wechselseiter, Merkurius die Lustseuche
„ heilt.“

SECTIO.

SECTIO NONA.

Haec satis dicta sunt, pro corroboranda
mea sententia, aquam laurocerasi, pro diversa
praeparandi ratione teterimum ac dirissimum
esse virus, aquam inde destillatam vero certis
casibus, iusta dosi datam, medicamen esse salu-
berrimum. Probe de usu eius noxio ac ma-
xime pestifero cogitanti, ac pessimum, ad
quotidianum usum adhibitum istum potum
omnino esse eliminandum, omni iure videtur.

Quis enim re venenata tanquam cupidiis
fruatur, cum vis momentumque, quod anni
tempestates, clima in hanc arborem habeant,
nobis nondum sat cognitum sit atque per-
spectum?

Num foliis, tempestatibus et regionibus
diversis, maior olei pestiferi insit vis largiorque

copia

copia, haec adhuc abstrusa et interiori sunt
clausa sacrario. Forsan tempus dabitur, quo,
quae tenebris involuta adhuc sunt, revelata
videamus.

THESES.

1.

*Evacuantia in omnibus febrium speciebus
omni tempore pro indicatione locum habent.*

2.

*Non datur certum signum inter pleuritidem
et peripneumoniam.*

3.

Diarrhoea est morbus spasmodicus.

4.

*Mercurius gummosus PLENKII ex usu me-
dicorum relegari potest.*

5. *Effi-*

68

5.

*Efficacia emeticorum minime in sola prima-
rum viarum evacuatione consistit.*

6.

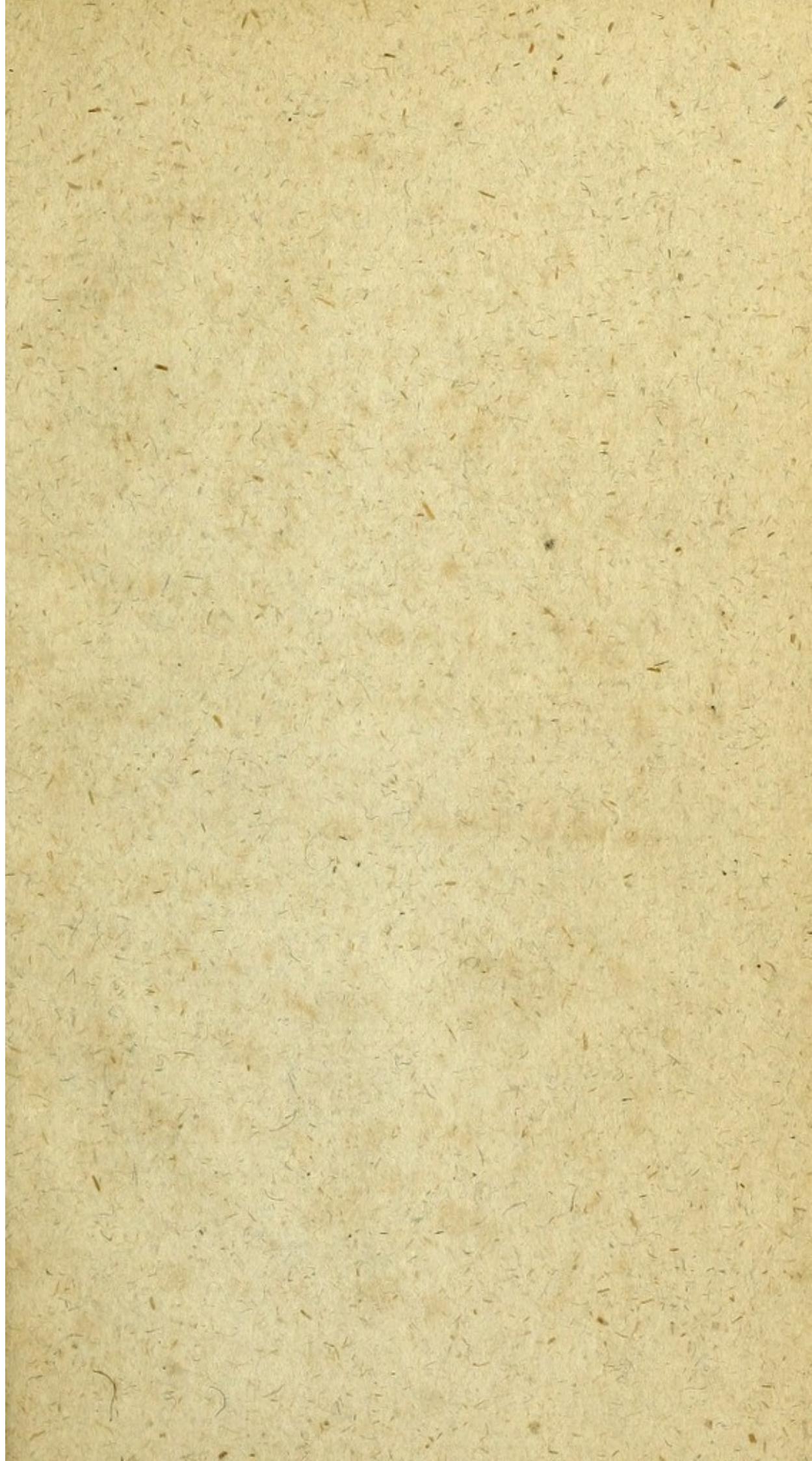
*Deligatio funiculi umbilicalis non semper
necessaria.*

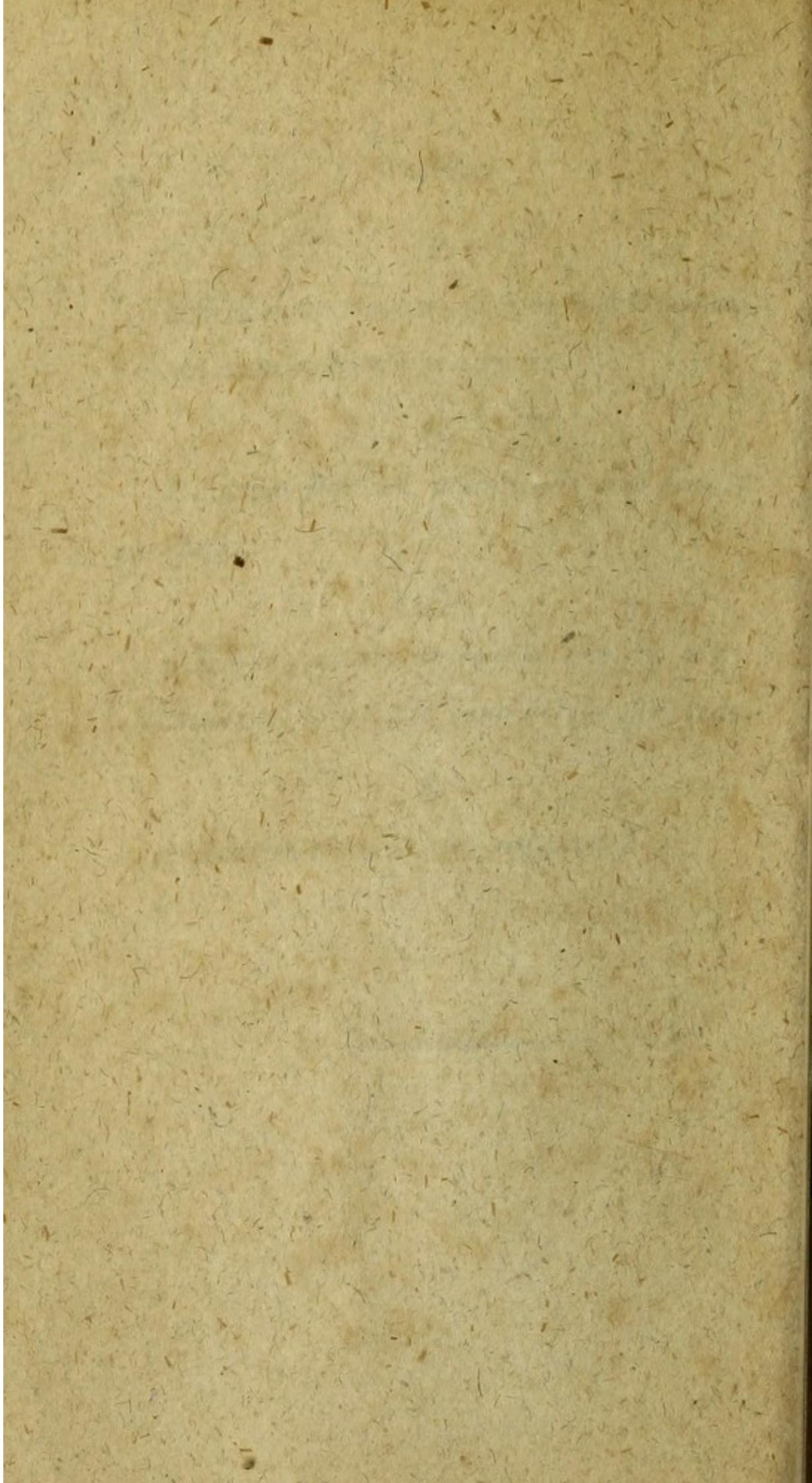
7.

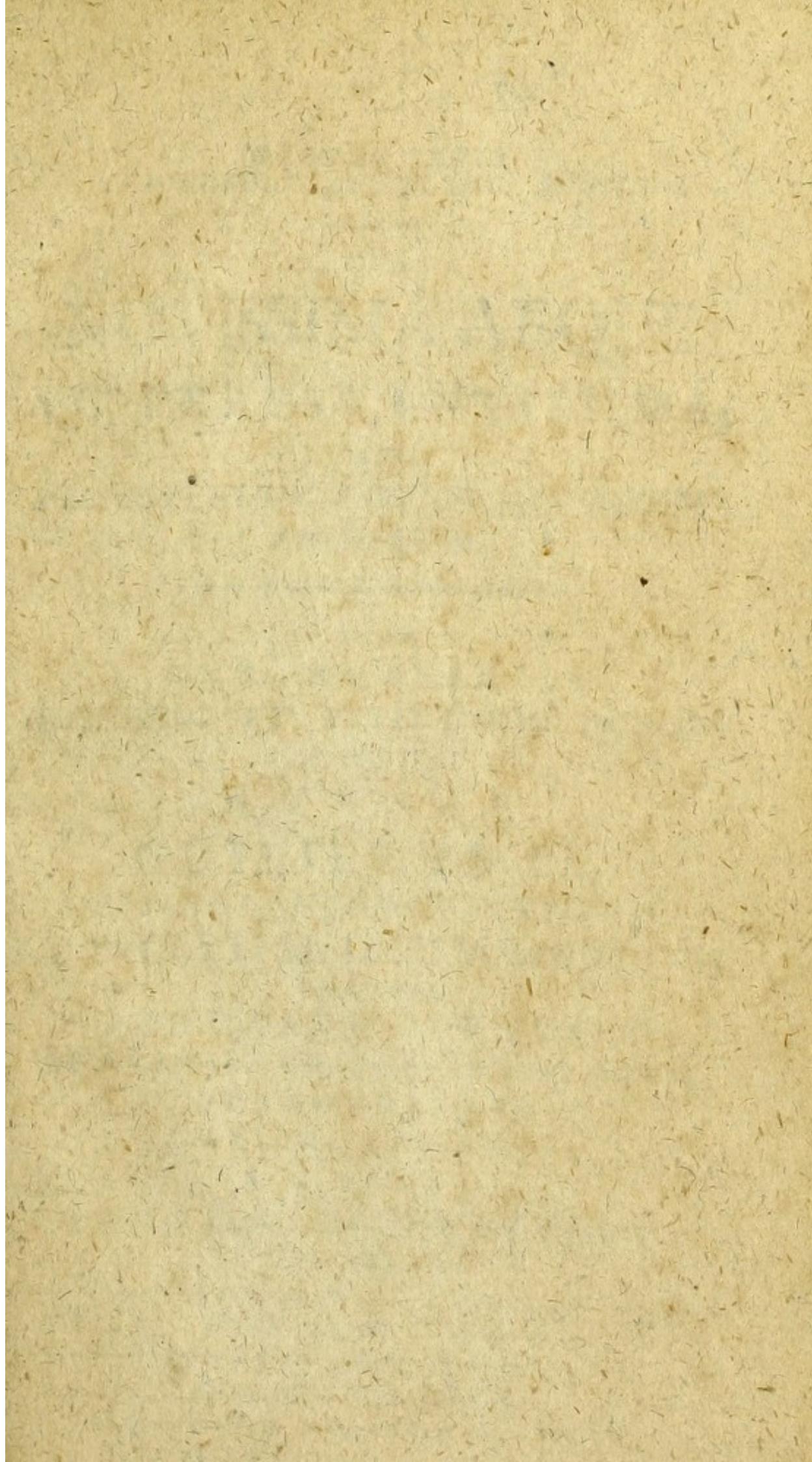
*Sulphuris aurati antimonii tertiam pree-
cipitationem praescribi haud necesse esse credo.*

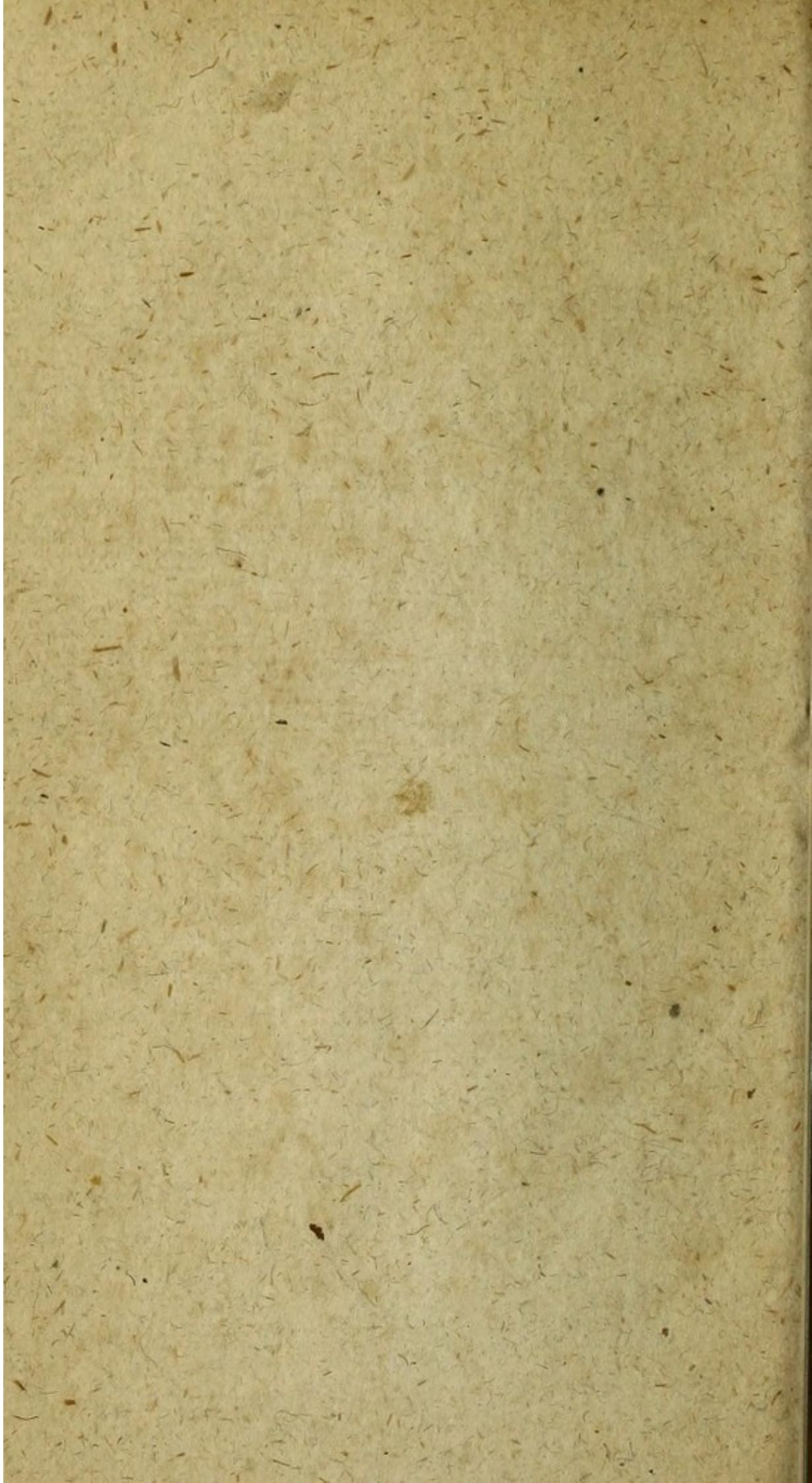
8.

Mercurius vivus in ileo nil prodest.

6.
DISSERTATIO
INAUGURALIS OBSTETRICO - MÉDICA.

DE
NOVISSIMA AEQUE
AC PRAESTANTISSIMA,
AD
PROMOVENDUM PARTUM NATURALEM,
ENCHEIRESI.

QUAM
SUB AUSPICIIS
SERENISSIMI ET POTENTISSIMI PRINCIPIS
AC DOMINI
DOMINI
GUILIELMI IX.
HESSIAE LANDGRAVII REL. RES.
ET INCLYTI MEDICORUM ORDINIS
CONSENSU
PROGRADU DOCTORIS
MEDICINAE, CHIRURGIAE AC ARTIS
OBSTETRICIAE
publice defendet
Auctor
Carolus Ludovicus Philippus Schehmel
Rintelensis.

Die Octobr. A. A. C. d^o c^o cclxxxii.

MARBURGI HASSORUM,
TYPIS NOVAE TYPOGRAPH. ACADEM.

10
MOLYNEUX
WILLIAM
HARVEY
EDWARD
CLARK
DODD
QUILLIPE
KELLY
DOUGLASS
CRAVEN
HARVEY
CLARK
DODD
QUILLIPE
KELLY
DOUGLASS

11
Jennings, United States Post Master

12
1818

13
1818

14
1818

V I R O
ILLUSTRI CELEBERRIMO
D O M I N O
GEORGIO GUILIELMO
STEIN,

*Med. Dr., Med. Chir. ac Artis obstetr. P. P. O.
nec non Potent. Hassiae Landgravio a Consiliis
aulicis et Direct. Coll. Med. quod Cassellis
et Marb. floret. reliqua.*

Praeceptoris suo omni pietatis studio
proseguendo
Hafce studiorum primitias ea,
qua par est referentia

D. D.

A U C T O R.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

INTROITUS.

Erunt forsan, qui omnia conamina, quibus
in partus naturalis accelerationem tendimus,
supervacua esse credunt; dicentes: Estne partus
naturalis is, qui a natura ipsa sine artis admini-
culo et in brevi temporis spatio perficitur? estne
corpus muliebre a natura illis viribus constitu-
tum, quae foetum maturum in lucem edere
sufficiunt? ad quid nunc omnia consilia ad
partum naturalem promovendum? — Utique
sibi relicta natura partum absolvet. Foemina
nimirum talibus praedita est viribus, quae ex
utero possunt expellere foetum, si tantum na-
turali situ gaudet, occipite praevio facieque in

ex-

excavatione ossis sacri locata naturalesque viae,
foetui pereundae satis ampliae et ad eius partes
conveniente proportione sunt instructae. Et
has vires iam proponam.

SECTIO PRIMA.

*Natura quidem sibi sufficit, at artis admini-
cula non sunt spernenda.*

§. I.

Uterus gravidus, ad decimi lunaris mensis
finem, summo gradu expansus, incipit se con-
trahere onereque, per quadraginta hebdomades
portato, se liberare conatur. Quae causa pro-
xima vis uteri sese contrahendi sit, utrum sola
contractilitas omni telae cellulofae communis?
an vasa vteri sanguifera, statu non gravo
nales anguinias formantia, tempore autem gra-
viditatis pedetentim in rectilineas extensa et in-
stante

stante partu ad maximum extensionis gradum
perventa in pristinum nunc statum se restituere
studeant? quod nonnulli e. g. Cl. Hagen a)
credunt; an vis utero propria insit, ab omnibus
corporis humani viribus huiusque notis diversa?
ut Cl. Blumenbach b) contendit, eamque
vitam propriam appellat; an denique hae con-
tractiones a fibris muscularibus a Cel. Reu-
schio c), Ill. Hallero d) et aliis praecipue
in utero gravido visis, et quod mihi a vero
non abhorrire videtur, dependeat est: hoc loco

non

a] *Versuch eines neuen Lehrgebäudes der prakt.
Geburtshilfe etc. Berlin und Stetin 1781°.*
1. Th. S. 38. 39.

b] *Institutiones physiol. Goett. 1787. Sect. IV.*
P. 35. §. 47.

c] *Advers. anat. Dec. II. anno 1717. et Dec.*
III. Tab. 3. fig. 1. etc.

d] *Primae lin. Phys. edit. Wrisbergii §. 842.*

non inquiram. Scire nobis sufficiat, tempore
partus uterum se contrahere et hisce contractio-
nibus (vulgo dolores *Weben*, sed, vt infra
ostendam perperam dicti) versus suum orificium,
foetus ibi exitum quaerens, premi. Viae, scilicet
foetui legenda, successive sic aperiuntur.
Ovi membrana, uteri orificium intrantes ves-
culamque liquore amnii impletam, quovis sub
dolore magis magisque intumescentem, forman-
tes, illud hoc modo mechanice quasi sensim di-
ducunt. In parietibus vaginae locatae glandu-
lae mucosae, ad partes lubricandas magnam
excernunt muci copiam. Vesica supra memo-
rata, tandem rumpens liquoremque transmit-
tens, suum quoque ad partium lubricationem
confert. Caput descendens vaginae rugas ex-
aequans, eam sitis amplificat. Nodus diaphrag-
matis et abdominalium musculorum inferiora
versus spiritusque compressus, vteri actiones
valde

valde adjuvant. Viribus his expellentibus singulares adhuc capitis exeuntis versationes, sunt addendae, quibus deficientibus aut nunquam sola natura partum absolveret aut non sine foeminarum genitalium dilaceratione. Capitis enim diameter major in minorem pelvis aperturae superioris diametrum ingrediens nunquam transiret, nisi vel maior capitis diameter in plures medios et minores expediretur, vel expelvis minori diametro in obliquum deventeri diametrum collocaretur. Vel enim hac vel illa ratione, usque ad aperturam pelvis infimam, caput, occipite praevio, descendit; hic, affixo, ossium pubis arcu, occipite, semicirculo facie anteriora versus rotat. — Hae sunt mechanicae, mulieri, a creatore datae vires, suae simile gignere. Saepe autem languidae inertesque sunt; et etiamsi satis validae sint, quidni arti, partum, a natura quoque tandem absolutum, si modo potest, accelerare concedamus?

§. II.

§. II.

Non vilipendenda etiam esse artis subsidia,
probant multifaria ab omni aevo artis peritorum
conamina, plus minusve mox utilia, mox in-
utilia, quin quandoque nociva. Praeter partu-
rientium situm in lecto vel vulgari vel hoc scopo
instructo, vel in sella obstetricia, ex quibus tan-
tummodo praestantissimae ab Ill. Steinio in-
ventae et descriptae *) mentionem facio; qua-
et parturiens toto potest inniti corpore et eius
mutata, quovis partus stadio conveniente posi-
tione, foetui levamus exitum partumque reddi-
mus faciliorem. His exceptis, ad inveniendas
etiam encheires, tam partum promovendi
quam foeminarum partium genitalium parcendi
gratia, studerunt. Omnes autem quas in hoc

labore

*) Kurze Beschreibung eines neuen Geburtsstuhls
und Betts etc. mit K. Cassel 1772.

labore navarunt operas, non easdem esse nec
pretii nec commodi nec usus, ex sequentibus,
elucet.

§. III.

Cel. Smellie *) vaginam, peculiari en-
cheirèsi, dilatare suadet, verba eius ita se ha-
bent: „Lorifice de la matrice et celui du vagin
„s'ouvrent pour l'ordinaire avec beaucoup plus
„de peine dans les premières couches que dans
„les suivantes, particulièrement encore lorsque
„les femmes sont parvenues à l'âge de trente
„ans ou davantage. En ce cas, il faut dilater
„doucement l'orifice externe à chaque douleur;
„pour cet effet on y insinuera ses doigts en
„for-

*) Traité de la Théorie et Pratique des Accou-
chemens etc. Ed. Preville, a Paris 1754. 8vo
P. 232. 233.

„ forme de cône, et on les tournera tout autour
„ afin de dilater les parties doucement et pas
„ degrés; lorsque l'on a introduit toute la main
„ dans le vagin, il est quelquefois à propos de
„ glisser les doigts, et la main à plat entre la
„ tête et l'orifice interne, parce que quand on
„ n'a point en cette précaution assez à tems,
„ l'orifice de la matrice est souvent poussée de-
„ vant la tête, (particulièrement la portion voi-
„ sine du pubis) même au travers de l'orifice
„ externe; ou si la tête passe l'orifice de la ma-
„ trice, elle pousse les parties à l'orifice externe,
„ et met par ce moyen le périnée en danger
„ d'en être déchiré etc.“ At si dicendum, quod
res est, encheiresis haec inutilis non solum,
quin est noxia; caput enim descendens vagi-
nam egregie dilatat eiusque rugae ita sunt in-
structae, ut a tergo, versus ostium vaginac ex-
ternum, exaequarentur. Manum autem caput
inter

inter et vaginam immittere valde perniciosum est, nam spatium minuens, capitis transitum retardans, partium genitalium rupturam accelerat. — Idem alio loco *) et quidem consilio longe salubriori, ad perinaci dilacerationem praecavandam, exitui capitis per palmae manus applicationem resistere, primus proponit. Haec sunt verba: „L'opérateur doit appuyer, avec „la paume de la main contre le périnée afin „que la tête soit soutenue dans son passage, „jusqu'à ce que l'orifice externe soit suffisamment dilaté, et afin que l'Accouchement se „fasse sans déchirer le frein ni les parties qui „se trouvent entre celui-ci et l'anus; d'autant „plus qu'elles sont alors très émincées.“ Haec methodus, ad vim capitis in perinacum immitten-

nuen-

*) Observations sur les Accouchemens. Trad.
par M. de Preville, od. 8. Tom. III. p. 30.

tuendam eiusque rupturam praecavendam est
omnium optima.

§. IV.

Cl. Roederer *) sequens dat consilium:

„Quoniam enim foetus axin pelvis sequitur,
„versus anum tendit. Dum vero vaginalis
„peragrat, successive parietem eius posterio-
„rem, intestinum rectum, anum et perinaeum
„versus os sacrum reprimit, quam repressione
„nem atque orificii vaginalis dilatationem ob-
„stetricans sequentibus juvat. — Pinguedine
„quadam, butyro, oleo amygdalarum dulci et
„f. vaginalem atque labia saepius inungere pot-
„est, ut consuetudini satisfaciat, atque forsitan
„fibras paulo magis relaxet. — Ad utrumque

„ori-

*) Elementa artis obstetriciae edit. Wrisbergii
Goettingae 1766. 8. p. 138. §. 311.

,, orificii vaginalis latus, prope perinaeum,
,, utriusque manus indicem et medium digitum
,, collocat. Sub quovis ingruente dolore digi-
,, tis his perinaeum versus os sacrum premit,
,, atque infra caput ducit; qua ratione capiti
,, porta (non dubito) ita panditur, ut absque
,, impedimento et perinaei noxa excidat. —

Credat Iudaetus apella, non ego. Inutile enim
hoc consilium imo pessimum esse facile patet
consideranti; perinacum quippe solo capitis vo-
lumine ita distenditur, ut dilacerationi proximum
sit, quin quandoque rumpat; jam vero si ca-
pitis volumen, quatuor adhuc digitorum vo-
lumine augetur, quis neget, dilacerationem,
ineluctabili fato, non posse non esse inevita-
bilem.

Cl, Baudelocques *), encheireses a
 Smellie et Roederero descriptas, aliquantum
 commutatione, consociat; silentibus
 enim doloribus, duobus digitis vaginae immis-
 sis, perinaeum capite expansum reprimit, in-
 gruentibus autem palma manus perinaco affixa,
 resistit. Sie se haben verba: „Wenn der Kopf
 „des Kindes auf die äußern Geburtstheile zu
 „würken anfängt, so muss man sie auf eine
 „solche Art vorbereiten, dass sie in den letzten
 „Augenblick der Geburt keinen Schaden leiden.
 „Außer fettigen Materien z. B. Butter, womit
 „man diese Theile oft gelinde einreibt, bringt
 „man zween Finger in den Eingang der
 „Scheide; um sie dadurch, dass man diese
 „Finger entweder nach und nach nach ver-
 schie-

*) Anleitung zur Entbindungskunst, B. I. aus
 dem Franz. von Meckel. Leipzig. 1891. p. 427.

„ schiedenen Richtungen auseinander dehnt,
 „ oder niederwärts nach dem Mittelfleische zu
 „ drückt, unvermerkt eben so, wie die äußere
 „ Schaam, zu erweitern. Dieses Verfahren hat
 „ jedoch nur alsdenn statt, wenn die Wehen
 „ aussetzen: denn während derselben drückt
 „ man das mehr oder weniger ausgedehnte
 „ Mittelfleisch mit der einen flachen Hand nach
 „ dem Becken zu, um dadurch, dass man den
 „ Kopf des Kindes nicht zu schnell aus der
 „ Schaam heraustreten lässt, das Zerreissen des
 „ Mittelfleisches zu verhüten.“ Perinaei re-
 tropressionem tempore etiam dolorum interca-
 lari, damnosam esse, quis negabit? non prius
 enim convenit usque dum perinaeum dolorum
 remissione distensum et durum manet, tunc
 autem quavis per interiora partium applicata
 vis eius rupturam quam maxime accelerat.

§. V.

Conservandi perinaeum causa, Cl. Plenk *), illud, pulvilli lintei ope, anum versus super caput retroprimere jubet. Ita sonant verba: „Sobald der Geburtshelfer beobachtet, dass der Kopf des Kindes schon anfange, auf das Mittelfleisch herab, und dieses vorwärts zu drücken: so soll er unter jeder Wehe mit einemleinwandenen, mit Fette bestrichenen Bausch das Mittelfleisch vom Kopfe des Kindes etwas rückwärts drücken, bis die Wehen den Kopf des Kindes aus der Scham gedrückt haben.“ — Hanc etiam methodum, Steidele **) eisdem fere verbis, suadet: „Sobald

„die

*) *Anfangsgründe der Geburtshülfe*, Wien 1768. I. Th. p. 95.

**) *Unterricht für Hebammen*, Wien 1774, S. 104.

„ die Hebamme merkt, dass der Kopf schon auf
 „ das Mittelfleisch dringt, solches vorwärts
 „ drückt, und die Schaam erweitert, so soll
 „ sie unter dem Wehen mit einem Leinwand-
 „ pausch, der mit Butter oder Schmalz be-
 „ schmiert ist, das Mittelfleisch halten, und
 „ solches dem durchbrechenden Kopf entgegen
 „ und nach rückwärts drücken.“ — Hocce
 consilium, Ill. a Mohrenheim, libro suo
 practioso anno praeterito edito *), iterum de-
 dit, dicens: „ In dem Augenblick der Geburt
 „ selbst muss die Hebamme mit einem feinen
 „ trocknen Lappen, das Mittelfleisch über den
 „ zwischen den Schaamlippen heraus dringenden
 „ Kindestheil, und gegen das Steisbein zurück-
 „ schieben, damit solches den Durchgang des

*) Abhandlung über die Entbindungskunst. Pe-
tersburg 1791. S. 78.

„Kindes nicht aufhalte, und von demselben
„nicht zerrissen werde.“ In nota hoc loco
addita frustum lintei non pinguedine illitum
esse debere, contendit. Hanc encheiresin quo-
que esse damnosam, primus demonstrat intuitus,
plus enim ad perinaei rupturam quam eius con-
servationem confort.

§. VI.

Quare si omnes hactenus expositas encheire-
ses consideramus, res eo redit, quod altera prae-
altera semper sit deterior, omnesque non nisi
in ultimo parturitionis stadio (non dicam con-
veniant) applicari possint. Qui enim ut Roe-
dererus, deterrimae illius encheires eos facile
pinceps, per interiora partium hanc retropres-
sionem perinaei moliuntur, magis omnino ta-
xandi sunt, quam qui idem per exteriora par-
tium efficere conantur: et inter hos magis ite-

rum

rum culpandi sunt, qui encheires in illam Smel-
lianam simplicissimam et maxime naturalam, id
est: absque omni interpositio linteo in eo cor-
rigere studuerunt, ut linteum interponerent
manu partibusque. Nam actio in studio illo
retropressionis perinaei semper nociva, ob fric-
tionem maiorem, maior semper erit interposito
illo linteo laudato, quam si manus simplici, oleo
insuper illita, perficeretur.

§. VII.

Sed audiamus adhuc Cl. Hinze *) dicente

„Sobald der Kopf auf die gesprengte Blase
 „nachruckt, so muss die Hebamme dahin sehen,
 „dass die Geburtscheile geschont werden. Dies
 „bes

*) Versuch eines systematischen Grundrisses des
 theoretischen und praktischen Geburtshülfes.
 Stendal 1791. S. 70.

„bewürk sie, wenn sie drey Finger der linken
„Hand unter das Schifchen legt, um beym
„Durchgange des Kopfes die Zerreissung daffel-
„ben zu verhüten. Mit diesen drey Fingern
„drückt sie das Mittelfleisch *rückwärts*, und
„zugleich wie mit einem Hebel, den Kopf des
„Kindes auf- und vorwärts, indem sie mit dem
„Zeigefinger der rechten Hand in des Kindes
„Mund faßt, und auf diese Art ihn heraus-
„zieht.“ — *Steidele* *) eandem jam suadet
encheiresin, dicens: „Man kan versuchen,
„eine Hand zwischen den Kopf und der Mut-
„terscheide hinein zu bringen, um mit zwey
„in den Mund gebrachten Fingern den Kopf
„heraus zu ziehen.“ Haec methodus partim
est pernitiosa, partim, ut facile est perspectu,
impossibilis; digitis enim immisis ad os perve-
nire,

*) l. c. pag. 150.

nire, propter altum eius statum, nequit, et ipsa-
tio deficiente, quam maxime, ut supra iam dixi,
nocet. —

§. VIII.

Quum adeoque encheiresium hucusque alle-
gatarum, illa tantum antiquissima et simplicissima
a Smellie, ad praecavandam perinaei rupturam,
suasa, vero sit usu, quamvis eo laboret vitio,
quod non omni partus tempore sed stadio quarto
solum, applicari possit: invenienda erit enchei-
resis quae prioribus parturitionis stadiis satisfaciat.
At illam, quam Praeceptoris meo summe vene-
rando, Illustri Steinio debeo talem esse, in-
fra patebit. Priusquam autem eius descriptio-
nem, quam publici iuris facere lubens mihi
concessit, attingo, nonnulla ex partus Theoria
sunt praemittenda, sine quibus nova aequa ac
praestantissima haec ad promovendum partum

natu-

naturalem encheiresis nec explicari nec intelligi potest.

SECTIO SECUNDA.

Dolorum natura. Stadiorum ratio eorumque subdivisio.

§. IX.

Uteri contractiones, vulgo dolores, (Wehen) sed ut supra iam memoravi false ita nominantur; causa enim confunditur cum effectu, nam uteri contractiones minime sunt dolorifcae, sed dolores a fundi et corporis uteri actione et sequente ex ea, capitis pressione versus uteri segmentum inferius resistens et orificium eius sensibile, ortum ducunt *). At enim vero dolores

*) Ill. Stein *Theor. Anleitung zur Geburts-hülfe.* Cassel 1783. S. 151, §. 489.

res (sit iam venia verbo) qui ad scopum nostrum pertinent, partus decursu valde differunt gradu, ob hanc causam I. in *dolores praesagientes*; II. in *praeparantes*; III. in *dolores ad partum* et IV. in *dolores conquassantes*, obstetricatores dividerunt, et differentiam hanc quatuor parturitionis stadiis distinctis notavunt.

§. X.

Stadium primum, dolores praesagientes (vulgo Necker, Roepfer, gallis Mouches) indicant. Haec prima, uteri expansi in contractionem conamina, mox incipientem praedicunt partum. Omni quidem tempore, praeципue tamen sub vesperam aut noctem primi invadunt. Interduin intra duas, tres ad sex, plerumque octo ad decem horas absolvuntur, nonnunquam vero plures in dies protrahuntur.

Ex

Ex inquietudine, anxietate, capitis dolore, horripilatione, conatu vomendi urinamque reddendi, imo vomitu ipso incipiunt; ceterum hisce sub doloribus partum praesagientibus ipsum uteri orificium ab initio vix aperitur, saltem de velamentis nihil adhuc percipitur. In foeminis primiparis molestiores longiorisque ut plurimum durationis sunt, leviores tamen, non in effectu quidem, sed in sensatione, illis stadiorum sequentium evadunt. Intermittunt valde rarusque, singulis circiter dimidiis horae quadrantibus incedunt. Exploratio interna nos tantum, dolores veros partum praesagientes adesse, facit certiores. Sub muci vaginalis enim uberiorem secretionem, uteri descensum, segmentum inferius capite expansum, globosum et extenuatum, interduum liquoris amnii caput inter et segmentum inferius fluctuationem, canalis cervicis minimam longitudinem uterique officium

ficiū tandem ad unam altramve lineam in diametro apertum, percipiēmus.

§. XI.

Stadium secundum, velamenta, uteri orificio iam ex parte diducto, sub dolore tensa, significant. Dolores tunc efficaciores frequentioresque, praeparantes iam audiunt. Dolores enim per dimidium circiter s. integrum minutum, durant, omnibus 6 — 10 minutis recurrunt. Stadium hoc 1 — 2 horis, interdum 4 — 6 finitur. Omnia supra enumerata symptomata ingravescunt. Sensatio dolorifica, ab uteri contractionibus orta, diaphragma et abdominales musculos in consensum trahit; spiritum parturiens comprimit totoque corpore committit, ac si alvum deponere cuperet. Mucus albus in vagina secretus nunc sanguine est tinctus (es zeichnet). Velamenta uteri orificium

iam

iam ex parte ingressa ingruente dolore tensa,
silente laxa sunt (*Gestellte Wasser*). Silentibus
enim doloribus aquae paululum ascendunt et
velamentorum vesicam laxam reddunt, ita ut
caput praevium iam facilius percipiatur. Sen-
sim sensimque autem vesica magis magisque in-
crescit, sic ut non amplius recedat, quin po-
tius tandem dolorum etiam tempore intercalari,
tensa manent et sub quovis dolore rupturam
minetur (*Springfertige Wasser*). Cuneum
quasi orificium dilatans refert velamentorum
vesica, quae subinde tantae molis est, ut ex
vagina promineat. Tandem membranae rum-
puntur (*der Wassersprung*) et liquoris amnii
profusione secundum stadium finitur. —

§. XII.

Stadium tertium, velamentis ruptis, intrat.
Dolores, illud comitantes vehementiores, effi-

ca-

catores molestioresque quam stadiorum praecedentium, *veros ad partum* appellantur. Nodus validissimi totius corporis indicant, natum nunc omnes vires evocare, parturientem onere suo brevi liberare. Statim post velamentorum rupturam, caput, illum in locum quem antea aquae tenuerant, ingreditur et capitis segmentum toto orificii ambitu cingitur. Caput tunc corollatum (*der Kopf in der Krönung*) nominatur. Quovis dolore caput magis magisque in vaginam deprimitur. Cranii ossium forma globosa, dolorum vi in longam comprimitur capitisque integumenta, ad suturarum cursum, in plicas abeunt; si vero per fretum osseum lento modo caput transiat, tumere incipiunt, id quod capites tumorem (*Kopfgeschwulst*) vocamus. Stadium hoc saepissimae semihoras aut horae spatium perdurat.

§. XIII.

Stadium quartum inchoat, simulac caput totam vaginam replet et fere ad sinum externum usque delapsum est, sic ut apex pilae capitidis iam intra labia maiora compareat. *Dolores* tunc *conquassantes* audiunt. Sine ulla fere remissione invadunt. Validissimos, frequentissimos et simul symptomata supra narrata vehementiora esse, primus jam intuitus demonstrat. Caput ex toto in vaginam haerens, os coccigis reprimit, ani orificium in rimam longitudinem tuberositatibus ossium ischii directam aperit, et intestinum rectum pressum faeces suas emit. Urethram etiam caput comprimit urinaeque effluxum impedit, perinaeum primo sub doloribus in haemisphaerium distendit, tempore autem dolorum intercalari relaxat iterum. At non multo post, capitidis segmentum extra labia maiora conspicuum fit (*der Kopf im Einschneiden*).

den). — Perinacum magis magisque ad chartae scriptoriae tenuitatem distensum, silentibus etiam doloribus expansum manet et durum. Caput, occipite ad arcum ossium pubis hypomoiblli instar adniso, se circum axin suum transversalem convertit, frenulum rumpit et facies primum in conspectum venit (*der Kopf im Durchschneiden*). Reliquum corporis facile sequitur. Hoc stadium plerumque semihorae spatio finitur.

§. XIV.

Secundum, tertium et quartum stadium iterum in initium, medium et finem, subdividi possunt. —

Initium secundi stadii, uteri orificium plus minusve apertum, et per eius aperturam vlementorum tensio sub uteri contractionibus percipienda, monstrant. —

Me-

Medium, vesica aquis implerata, orificum
ingressa, dolorum etiam intervallo tensa et du-
ra, indicat. —

Finem liquoris amnii profusio prodit —

Tertii stadii initium, vesica rupta capitis-
que eum in locum quem antea aquae occupa-
verant, lapsus, produnt. —

Medium caput corollatum indicat. —

Finem, capitis in vaginam, usque ad aper-
turam pelvis infimam descensus significat. —

Initium quarti stadii, apex pilae capitis
antra labia maiora morans significat. —

Medium, ani orificium transversaliter di-
ductum perinaeumque, ingruente dolore ex-
pansum et globosum probant. —

Finem, perinaei, dolorum etiam remissione,
tensio, capitis transitus partusque ex toto ab-
solutus faciunt. —

SECTIO TERTIA.

*Expositio principiorum ad inveniendam novam
encheiresin. Encheireseos descriptio et ap-
plicatio ad partus stadia.*

§. XV.

Ovulo concepto crescenti, uteri fundus, corpore et collo crassior non autem densior primus extenditur, nisum tamen ejus fibrae extensioni resistendi totum per graviditatis tempus edunt, qui ovulum expelleret, nisi corpus et collum, fibrarum earum contractione, reagentia orificiumque claudentia, exitu ovari hoc modo impedimento essent. Uteri fundo ad definitum gradum expanso, densior etiam corporis substantia, ovi incremento cedere cogitur, tunc uteri tantum segmentum inferius, cuius fibrae fundi et corporis fibris densitate superant, resistens aequilibriumque servans ovo exitum prae-

cludit. Partes itaque uteri, in antagonismo, tam per graviditatis periodum, versantur.

§. XVI.

Uteri autem partes si semper hoc aequilibrium servarent, foetus nunquam in lucem ederetur; necesse itaque est, segmenti uteri inferioris resistentia, tempore partus, desinat. Ultimo etiam graviditatis mense, fundo et corpore summo gradu expansis, segmentum uteri inferius simul cum portione vaginali mollescunt et ad extensionem adhibentur, ita ut unius mensis spatio, portio vaginalis ex toto evanescat totumque inferius segmentum valde tenuescat. Quam ob causam, instantे partu actionibus fundi et corporis validissimis, caput ad orificium prementibus non potest non cedere, quo fit ut uteri orificium aperiatur.

§. XVII.

§. XVII.

Fundus uteri, primus post conceptionem extensus, parturitionis etiam tempore primus sese contrahere incipit, suis autem actionibus corpus et collum resistunt, usque dum ejus contractio-nes tam si sunt validiores, ut corporis resistentiam tollant. Sublata corporis resistentia, suis quoque actionibus fundi actiones adjuvat corpus, quibus segmenti inferioris reactio se opponit, decimo autem mense ita est debilitatum ut junctis eorum viribus tandem resistere non valeat. Hoc modo, instante partu, aequilibrium partium uteri sese antagonisantium tollitur.

§. XVIII.

Qnamvis jam ex hactenus propositis mechanismus naturalis uteri gravitate aequa ac in partu appareat et ratio extensionis uteri gravi non minus quam ratio contractionis uteri parturien-

is exposita sit, sic ut actionum et reactionum
uteri in utroque hujus visceris statu tam diverso
quam per leges naturae ordinato ratio demon-
strata partiumqne uteri antagonismus explicatus
sit, ad duo tamen adhuc momenta respicien-
dum est.

§. XIX.

Primum quod attinet studiosa observatio de-
cet, orificio ultimo graviditatis tempore, quo
scilicet cum portione sua vuginali ad extensionem
totius segmenti inferioris suum confert, sic ut
ex parte jam aliquam dilatationem pati coactum
sit, non ab interno suo ambitu ad externum sed
potius vice versa ab externo ad internum dila-
tari. Canalis enim cervicis longitudo non a par-
to superiori ad inferiorem partem, sed ab hac
ad illam perit.

§. XX.

§. XX.

Alterum est, quod uteri partes, fundus cum corpore eo insigniorem acquiant crassitem, potioremque hinc inde contractionis actionem, quo cavum uteri expansi sensimque in partu fit minus. At enim vero per novam, quam mox describam encheiresin, orificii dilatatio et aperitura non solum ad leges naturae operatur, sed etiam cavum uteri eo semper minus spatiōsum fit, quo magis labia orificii uterini super illas partes elevantur, quae orificium uteri ingrediuntur.

§. XXI.

Non dicam tertio, quod encheiresis haec elevandorum orificii uterini labiorum irritamentū instar debiles minusque frequentes dolores mirifice sollicitet, seque et hoc titulo maxime commendet, quamvis in hoc casu aliis plane sit contractionis

tractionum uteri seu dolorum cum viribus sic
dictis auxiliatricibus, actionem muscularum ab-
dominalium cum diaphragmate puta, ordo.

§. XXII.

Ad manuale encheireseos ipsius me potius
converto, quod ita est: obstericator, duobus
digitis, indice nempe et medio unius manus,
oleo illitis, in vaginam usque ad orificium ute-
rinum immissis, totum ejus ambitum circumve-
hit, ita ut dolorum intervallo cautis elevationi-
bus orificium supra partes illud ingressas remo-
vere studeat, in gruente autem dolore reactio-
ne cohipeat ne remotum recedat. Agit itaque
operator silente natura, reagit illa agente. At-
que haec reactio tempore dolorum ingruentium
per indirectum quasi tunc jam agit quam effica-
cissime, quamvis et sub doloribus ipsis quando-
que

que agere obstetricatori utique liceat, et emolumenterum summam inde perceptam miratus sit.

§. XXIII.¹

At id praecipue adhuc monendum est, novam hanc encheiresin non prius esse applicandam, quam velamenta orificium ingressa, silentibus etiam doloribus, tensa manent et dura, in medio nempe stadii secundi. Totum per tertium stadium usque ad quarti initium continuatur. In stadio secundo ergo supra velamentorum vesicam removere aquarumque profusionem, per modum quasi vero indirectum, sic accelerare conamur; aquis autem profusis supra caput segmento inferiori inhaerens ipsum caute dimoveatur orificium. Encheiresi aliquod per tempus applicata, labium orificii uterini posterius primum, deinde etiam lateralia se digitis subducere efficimus.

Sub-

Subductis labio posteriori et lateralibus, obstetricatorem labii tantum anterioris remotio occupat, donec remotum et caput intra labia vulvae majora locatum sit. Dolorum vero vis a tergo hanc novam encheiresin valde adjuvat, uti raros invalidosque dolores, encheiresis, tanquam irritamentum, reddit frequentiores validioresque.

SECTIO QUARTA.

Partuum, per novam encheiresin, in Nosocomio obstetricio quod Morburgi floret, operatorum historiae.

§. XXIV.

Primipara viginti quinque annorum, constitutione robusta, sub vesperam die 7 Iulii, dolores praesagientes totam per noctem durantes sentivit. — Hora 10 matutina diei 8 Iulii, ex plo-

plorans, uteri descensum, caput segmento inferiori inhaerens, immobile, orificio uterinum unum et dimidium circiter pollicem in diametro apertum, vesicam ingruente dolore illud ingredientem et vaginae mucum sanguine tinctum, inveni. Omnia haec stadii secundi jam-jam incepit erant indicia. Eam esse primiparam, me orificium chartaciae tenacitatis cum ambitu exacte circulari frenulumque inviolatum, certiorem reddiderunt. Raro et invalide invaserunt dolores. — Hora 12 uteri orificio paululum magis apertum vesicamque, dolorum etiam remissione, ex eo eminentem, percepit. — Hora 1 post meridiem nil mutatum inveni, dolores adhuc rari erant et invalidi. Parturiente sella obstetricia infessa, per descriptam novam encheiresi orificio dilatare velamentorumque rupaturam accelerare, studi. Applicata per aliquod tempus encheiresi, orificio multo magis aper-

tum.

tum esse, luculenter sentivi. Attamen aquae, propter membranarum densitatem, annuli *III: Steinii* ope erant emitenda. — Hora 1 1/2. Aquis effluxis, fontanellam posteriorem praviam parturientis finistrum versus latus locatam esse, futuramque sagittalem eundem cum oblique Deventeri diametro cursum servare, erat percipiendum. Dolores multo frequentiores validiores que sunt. Encheires in nunc ad orificii labia magis magisque supra caput illud ingressum retroprimenda applicavi. Paulo post capite corrollato ad labium posteriorius non erat attingendum. Labio itaque anteriori et lateralibus me jam occupavi. Hora 2. Labiis lateralibus digitis subductis, anterioris tantum remotionem continuaui, usque dum ex toto remotum et capit is apex intra labia] majora erat locatum. — Stadium quartum dolores sine ulla fere intermissione et validissimi commitarunt. Palma manus ad peri-

naei rupturam praecavandam resisti. — Hora 2 1/2 foetus in lucem editus erat. — Partum his subsidiis in secundo et tertio stadio administratis compluribus horis acceleratum fuisse, quis non videt.

§. XXV.

Primiparam viginti circiter annorum bene conformatam, robustam, die 15 Iulii, *dolores* invadunt. Tempore matutino die 16 Iulii, *dolores* vehementiores frequentioresque fiunt. — Hora 12 meridiana, exploratio interna, me, orificium duos et dimidium circiter pollicem in diametro diductum, velamenta illud ingressa, dolorum etiam intervallo tensa et dura, segmentum uteri inferius expansum et vaginae mucum nullo sanguine tinctum esse, certiorem reddidit. Ergo medium stadii secundi. Doctores vehementes erant et frequentes — Hora 12 1/2. Appli-

plicata aliquod per tempus nova encheiresi,
aquaes profuderunt et caput eum in locum quem
antea occuparent velamenta intravit. Ergo ter-
tii stadii initium. Capitis fontanella minor pree-
via, arcu ossium pubis affixa, naturalem ejus
situm indicavit. Labiom orisicii posterius jam-
jam non erat attingendum. Labia itaque ante-
rius et lateralia removere studui, dolores multo
vehementiores frequentioresque faciti, labores
meos valde levarunt. — Hora 1 post meridiem.
caput penitus erat corallatum. Continuata en-
cheireseos applicatione, dolorum vi a tergo mag-
nopere sustentata, se primum labium sinistrum,
paulo post etiam dextum digitis subduxerunt, et
labium anterius solum modo erat percipien-
dum. — Hora 1 3/4 labium anterius etiam
remotum erat et quartum stadium incepit. Pe-
rineo, in quarti stadii medio, consueto modo
suffulto, partus hora 2 absolutus erat. — Par-
tum

tum cum temporis et dolorum compendio insigni per hanc encheiresin secundo et tertio stadio adhibitam promotum fuisse, quis negabit?

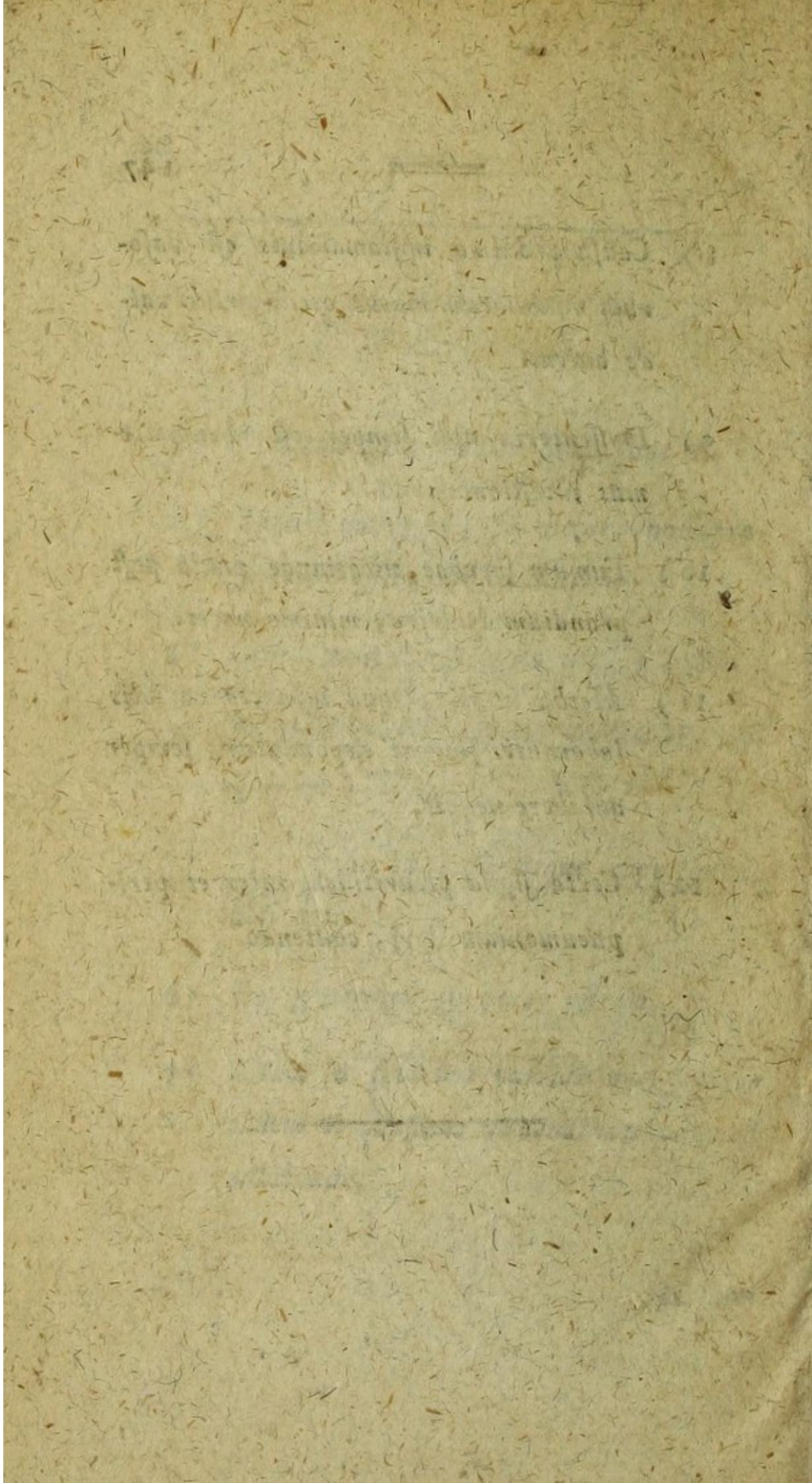
C O N C L U S I O.

His ex propositis satis elucet, hanc novam encheiresin principiis mechanicis partus naturalis superstructam omnium esse aptissimam ad parturientium viribus doloribusque parcendum, transitum stadiorum accelerandum partumque expeditiorem reddendum. Quo enim acceleratione stadiorum transitus, eo expeditior partus.

THESES.

- 1) Plurima graviditatis signa sunt dubia.
- 2) Febres malignae, sic dictae, non propriam classem constituunt. —
- 3) Fibras musculares utero inesse, credo.
- 4) Suturas cranii trepano perforare, ubi opus est, licet.
- 5) Vis cordis in vasa usque cappillaria, non agit.
- 6) Pus generatur in parte affecta.
- 7) Etiam in febribus putridis non semper eadem et constans medendi methodus est adhibenda.
- 8) Cau-

- 8) *Causa proxima imflammationis est vasorum minimorum motus osculatorius valde auctus.*
 - 9) *Dyssenteria non semper est rheumatis mus intetionorum.*
 - 10) *Fumum Iherbae nicotianae paulo post prandium haurire, minime nocet.*
 - 11) *Methodus illa, qua infantes variolis laborantes frigori exponuntur, semper adhibere nequit.*
 - 12) *Certa signa pleuritidem inter et peri-pneumoniam dari, contendo.*
-

COLLECTIO III.

CLOSSIUS, Dr. C. Fr., *Tract. de Ductoribus
Cultri Litomi Sulcatis.*

JAEGERSCHMIDT, Dr. G. V. T., *de Aceti
Camphorati usu tam interno quam externo,
in morbis putridis salubri.*

KLAPP, Dr. H. A. W., *sistens Indagationem Na-
turae morbi ejusque definitionis principiis
phil. Kantianae superstruetum.*

MAURER, Dr. T. G., *de Medicamentis ante-
pilepticis.*

SCHAUB, Dr. J., *de Lauro Cerasi Qualitates
Medicas ac venenatas in primis Veneni ef-
sentiam.*

SCHEHMEL, Dr. C. P. L., *de Novissima
aeque ac Praestantissima, ad promoven-
dum partum naturalem, encheiresi.*

John G. W. (John G. W.)

